

**T.C
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE’DEKİ BÖLGESEL KALKINMA
AJANSLARININ KIRSAL KALKINMADAKİ ROLÜ:
İZMİR KALKINMA AJANSI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet İÇEN

**Enstitü Anabilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı : Sosyal Politika**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Muharrem ES

HAZİRAN– 2012

T.C
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DEKİ BÖLGESEL KALKINMA
AJANSLARININ KIRSAL KALKINMADAKİ ROLÜ:
İZMİR KALKINMA AJANSI ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Ahmet İÇEN

Enstitü Anabilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı : Sosyal Politika

Bu tez __/__/2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ahmet İÇEN

27.06.2012

ÖNSÖZ

AB uyum süreci kapsamında gündeme gelen Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın en önemli amacı, bölgeler arası ve bölge içi dengesizliği ortadan kaldırmaktır. Bu çalışmada, Türkiye'de bölgeler arası dengesizliği ortadan kaldırmada önemli bir yeri olan kırsal kalkınma üzerine durulmuştur. Ayrıca, özellikle son yıllarda kırsal kalkınmada önemli rol oynayan BKA'ların kırsal kalkınmadaki etkileri incelenmiştir.

Öncelikli olarak bu çalışmamda benden değerli katkılarını esirgemeyen ve engin bilgisi, yorumları ve önerileri ile çalışmamı ışık tutan Yrd. Doç.Dr. Eyüp ZENGİN beye ve yardımlarıyla tezi bitirmemi hızlandıran çok değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Muharrem ES beye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans tez çalışma döneminde zamanlarından çalmama rağmen maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, hep yanımda hissettiğim değerli eşime, oğluma ve kızıma ayrıca teşekkür ederim.

Ahmet İÇEN

27 Haziran 2012

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	vii
GRAFİK LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER ve HARİTALAR LİSTESİ.....	xi
ÖZET.....	xii
SUMMARY	xiii

GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: GENEL OLARAK KIRSAL KALKINMA	4
1.1. Kırsal Kalkınma Kavramı.....	4
1.2. Kırsal kalkınmanın Önemi.....	7
1.3. Kırsal Kalkınmanın Amaçları	9
1.3.1. Ekonomik Amaç.....	10
1.3.2. Sosyo – Kültürel Amaç	11
1.3.3. Örgütsel Amaç.....	11
1.4. Türkiye’de Kırsal Kalkınma ve Projeler	13
BÖLÜM 2: GENEL OLARAK BÖLGESEL KALKINMA AJANLARI	20
2.1. Bölgesel Kalkınma Ajansları’nın Amaçları.....	20
2.2. BKA’ların Genel Özellikleri.....	21
2.3. BKA’ların İdari Yapısı.....	23
2.4. BKA’ların Faaliyetleri	23
2.5. BKA’ların Finansman Kaynakları.....	25
2.6. BKA’ların Başarısını Etkileyen Faktörler.....	26
2.7. Dünyada Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Ülke Örnekleri	26
2.8. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları	36
2.8.1. Batı Marmara.....	38
2.8.2. Ege	39
2.8.3. Doğu Marmara.....	40
2.8.4. Batı Anadolu.....	40

2.8.6. Orta Anadolu.....	41
2.8.7. Batı Karadeniz	42
2.8.8. Doğu Karadeniz.....	43
2.8.9. Kuzeydoğu Anadolu.....	43
2.8.10. Ortadoğu Anadolu	43
2.8.11. Güneydoğu Anadolu	44
2.8.12. İstanbul	45
BÖLÜM 3: İZMİR KALKINMA AJANSI'NIN KIRSAL KALKINMADAKİ ROLÜ İLE İLGİLİ BİR ALAN ARAŞTIRMASI	50
3.1. İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)	50
3.2. İzmir Kalkınma Ajansı'nın Kırsal Kalkınmadaki Rolünün İncelenmesi.....	52
3.3. Araştırmanın Amacı, Önemi, Evren ve Örneklemi	52
3.4. Araştırmanın Varsayımları.....	53
3.5. Projelerine Destek Alan Firmalar İle İlgili Genel Bilgiler	53
3.2.6. Araştırma Bulguları.....	55
3.2.6.1. Projenin Uygulanacağı Alan	55
3.2.6.2. Projenin Maliyeti (TL).....	56
3.2.6.3. İzmir Kalkınma Ajansının Destek Verdiği Tutarı (TL).....	57
3.2.6.4. Projenin Süresi (Ay).....	58
3.2.6.5. Projenin Genel Amacı.....	59
3.2.6.6. Projenin Özel Amacı	61
3.2.6.7. Proje Kapsamında İstihdam Edilen Kişi Sayısı	62
3.2.6.8. Program Kapsamında İstihdam Edilen Kadın Sayısı	63
3.2.6.9. İstihdam Artışı (%).....	64
3.2.6.10. Proje Kapsamında Kurulan veya İyileştirilen/geliştirilen Laboratuvar Sayısı.....	65
3.2.6.11. Proje Sonunda İşletmenin Üretim Kapasitesinde Meydana Gelen Artış (%).....	66
3.2.6.12. Proje Sonunda İşletmenin Üretim Miktarında Meydana Gelen Artış (%)	67
3.2.6.13. Proje Sonunda İşletmenin İhracat Miktarında Meydana Gelen Artış (%)	68
3.2.6.14. Proje Sonunda Yeni Teknoloji Uygulanan Alan (m ²).....	69

3.2.6.15. Ürün Pazarlamasına Yönelik İrtibata Geçilen Şirket veya Kurum Sayısı	70
3.2.6.16. Varsa Yeni Projenin Uygulamaya Konulduğu Ahır, Ağıl ve Kümes Sayısı	71
3.2.6.17. Varsa Oluşturulan ve Modernize Edilen Toplam İşletme Sayısı	72
3.2.6.18. Alınan Sertifika Sayısı	73
3.2.6.19. Firmanın Yeni Ürün Sayısı	74
3.2.6.20. Ulaşılan Müşteri Sayısı	75
3.2.6.21. Katılım Sağlanan Sergi, Fuar Sayısı	76
3.2.6.22. Proje Tanıtımını Yapabildiği Dergi, Gazete, Makale vb. Sayısı.....	77
3.2.6.23. Proje Kapsamında varsa Yurtiçi-yurtdışı Toplam Seyahat Sayısı.....	78
3.2.6.24. Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantı Sayısı.....	79
3.2.6.25. Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantılara Katılan Kişi Sayısı.....	80
3.2.6.26. Proje Kapsamında İyileştirilen/geliştirilen Tesis ve Altyapı Sayısı.....	81
3.2.6.27. İzmir Kalkınma Ajansının Destek Verdiği Tutar ile Şirketlerin Sağladığı Gelir Fayda Analizi	83
3.2.6.28. Ajansın Şirketlere Sağladığı Fayda Analizi	84
3.2.6.29. Araştırma Sonuçları ve Bulguların Değerlendirilmesi.....	87
SONUÇ.....	89
KAYNAKÇA	94
EK	104
ÖZGEÇMİŞ.....	107

KISALTMALAR

AHİKA	: Ahiler Kalkınma Ajansı
ANKARAKA	: Ankara Kalkınma Ajansı
BAKA	: Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı
BAKKA	: Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı
BEBKA	: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı
BÜ	: Bahçeşehir Üniversitesi
ÇKA	: Çukurova Kalkınma Ajansı
DAKA	: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
DİKA	: Dicle Kalkınma Ajansı
DD	: Devlet Desteklemeleri
DOĞAKA	: Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
DOKA	: Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EURADA	: Avrupa Kalkınma Ajansları Birliği
FKA	: Fırat Kalkınma Ajansı
GEKA	: Güney Ege Kalkınma Ajansı
GMKA	: Güney Marmara Kalkınma Ajansı
IDEA	: Andalusia Yenilik ve Kalkınma Ajansı

IFRM	: Murcia Bölgesel Kalkınma Ajansı
İKA	: İpekyolu Kalkınma Ajansı
İSKA	: İstanbul Kalkınma Ajansı
İZKA	: İzmir Kalkınma Ajansı
KARACADAĞ	: Karacadağ Kalkınma Ajansı
KHGM	: Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü
KUDAKA	: Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
KUZKA	: Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
MARKA	: Doğu Marmara Kalkınma Ajansı
MARVA	: Mardin Valiliği
MEVKA	: Mevlana Kalkınma Ajansı
OKA	: Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
ORAN	: Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
ORVA	: Ordu Valiliği
SEKP	: Sivas Erzincan Kalkınma Projesi
SERKA	: Serhat Kalkınma Ajansı
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TKB	: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği

TOBB : **Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği**

TRAKYAKA : **Trakya Kalkınma Ajansı**

UNDP : **Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı**

ZAFER : **Zafer Kalkınma Ajansı**

WB : **Dünya Bankası**

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Duyurulan ve Sonuçlanan Destek Programları (2010).....	46
Tablo 2: 2009 Yılında Duyurulan ve 2010 Yılında Sonuçlanan Destek Programları.....	47
Tablo 3: Doğrudan Faaliyet Destek Programları (2010).....	48
Tablo 4: Teknik Destek Programları (2010).....	49
Tablo 5: Projenin Uygulanacağı Alan.....	55
Tablo 6: Projenin Maliyeti.....	56
Tablo 7: İZKA'nın Verdiği Destek.....	57
Tablo 8: Projenin Süresi (AY).....	58
Tablo 9: Projenin Genel Amacı.....	59
Tablo 10: Projenin Özel Amacı.....	61
Tablo 11: Proje Kapsamında İstihdam Edilen Kişi Sayısı.....	62
Tablo 12: Program Kapsamında İstihdam Edilen Kadın Sayısı.....	63
Tablo 13: İstihdam Artışı.....	64
Tablo 14: Proje Kapsamında Kurulan veya İyileştirilen/Geliştirilen Laboratuvar Sayısı.....	65
Tablo 15: Proje Sonunda İşletmenin Üretim Kapasitesinde Meydana Gelen Artış (%).....	66
Tablo 16: Proje sonunda işletmenin üretim miktarında meydana gelen artış (%).....	67

Tablo 17: Proje Sonunda İşletmenin İhracat Miktarında Meydana Gelen Artış (%).....	68
Tablo 18: Proje Sonunda Yeni Teknoloji Uygulanan Alan (m²).....	69
Tablo 19: Ürün Pazarlamasına Yönelik İrtibata Geçilen Şirket veya Kurum Sayısı.....	70
Tablo 20: Varsa Yeni Projenin Uygulamaya Konulduğu Ahır, Ağıl ve Kümes Sayısı.....	71
Tablo 21: Varsa Oluşturulan ve Modernize Edilen Toplam İşletme Sayısı.....	72
Tablo 22: Alınan Sertifika Sayısı.....	73
Tablo 23: Firmanın Yeni Ürün Sayısı.....	74
Tablo 24: Ulaşılan Müşteri Sayısı.....	75
Tablo 25: Katılım Sağlanan Sergi, Fuar Sayısı.....	76
Tablo 26: Proje Tanıtımını Yapabildiği Dergi, Gazete, Makale vb. Sayısı.....	77
Tablo 27: Proje Kapsamında Varsa Yurtiçi –Yurtdışı Toplam Seyahat Sayısı.....	78
Tablo 28: Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantı Sayısı.....	79
Tablo 29: Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantılara Katılan Kişi Sayısı.....	80
Tablo 30: Proje Kapsamında İyileştirilen/Geliştirilen Tesisi ve Altyapı Sayısı.....	81

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Firmaların Faaliyet Gösterdiği Alanlar.....	54
Grafik 2: Firma Türleri.....	54
Grafik 3: Projeye Birlikte Firmaların Gerçekleştirdiği Faaliyetler.....	55
Grafik 4: Projenin Uygulanacağı Alan.....	56
Grafik 5: Projenin Maliyeti.....	57
Grafik 6: İZKA'nın Verdiği Destek.....	58
Grafik 7: Projenin Süresi (AY).....	59
Grafik 8: Projenin Genel Amacı.....	60
Grafik 9: Projenin Özel Amacı.....	62
Grafik 10: Proje Kapsamında İstihdam Edilen Kişi Sayısı.....	63
Grafik 11: Program Kapsamında İstihdam Edilen Kadın Sayısı.....	64
Grafik 12: İstihdam Artışı.....	65
Grafik 13: Proje Kapsamında Kurulan veya İyileştirilen/Geliştirilen Laboratuvar Sayısı.....	66
Grafik 14: Proje Sonunda İşletmenin Üretim Kapasitesinde Meydana Gelen Artış (%).....	67
Grafik 15: Proje sonunda işletmenin üretim miktarında meydana gelen artış (%).....	68
Grafik 16: Proje Sonunda İşletmenin İhracat Miktarında Meydana Gelen Artış (%).....	69
Grafik 17: Proje Sonunda Yeni Teknoloji Uygulanan Alan (m²).....	70

Grafik 18: Ürün Pazarlamasına Yönelik İrtibata Geçilen Şirket veya Kurum Sayısı.....	71
Grafik 19: Varsa Yeni Projenin Uygulamaya Konulduğu Ahır, Ağıl ve Kümes Sayısı.....	72
Grafik 20: Varsa Oluşturulan ve Modernize Edilen Toplam İşletme Sayısı.....	73
Grafik 21: Alınan Sertifika Sayısı.....	74
Grafik 22: Firmanın Yeni Ürün Sayısı.....	75
Grafik 23: Ulaşılan Müşteri Sayısı.....	76
Grafik 24: Katılım Sağlanan Sergi, Fuar Sayısı.....	77
Grafik 25: Proje Tanıtımını Yapabildiği Dergi, Gazete, Makale vb. Sayısı.....	78
Grafik 26: Proje Kapsamında Varsa Yurtiçi –Yurtdışı Toplam Seyahat Sayısı.....	79
Grafik 27: Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantı Sayısı.....	80
Grafik 28: Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantılara Katılan Kişi Sayısı.....	81
Grafik 29: Proje Kapsamında İyileştirilen/Geliştirilen Tesisi ve Altyapı Sayısı.....	82
Grafik 30: Proje Maliyetleri ve Ajansların Destek Verdiği Tutar Karşılaştırması.....	83
Grafik 31: Şirketlerin Üretim Kapasitesi ile İlişkisi.....	84
Grafik 32: Verilen Destek ile İyileştirilen/geliştirilen Tesis ve Altyapı Sayısı İlişkisi.....	85
Grafik 33: Verilen Destek ile İstihdam Artışı İlişkisi.....	86

ŞEKİLLER ve HARİTALAR LİSETESİ

Harita 1. Türkiye'nin NUTS 1 Bölgeleri(12 Bölge)..... 37

Harita 2. Türkiye'nin NUTS 2 Bölgeleri(26 Bölge)..... 38

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Kırsal Kalkınmadaki Rolü; İzmir Kalkınma Ajansı Örneği
Tezin Yazarı: Ahmet İÇEN Danışman: Yrd. Doç. Dr. Muharrem ES
Kabul Tarihi: 27 Haziran Sayfa Sayısı: xiii (ön kısım) +107 (tez)
Anabilimdalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bilimdalı: Sosyal Politika
<p>Dünyada ilk defa 1292’deki ekonomik krizden sonra kurulmaya başlayan Bölgesel Kalkınma Ajansları başta Amerika ve Avrupa kıtalarında olmak üzere tüm dünyada yerel yapılanma modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölgesel gelişme farklarını ortadan kaldırmayı amaçlayan kalkınma ajanslarının amacı; hizmetler vererek bölgedeki ekonomiyi canlandırmak, bölgesel yatırımları artırmak, bölge halkının kalkınmaya katılımını sağlamaktır.</p> <p>Bu doğrultuda, Türkiye’nin de son 20 yıldır bölgeler arası görülen gelişme farklarını giderme adına farklı önlemler aldığı görülmektedir. Özellikle AB üyelik sürecinde bölgesel farklılıkları gidermek için AB fonlarından yararlanmak üzere izlenen yollardan biri de BKA’ların kurulmasıdır. Türkiye’de ilk BKA kavramı 1990’lı yıllarda ele alınmaya başlanmıştır.</p> <p>Ülkemizde, 5449 sayılı Kanunun birinci maddesinde ifade edildiği üzere; “kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla” BKA’lar kurulmaktadır. BKA’ların Türkiye’deki amaçlarından biri de bölgeler arası gelişmişlik farklılığını önemli derecede azaltacak olan kırsal kalkınmayı sağlamaktır.</p> <p>Bu çalışmanın amacı: Ege bölgesinde kurulan İzmir Kalkınma Ajansı’nın kırsal kalkınmaya 2009 yılındaki verdiği mali destek programı çerçevesinde firmalarda ve bölgede meydana gelen değişimi tespit ederek İZKA’nın kırsal kalkınmadaki rolünü ortaya koymaktır. Bu amaçla da, İZKA’nın 2009 yılındaki mali destek programından yararlanan kar amacı güden 25 firmaya anket uygulanmıştır.</p>
Anahtar kelimeler: Kalkınma Ajansları, Kırsal Kalkınma, Bölgesel Kalkınma

Yalova University Insitute of Social Sciences Abstract of Master's/PhD Thesis

Title of the Thesis: The Role of Development Agencies in Turkey on Rural Development: İzmir Development Agency	
Author: Ahmet İÇEN	Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Muharrem ES
Date: 27 June	Nu. of pages: xiii (pre text) + 107 (main body)
Department: <u>Labour Economics and Industrial Relations</u> Subfield: Social Policy	
<p>Regional Development Agencies (RDAs), which begun to be established firstly in 1922 after economic crisis, primarily appear to be in America and European continents as a local structure model. Among the purposes of RDAs which remove the differences of interregional and regional development are to boost the economy by providing services in the region, increase regional investments, and ensure the participation of people in regions to the development.</p> <p>Accordingly, it is seen that Turkey has taken different precautions to remove the differences of interregional and regional development for 20 the last years. One of the ways followed to benefit from EU fund to remove the differences of interregional and regional development especially during European Union membership process is the establishment of RDAs. In Turkey, the concept of RDA firstly begun to handle in 1990s.</p> <p>In our country, as stated in the first article of law number 5449, RDA's are constituted "in order to accelerate the regional development, to insure its maintainability, reduce the differences of interregional and regional development, compatible with the principles and policies anticipated in national development plans and programmes by developing the cooperation among public sector, private sector and civil society organizations, ensuring the effective usage of resources and activating the local potency". One of RDA's purposes in Turkey is to maintain rural development which reduces significantly the differences of interregional and regional development.</p> <p>The purpose of this work is to reveal the role of İzmir Development Agency on rural development, by defining the changing in companies and the region within the frame of financial support İZKA, established in Aegean region, gave in 2009. For this purpose, a questionnaire was made to 25 companies which benefited from the financial support of İZKA in 2009.</p>	
Keywords: Development Agencies, Rural Development, Regional Development	

GİRİŞ

Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA), genel olarak, merkezi hükümetten bağımsız bir idari yapıda, sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyoekonomik koşullarını geliştirip canlandırma amacıyla kurulmuş ve kısmen kamunun finanse ettiği kuruluşlardır. BKA'ların tek amacı belirli bir bölgenin ekonomik gelişimini sağlamaktır.

Türkiye'nin AB'ye giriş süreci, kendi içindeki bölgeler arası dengesizliği giderme adına bölgesel politikalarını yerine getirme zorunluluğu getirmiştir. Bu çerçevede 1999 Helsinki Zirvesi Katılım Ortaklığı Belgesi'nde vurgulanan BKA'nın kurulması çalışmalarına başlanmıştır. İlk olarak AB müktesebatına göre, İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) sistemi Bakanlar Kurulu'nda kabul edilmiştir. Bu uygulamayla birlikte günümüze kadar toplamda 25 Bölgesel Kalkınma Ajansı kurulmuştur.

BKA'lar bölgeler arası ve bölge içi dengesizliği gidermeye çalışırken, özellikle kırsal nüfusun yoğun olduğu yerlerde kullandığı araç "kırsal kalkınma" olmuştur. OECD, kırsal alanları nüfus yoğunluğu kriterlerine göre tanımlamıştır. Bu değerlendirmede; nüfus yoğunluğunun km² başına 150 kişinin altında olan yerler kırsal alan sayılmaktadır.

Türkiye'nin doğusu ve batısı arasındaki ekonomik ve kalkınmışlık seviye farklılığı kalkınma politikalarını zorunlu kılmıştır. Türkiye'de günümüze kadar uygulanmış ve halen uygulanmakta olan birçok kırsal kalkınma projeleri bulunmaktadır. Bu projelerin amaçları geri kalmış yörelerde ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve gelirin artırılması yoluyla kırsal alandaki insanların yaşam koşullarının iyileştirilmesidir.

Özellikler son 10 yılda AB'ye uyum çalışmaları çerçevesinde BKA'ların kırsal kalkınma konusunda oldukça faal oldukları görülmektedir. Bu anlamda BKA'lar, bölgeler arası ve bölge içi farklılığın azaltılmasında Türkiye'de çok önemli rol oynamaktadırlar.

Çalışmanın Amacı

Kırsal nüfusun en önemli geçim kaynağını tarım sektörü oluşturmaktadır. Bölgelerin potansiyellerinin harekete geçirilmesi, bölgeler arası gerekse bölgeler içi gelişmişlik farklarının azaltılması, kır-kent arasındaki sosyo-ekonomik bütünleşmenin sağlanması için kullanılacak en önemli araçlardan bir tanesi de kırsal kalkınmadır.

AB üyesi ve aday ülkelerinde, özellikle de 2000’li yıllardan sonra Türkiye’de BKA’lar gündemde oldukça yer tutmaktadırlar. AB üyesi ülkelerde BKA’lar farklı yönetim yapısı içerisinde olsalar da, bütün BKA’lar bölgesel stratejiler hazırlamak ve uygulamak, kamu – özel işbirliğini harekete geçirmek, gibi ortak tarafları vardır.

Çalışmanın amacı; Kırsal kalkınmada son dönemlerde gittikçe önemi artan Türkiye’deki 25 Bölgesel Kalkınma Ajansından İzmir Kalkınma Ajansı’nın kırsal kalkınmaya mali destek programıyla verdiği desteğin yararlanıcı firmalar üzerindeki etkisini ve kırsal kalkınma açısından bölgeye getirdiği faydaları ortaya koymaktır.

Çalışmanın Kapsamı

“Türkiye’deki Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Kırsal Kalkınmadaki Rolü: İzmir Kalkınma Ajansı Örneği” isimli tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın giriş bölümü tezin amacını kapsar. Bununla birlikte tezin kapsamı ve çalışmada izlenen yöntemin ve işlendiği konunun öneminin vurgulandığı bölümleri kapsamaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, Kırsal Kalkınma kavramı, kalkınmanın önemi ve amaçları ele alınmıştır. Ayrıca, Türkiye’de kırsal kalkınma ve günümüze kadar yapılan ve bitmiş kırsal kalkınma projelerine örnekler verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Bölgesel Kalkınma Ajansları’nın amaçları ve idari yapısı ele alınmıştır. Günümüze kadar kuruluşları tamamlanmış toplam 25 BKA ele alınmış ve BKA’lar olarak görev üstlendikleri bölgeler üzerine durulmuştur. Ayrıca, BKA’ları için dünyadan örnekler verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, İzmir Kalkınma Ajansının yapısı ve, İzmir Kalkınma Ajansı'nın Kırsal Kalkınmadaki Rolü üzerine düzenlenen anket bulguları analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Sonuç bölümünde ise, kırsal kalkınma ve kalkınma ajansları ile birlikte anket bulgularından varılan önemli sonuçlar değerlendirilmiştir.

Çalışmanın Yöntemi

Araştırmamızın yöntemi literatür taramasının yanında anket uygulaması yapılmıştır. Anket sorularının hazırlanmasında İzmir Kalkınma Ajansı ile irtibata geçilmiş ve onların proje sonuç formları göz önüne alınarak hazırlanmıştır.

İzmir Kalkınma Ajansı'nın 2009 yılında kırsal kalkınma mali destek programından faydalanan kar amacı güden 40 şirketten 25'ine anket uygulaması yapılmıştır. Anket sonuçları SPSS istatistik programına aktarılmış, verilen cevaplar karşılaştırma yapılarak değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 1: GENEL OLARAK KIRSAL KALKINMA

1.1. Kırsal Kalkınma Kavramı

Kırsal alanlar, yaşam ve ekonomik faaliyetlerin önemli ölçüde doğal kaynakların kullanım ve değerlendirilmesine bağlı olduğu, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişme sürecinin nispeten yavaş işlediği, gelenek ve törelerin, yaşam biçimini ve kurallarını etkilediği ve teknolojik gelişmenin yaşama ve üretime yansıma oranının büyük ölçüde zamana yayıldığı alanlar olarak tanımlanmaktadır. (Turhan, 2005:12)

OECD ise, kırsal alanları nüfus yoğunluğu kriterine göre tanımlamıştır. Bu değerlendirmede; nüfus yoğunluğunun km² başına 150 kişinin altında olduğu yerler kırsal alan sayılmakta ve bölgeler üç gruba ayrılmaktadır. Bu ayrımında;

(a) nüfusunun %50'den fazlasının kırsal alanlarda yaşadığı bölgeler, kırsallığı baskın bölgeler,

(b) nüfusunun %15-50 arasının kırsal alanlarda yaşadığı bölgeler, önemli ölçüde kırsal bölgeler,

(c) nüfusunun %15'in den azının kırsal alanlarda yaşadığı bölgeler ise, kentselliği baskın bölgeler olarak sınıflandırılmaktadır. (Güder, 1998:3).

Üzerinde tam olarak uzlaşmaya varılmış bir tanımla birlikte, kırsal alanların doğal kaynaklarının ve buralardaki yaşam yapısının bozulmadan korunabilmesi ve bununla beraber kentli kesimlere göre daha kötü ekonomik ve sosyal olanaklara sahip olan kırsal alan toplumunun yaşam koşullarının iyileştirilebilmesi için geliştirilen girişimlere genel olarak "kırsal kalkınma" adı verilmektedir. Kırsal kalkınma tanımı daha geniş bir açıdan yapılacak olursa; kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarım sektöründen veya benzer kırsal mesleklerden sağlayan birey ve toplulukların, insanca yaşam koşullarına kavuşturulması için onlarda önce bu yönde bir gereksinme duygusu yaratmak, sonra da bu duygu yönünde çaba harcamaları için onlara maddi ve manevi açıdan tüm yardımların

yapılması ile demokratik yoldan kalkındırılmalarını sağlama çabasıdır. (TKBa, 20??:9).

Ancak genel tanımlamalar çerçevesinde kırsal kalkınmanın temel bileşenleri şu biçimde sınıflandırılabilir. (TKBa, 20??:9).

Tarımsal Kalkınma: Tarım (bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetleri), ormancılık, su ürünleri konusundaki üretim faaliyetleri ile bu alanlarda kalite, gelir artışı, pazarlama hizmetleri ve üretim artışı vb. çalışmaları kapsayan uygulamalardır.

Kırsal Sanayi: Tarım, orman, tıbbi bitkiler gibi yerel kaynakları (ham) yerinde değerlendirme veya talebe bağlı olarak pazarlanabilir yere ürünlerin üretimi ve gerektiğinde ihracatının da sağlanabilmesi faaliyetleridir.

Kısacası kırsal kalkınma;

- Tarım (bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetleri)
- Ormancılık
- Su ürünleri
- Küçük girişimcilik
- Kırsal sanayi
- Ekoloji, çevre, su
- Konut
- Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi alt ve üst yapı hizmetleri
- Teknoloji
- Anne ve çocuk sağlık durumlarının iyileştirilmesi

- Topraksızların istihdamı
- Yoksulların durumunun iyileştirilmesi, gibi çok sayıda program ve projeleri kapsayan uğraşlardır.

Ancak, burada tarımsal kalkınma ile kırsal kalkınmayı birbirinden ayırt etmek gerekmektedir. Bu kapsamda kırsal kalkınma tanımı içerisinde, kırsal alanlarda yaşayan insanların hayat standartlarının ve refah düzeylerinin doğal yapı bozulmadan yükseltilmesi yanında, yöresel ve bölgesel gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi, temel ekonomik faaliyetleri oluşturan tarımsal yapının iyileştirilmesi, tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi, istihdamın artırılması gibi tarımsal kalkınmaya ek olarak kırsal altyapı, tarımsal altyapı, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, örgütlenme ve bu türden pek çok sosyal, kültürel ve ekonomik alandaki eksikliklerin giderilmesi ve koşulların iyileştirilmesine yönelik faaliyetler de bulunmaktadır. (KKÇG, 2003)

Sürdürülebilir kalkınma ise, çevre dengesi ve ekonomik büyümeyi birlikte ele alan, hem doğal kaynakların etkin kullanımını sağlayan, hem de çevresel kaliteye önem veren, kalkınmanın ve doğal kaynakların yararlarının gelecek nesillere aktarılmasını öngören, ayrıca insanlara istikrarlı bir yaşam kalitesi sağlanmasını hedefleyen bir kavramdır. Dünyada ekolojik dengenin hızla bozulmaya başlaması, çevrenin kirlenmesi ve tükenmez sayılan doğal kaynakların gittikçe azalmaya başlaması sonucu çevrenin ve doğal kaynakların korunması gereksinimi ortaya çıkmıştır.

Genel olarak kırsal kesimde yaşayanlar, doğa ile iç içe ve çevre ile uyumlu bir şekilde hayatlarını sürdürmektedirler. Bu bakımdan buldukları çevrenin doğal kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması, kırsal kesimde yaşayan insanların hayatlarını ve ekonomik faaliyetlerini sürdürülebilmeleri için çok önemli bir olgudur. Ancak, kırsal kesimde hayatı sürdürmenin zorluğu ve ekonomik olarak yaşanan olumsuzluklar, buralardaki insanları doğayı tahrip etmeye ve doğal kaynakları aşırı kullanmaya yöneltebilmektedir.

Bir yandan kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmeye, bir yandan da kırsal alanlarla doğrudan bağlantılı olan çevrenin ve doğal kaynakların korunmaya çalışılması, zaman

içerisinde her iki kavramın birleştirilmesine ve dolayısıyla da sürdürülebilir kırsal kalkınma olgusunun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Gürlük, 2001:12). Bu nedenle günümüzde kırsal kalkınma kavramı anıldığı zaman, ayrıca sürdürülebilir kırsal kalkınmadan bahsetmeye gerek görülmemektedir.

Açıklamalardan yola çıkarak kırsal kalkınmanın tanımı tekrar yapılacak olursa: Kırsal kalkınma; kırsal alanlarda kişi başına düşen gelirin artırılmasını sağlamak, köy ve kent toplumlarının yaşam standartları arasındaki farkı dengelemek, sosyal yapıyı ve halk etkinliklerini düzenlemek ve geliştirmek, sosyal ve kamusal hizmetlerin kırsal alanlara daha düzenli olarak götürülebilmesini sağlamak, kırsal alanlardaki mevcut doğal kaynakları geliştirmek, ulaşım, yerleşim, sosyal, kültürel ve ekonomik yapı ve tesisleri düzenlemek, kırsal alanlardaki yerleşimleri kendi kendilerine yetebilir ve yaşanabilir duruma getirmektir. (Çevik, 2000:38)

1.2. Kırsal kalkınmanın Önemi

Kırsal kesimde yaşayan insanların doğa ile iç içe yaşamak zorunda olduğu, temel ekonomik faaliyetlerinin tarım, hayvancılık, balıkçılık, el sanatları ve ormancılık gibi katma değeri oldukça düşük olan işkollarından oluştuğu ve kırsal bölgelerde altyapı çalışmalarının da genel olarak yetersiz olduğu göz önüne alındığında, buralarda yaşamının zorlukları daha da belirgin hale gelmektedir.

Dünyada yaşanan küreselleşme akımı piyasaların daha da rekabetçi bir şekle dönüşmesine ve dolaylı olarak da gelir dağılımının gittikçe bozulmasına neden olmaktadır. Sonuçta bölgesel eşitsizlik problemleri gittikçe daha belirgin duruma gelmektedir.

Kırsal alanlarda yaşanan zorluklar, teknoloji kullanımının yaygınlaşması, makineleşme sayesinde tarım sektöründe işgücü fazlalığının ortaya çıkması ve hızlı nüfus artışı gibi nedenlerle, kırsal kalkınmanın sağlanamadığı durumlarda kentlere göç olgusu ortaya çıkmakta; göçün yoğun miktarda ve kısa sürede gerçekleşmesi ise kentsel alanlarda çeşitli kültürel, ekonomik, sosyal ve yapısal sorunların gündeme gelmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla kentsel alanların sorunlarının çözülebilmesi veya en azından hafifletilebilmesinin kırsal kalkınmanın sağlanabilmesi ile yakından ilgili olduğu görülmektedir.

Ayrıca toplumsal barışın ve adaletin inşası, bölgeler ve yöreler arasında ekonomik ve sosyal kaynaşmanın sağlanması, sanayi ve hizmet sektörlerinin gereksinim duyduğu sermaye birikimi, hammadde ve işgücü hareketlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için kırsal alanların desteklenmesi, yaşam ve ekonomik faaliyet koşullarının iyileştirilmesi gerekmektedir. (Girgin, 2000:47-48)

Avrupa’da kent-endüstri yığılması ekonomik ve sosyal gelişmelerin merkezinde olmasına rağmen kırsal alanlar gelecekte daha da önemle hale gelecektir. Kırsal kalkınmanın önemini şu şekilde sıralanabilir: (Gerhard, 2002:2).

- Gıda temininin kalitesi ve güveni tarım sektörünün ve kırsal çevrenin sosyal, siyasal ve ekonomik durumlarına bağlıdır. Küresel gıda piyasasının aciliyetine rağmen Avrupa gıdalarının birçoğunu Avrupa’nın kırsal alanlarında yetiştirmektedir. Bilinenin aksine, Avrupa gıda ürünlerini ihraç eden bir kıtadır.
- Kırsal alanlar kentsel merkezlere tatlı su, kereste veya biomass gibi hayati doğal kaynaklar sağlar. Bu kaynakların yetersizliği yüzünden önemi gittikçe artıyor.
- Ata binme, alp disiplini kayma, tırmanma, rafting, golf, veya paraşüt gibi birçok spor ve eğlence faaliyetleri açık hava, güzellik ve kırsal alanlara ihtiyaç duyar. Hafta sonları ve tatil sürecince devamlı kentsel nüfusun kırsal kesimlere de doğru yoğun bir hareketi söz konusudur. Doğal ve kültürel güzellikler turizm sektörü açısından çok büyük önem arz etmektedir.
- Birçok değerli doğal ekosistemler kırsal alanlarda kurulmuştur. Korunaklı kırsal alanlar gelecek nesiller için zengin gen havuzunu korumak için çok da önemli değildir, ama gün yüzüne çıkmamış manzaraların güzelliği hakkında kent insanının eğitilmesi önemlidir.
- Ulaşım ve bilgi alt yapısının ve bununla ilişkili olarak düşük ulaşım ve iletişim ücretlerinin gelişmesiyle, kent alarındaki kırsal alanlar daha etkin hale gelmektedir. Birçok Avrupa bölgelerinde yeni bir alt-kentleşme dalgısıyla karşılanmaktadır. Bu da yeni bölgesel ve alt yapı planlama yaklaşımlarını gerektirmektedir.

1.3. Kırsal Kalkınmanın Amaçları

Bir toplumun ekonomik ve sosyal refah düzeyinin yükseltilmesi için, kalkınma süreci boyunca uygulanması gerekli görülen politikaların tümüne, kalkınma stratejisi denir. Tarım toplumunda genellikle tarım reformu denen, çok defa vergi reformu, kooperatifleşme gibi yan politikalarla desteklenen kalkınma stratejisi, ülkelerin ideolojik, siyasi, sosyal ve kültürel şartlarına göre ayrılıklar göstermekle beraber, hemen hemen aynı hedeflere yönelmektedirler. Bu hedeflerin başlıca şunlardır: (Turan, 1975:163-165)

- Tarımda verimi yükseltmek
- Tarımdaki işgücü fazlasının değerlendirilmek
- Sanayileşme girişimlerini artırmak
- Tarım toplumunun sanayi toplumuna geçişi için gerekli ortamı hazırlamak.

Yukarıda belirtilen ekonomik ve sosyal hedeflere varabilmek için, kalkınmakta olan her ülke şunları amaçlamaktadır:

- Kişisel reel geliri artırmak,
- Büyüme hızını artırmak,
- Ekonomik bağımsızlığı sağlamak,
- Gelişmiş ülkeler karşısında toplumdaki ezilmişlik duygusunu yok etmek,
- Teknolojik gelişmelerden yararlanmak,
- Kültür değerlerini korumak.

Köy kalkınmasında başarıya ulaşabilmek için, toplumun kalkınmasına olanak sağlayacak ortamın sağlanması gerekir. Kalkınma insana yönelik bir harekettir. Bu nedenle kalkınmada ilk amaç, insan olmalıdır. İnsan hayatının daha iyi koşullarda yaşamasının sağlanması ve değişimi temel amaç olmalıdır. Devletler ancak bu amacı göz önünde bulundurur ve gerekli ortamı yaratırsa köy kalkınması arzu edilen başarıya ulaşabilir.

Devlet tarafından uygulanan kırsal alanda kalkınma girişimleri, kaçınılmaz olarak ek bir yatırım gerektirir. Ancak kırsal kalkınmayı sağlayacak tek koşul da devletin sağladığı bu yatırım değildir. Her ne kadar önemli sorun üretimin artırılması ve

kişi başına düşen gelirin yükseltilmesi ise de, yatırım çoğu zaman tek başına yeterli olmamaktadır. Yatırımlarla birlikte diğer koşulların da sağlanması ve yerine getirilmesi gerekir. (Yıldırak, 1991:51)

Çünkü kırsal kalkınma, kırsal alanda yaşanabilir bir ortam hazırlamak ve bunu sürekli ileriye götürmek; kent ve köy arasındaki farklılığı gidermek, kentlerin çekiciliğini azaltmakla ilgili tüm koşulları kapsar. Bunun gerçekleştirilmesi, bireysel gelirleri artırmak, sosyal ve ekonomik yatırımlar yapmak, kırsal kesimdeki fazla nüfusu başka alanlara kaydırmak ve kısacası kırsal alanları uygar yaşam alanları haline getirmekle olanaklıdır. (Yıldırak, 1991:61)

1.3.1. Ekonomik Amaç

Toplumların kalkınmışlık derecelerinin tespitinde kullanılan ölçütlerden birisi de ekonomik verilerdir. Ülkenin ihracatı, ithalatı, milli geliri toplumların refah düzeyine doğrudan etki eden faktörlerdir. Kırsal kalkınmada insanların gereksinimlerinin daha iyi karşılanmasını sağlayacak ve refah düzeyini yükseltecek tedbirler alır. Bu ise işsizlik sorununun çözümünden, gelir dağılımının düzeltilmesine kadar geniş bir alanı kapsar. Kırsal kesimde ekonomik amaç, sınırlı bulunan üretim olanakları karşısında üretimi en iyi biçimde sağlamaktır. Bunu yapabilmek için, sermaye ve emek karşılığında elde edilen üretimi artırmak temel amaçtır. Tarımsal kalkınmanın ekonomik hedefleri, tarım toplumunun genel kalkınma hareketine ve ekonomik göstere olan milli gelire katkısı açısından tespit edilmiş hedeflerdir. (Turan, 1975:157)

Kalkınmanın somut göstergelerinden birisi de hiç kuşku yok ki, bireysel gelirin artmasıdır. Çünkü toplumun refah düzeyini gösteren en önemli göstergelerden biri gelirdir. Gelirin bütün topluma yayılması için, hem ekonomik hem de sosyal tedbirlerin birlikte ele alınması gerekir. Bireysel gelirin hızla artırılabilmesi için, eldeki olanakların iyi bir şekilde organize edilmesi ve yeni üretim teknikleri ve olanaklarının devreye sokulması gerekir. Üretim teknikleri ve kaynakların devreye girmesi yerel topluluklara yeni iş ve gelir olanağı sağlayacaktır. Bu durum yeni iş sahalarının kurulmasını yani bir anlamda küçük sanayi tesislerinin kurulmasını gündeme getirmektedir. (Yıldırak, 1991:52)

1.3.2. Sosyo – Kültürel Amaç

Kırsal alanda, gelir düzeyinin diğer sektörlerle göre düşük olması, sosyal hizmetlerin kent merkezlerinde toplanması, eğitimsizlik gibi pek çok faktör, tarım toplumu ile kent toplumu arasında büyük bir farkların oluşmasına neden olmaktadır. Bu farkları ekonomik, sosyal ve kültürel alanda görmek olasıdır. Kalkınma bir bütün olmakla birlikte, sosyal kalkınma denince daha çok, kişiler arasında dengeli bir gelir ilişkisinin sağlanması anlaşılmaktadır. Kişilerin gelirlerinde artış sağlamak, kişiler arasındaki gelir farklılıklarını gidermek ya da makul bir noktaya çekmek sosyal kalkınmada temel hedeflerden biridir. Yine kişilere daha iyi bir yaşam olanağı sağlamak, kişilerin temel gereksinimlerini giderecek olanaklar hazırlamak sosyal kalkınmanın amaçlarındandır.(Özgüven, 1988:99)

Kırsal kalkınmada sosyal amaçlar ekonomik amaçlar kadar belirgin değildir. (Yıldırak, 1991:53). Kırsal kalkınmada önde gelen amaç çoğunlukla kırsal alanın maddi, yani bir anlamda ekonomik olarak kalkındırılması olmuştur. Tarım toplumunun kalkınması, sağlanan mal ve hizmetlerden toplumun payına düşeni almasında, ekonomik hedefler kadar, hatta onlardan daha çok, sosyal hedeflerin belirlenmesinin önemi vardır. (Turan, 1975:159)

Sosyal alanda kalkınma olmadan, sağlanan ekonomik gelişmenin devamlı olması zordur. Türkiye'de uygulanan kırsal kalkınma politikalarının sosyal hedefleri yeterince gözetildiği söylenemez.

Kırsal kalkınma girişimlerinde başarıya ulaşılabilmesi için, toplumun sosyokültürel yapısı dikkate alınmalıdır. Kalkınmanın, toplumu bütün yönleri ile kalkındırmayı amaçlaması nedeni ile devletin nüfus, eğitim, gelir yapısı ve dağılımı gibi özellikleri göz önünde bulundurması ve gerekirse uzun vadede bunları düzenleyici tedbirler alması gerekir.

1.3.3. Örgütsel Amaç

Tarım toplumlarının diğer toplumlardan daha kötü durumda olmasının bir nedeni de tarım toplumlarının kötü bir şekilde örgütlenmesidir. İyi bir örgütlenme ve yasal bir düzenlemelerin gelişmiş toplumlarla doğrudan ilgisi olduğu bir gerçektir. Kırsal alanın tümü göz önünde bulundurulduğu zaman, Türkiye'de güçlü örgütlenme örneklerine

rastlanmaz. Köy düzeyinde halkın çeşitli sorunlarını çözmek için, kurulan örgütlerin basından kooperatifler gelmektedir. Ancak, Türkiye'de devletin önderliğinde kooperatiflerin kurulması yeterli olmamış ve kooperatifler istenilen amaçlar doğrultusunda yaygınlık kazanamamıştır.

Kırsal kalkınmada gözetilen üçüncü amaç, kırsal düzeyde örgütlenme ve organizasyondur. Burada ağırlığı olan konu örgütlü veya örgütsüz işbirliği, yardımlaşma ve dayanışmadır. (Yıldırak, 1991:54.)

Kırsal kesimde önemli sorunlardan birisi toplumda yeterli örgütlenmenin olmamasıdır. Çünkü örgütler, insanları planlı programlı hareket ettiren ve onlara belirgin bir davranış kazandıran yapılardır. Kırsal alanda örgütlerin yaygınlık kazanması yalnızca onların ortak sorunlarını çözmelerine yardımcı olmayacak, aynı zamanda ülkedeki demokratik kurumların da yerleşmesine katkıda bulunacaktır. Her sedyen önce yerel toplumlara ortak sorunların çözümü için bir araya gelme, örgütlenme bilincinin yerleştirilmesi gerekir.

Kırsal alanda kurulan örgütler sayesinde köylüler kendilerini ilgilendiren konularda daha çabuk bilinçlenmekte ve özellikle tarımsal eğitim konusunda köylüye ulaşmak, kredi, tarımsal mücadele gibi konularda onları aydınlatmak daha kolay olmaktadır. Kırsal alana götürülen hizmetlerin etkinliği, bu hizmete muhatap olanların belli bir teşkilat içinde disiplin altına alınmaları ile artırılabilir. Bu amaç için kırsal alanda yaşayanların, belli meslek grupları itibarı ile genel olarak bütünleşmeleri zorunludur. Kırsal alanın en önemli unsurlarını oluşturan çiftçilerinin, tarım işçilerinin teşkilatlanması önem arz etmektedir. (DPT, 1984:73)

Türkiye'de genel olarak sivil örgütlenme düzeyi düşük olduğu gibi, özellikle kırsal kesim, örgütlenmeye en çok gereksinimi olan bir kesim olduğu halde yabancı kalmıştır. Özellikle mevsim ve piyasa dalgalanmalarından geniş ölçüde etkilenen tarım kesimi üretim, pazarlama, kredi gibi konularda kooperatif eliyle örgütlenme gereksinimi göstermektedir. (Sencer, 1982:9)

1.4. Türkiye’de Kırsal Kalkınma ve Projeler

Türkiye’de kırsal kalkınmaya yönelik yaklaşımlar Cumhuriyet’in kuruluşundan hemen sonra başlamıştır. Cumhuriyet’in kuruluşu ile başlayan modernleşme ve çağdaşlaşma hareketleri tarımda ve kırsal alanda kalkınma çabalarında etkisini göstermiştir. Bu yıllarda nüfusun önemli bir bölümü köylerde yaşamakta ve ekonomi ağırlıklı olarak tarıma dayanmaktaydı. Bundan dolayı ulusal kalkınmada tarıma ve kırsal alana özel bir önem verilmiştir. 1970’li yıllara kadar tarım sektörünün ekonomideki önemi ve kırsal alanın da toplum yaşamı içindeki önemi devam etmiştir.

Kırsal alanda bilgi ve teknoloji düzeyinin yükselmesi ve tarımda makineleşmenin artması ile hızlı bir göç ve kentleşme süreci başlamıştır. Kır-kent arasındaki gelişmişlik farklılıklarından kaynaklanan göç ve hızlı kentleşme süreci hem kırsal alanlarda hem de kentsel alanlarda sorunlar yaratmaya başlamıştır. Bundan dolayı da kırsal kalkınma alanındaki arayışlar da hızlanmıştır. Türkiye kırsal kalkınma konusunda çok fazla model deneyen ve uygulayan ülkelerden biridir. Bu modeller bazen siyasi yaklaşımlarla bazen de uluslararası kuruluşların etkisi ile uygulamaya konulmuştur. Fakat daha çok büyük ölçekli, sektörel yaklaşımı ön plana alan, tarımsal üretimi artırmayı hedefleyen ve merkezden yönetilen bu çalışmalar istenilen sonuçlara ulaşmada etkili olamamıştır. Bundan dolayı da artık katılımcılığı, yerelliği, toplum dinamiklerini harekete geçirici, cinsiyet dengesini dikkate alan kırsal kalkınma programları arayışı ve uygulaması içine girilmiştir. (Gülçubuk, 2009:3)

Ülkemizin farklı bölgelerinde kırsal yaşam alanlarındaki sosyo-ekonomik farklılıkların mümkün olduğu seviyede ortadan kaldırılması için hükümetler tarafından "kırsal kalkınma projeleri" uygulanmıştır. Bu projeler kırsal alanda altyapıyı geliştirmeyi, burada yaşayan nüfusun gelirlerini artırmayı, yaşam düzeylerini yükseltmeyi, bitkisel ve hayvansal üretimi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu projeler ve uygulanacağı yerler, kalkınma planlarında “kalkınmada öncelikli yöreler” için belirlenen ilkeler doğrultusunda ve uluslararası finans kuruluşlarının tercih ve önceliklerine uygun olarak belirlendikten sonra, uluslararası finans kuruluşlarına teklif edilmektedir. Türkiye’de il veya iller düzeyinde hükümetler tarafından uygulanan dış

kaynaklı kırsal kalkınma projeleri iki kuruluş tarafından kredili olarak finanse edilmiştir. Bunlar; Dünya Bankası ve Uluslar arası Tarımsal Kalkınma Fonudur.

Türkiye'de öne çıkan başlıca kırsal kalkınma projeleri şunlardır; Çorum Çankırı Kırsal Kalkınma Projesi, Erzurum Kırsal Kalkınma Projesi, Bingöl-Muş Kırsal Kalkınması, Projesi Yozgat Kırsal Kalkınma Projesi, Erzincan-Sivas Kırsal Kalkınma Projesi, Ordu-Giresun Kırsal Kalkınma Projesidir. (Turhan, 2005:65)

Çorum-Çankırı Entegre Kırsal Kalkınma Projesi; Türkiye'de ilk kırsal kalkınma projesi olan Çorum-Çankırı Entegre Kırsal Kalkınma Projesi ile 23 Haziran 1975 tarihinde Dünya Bankası ile yapılan 75 milyon dolarlık proje anlaşması gereği 63 köyde hamam, çamaşırhane, köy konağı ve umumi tuvalet gibi sosyal tesis yapımı planlanmış olup, 1982 yılı sonu itibariyle Çorum'da 22 köyde, Çankırı'da ise 10 köyde tesislerin yapımı tamamlanmıştır. (KHGM, 2011). Proje kapsamında çiftçilere tarımsal üretimin artırılması amacıyla orta ve uzun vadeli, düşük faizli krediler de verilmiştir. Ayrıca mevcut altyapı yenilenmiş ve geliştirilmiştir. Projenin toplam maliyeti 207,2 milyon dolar olmuştur. Proje sonucunda uygulandığı bölgede nadas alanlarında önemli oranda azalma görülmüş, tarımsal ürünlerin üretim alanları, verimleri ve üretim miktarları kayda değer şekilde artmıştır. (TKBa, 20??:24).

Erzurum Kırsal Kalkınma Projesi; Türkiye'nin ikinci kırsal kalkınma projesi olan Erzurum Kırsal Kalkınma Projesi, 1984–1989 yılları arasında uygulanmıştır. Proje ile tarımsal üretimin artırılması, çiftçilerin gelir düzeylerinin yükseltilmesi, iş olanaklarının geliştirilmesi, göçün engellenmesi, kredi hizmetlerinin yaygınlaştırılması, çiftçilerin eğitim seviyelerinin yükseltilmesi ve İlerdeki 1.046 köyde yaşayan yaklaşık 76 bin çiftçinin sosyo-ekonomik yönden kalkındırılması hedeflenmiş olup, projenin toplam maliyeti 137 milyon dolar olmuştur. Bunun 40 milyon doları Dünya Bankası kaynaklarından, 20 milyon doları Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) tarafından, 77 milyon doları da ulusal kaynaklardan karşılanmıştır. Ancak toplam 60 milyon dolar olan dış kaynağın ancak 45 milyon doları proje kapsamında kullanılabilmiştir. Proje sonunda tarımsal üretimde artış sağlanmış, yeni tarım tekniklerinin kullanım oranı yükselmiş, kentlere göç önemli oranda azalmış, yeni köy

yolları yapılarak, 192 köye içme suyu götürülmüş ve 42.055 çiftçiye uygulanma döneminde toplam 18,8 milyar TL. kredi kullanılmıştır. (TKBa, 20??:24).

Bingöl-Muş Kırsal Kalkınma Projesi; Bingöl ve Muş illerinde 1990–1999 yılları arasına uygulanan projenin toplam maliyeti 52,5 milyon dolar olup, projenin 20,5 milyon dolarlık kısmı IFAD kredisi ile karşılanmıştır. Proje yörede yaşayan yaklaşık 35.000 ailenin gelir ve yaşam düzeyinin yükseltilmesi amacıyla bitkisel ve hayvansal üretimin artırılması, köy yolları, köy içme suyu tesisleri, el sanatları ve kredi gibi hizmetlerin sağlanarak fakirliğin azaltılması, kırsal istihdam olanaklarının oluşturulması ve özellikle kadınların yaşam koşullarının düzeltilmesini hedeflemiştir. (TKBa, 20??:25).

Yozgat Kırsal Kalkınma Projesi; projenin amacı, kırsal altyapının geliştirilmesi, hayvan ve bitki üretiminde üretkenliğin artırılarak çiftçilerin gelirinin ve yaşam standartlarının artırılmasıdır. Hedefi, en yoksul kırsal nüfusun kendi yaşam koşullarında sürdürülebilir iyileşmeler oluşturmaları için elverişli doğal kaynakları kullanmalarını sağlamaktır. Proje, bölgedeki en yoksul kırsal nüfusu hedef almıştır. Proje kırsal su kaynaklarını geliştirmiş, yolları iyileştirmiş, sulamayı geliştirmiş ve su kullanıcı gruplarının oluşturulmasını desteklemiştir. Yağmur suyuyla beslenen bitkisel ürünlerin üretimini artırmak amacıyla, uygulanan araştırma, yayım ve teknik destek konularında destek sağlamıştır. Hayvancılık ve ormancılık sektörlerini de desteklemiştir. Arıcılık, ipek böcekçiliği ve dokumacılık gibi gelir getirici faaliyetleri geliştirmek amacıyla kadınlar desteğinin odak noktası olmuştur. Proje, 640 köyde uygulanmış ve 30,000 haneye hitap etmiştir. 1990-97 yılları arasında ile bağlı kırsal alanlardaki nüfus azalması ülkenin ortalama seviyesinin altında kalarak sırayla % 0.14 ve % 0,69 olarak gerçekleşmiştir. Projenin GSYİH'ye yaptığı katma değer 1990 ve 1999 yılları arasında 52'den 57 seviyesine yükselmiştir. Ayrıca, Yozgat iline ait GSYĞH sıralaması da 65'ten 67'ye çıkmıştır. (TKB, 2007:134).

Sivas-Erzincan Kırsal Kalkınma Projesi; Sivas-Erzincan Kalkınma Projesinin başlıca amacı; Sivas ve Erzincan illerinde kırsal kesimde yaşayan halkın, bitkisel ve hayvansal üretimlerinin artırılması sonucu gelir düzeyleri ve yaşam standartlarında sürekli bir iyileştirme sağlayarak kırsal göçün önlenmesini, tarım alanları ve doğal

kaynakların korunmasını sağlamak yolu ile kırsal fakirliği sürdürülebilir şekilde ortadan kaldırmaktır.

Bu temel amaç doğrultusunda hedeflenenler;

- Sivas ve Erzincan illerinin az gelişmiş kısımlarındaki kırsal yoksul halkın gelir düzeyinin ve tarımsal üretimin artırılması;
- Kırsal istihdam fırsatlarının genişletilmesi ve küçük çiftçilerin bireysel ve grup olarak girişimlerinin teşvik edilmesi,
- Sosyal altyapı ve üretim altyapısının iyileştirilmesi;
- Doğrudan kırsal yoksul halk ile ilgili kendini sürdürebilen kurumların oluşturulması ve güçlendirilmesi
- Kadın ve erkek, kırsal yoksul halkın yaşam koşullarının iyileştirilmesidir. (SEKP, 2011).

Ordu - Giresun Kırsal Kalkınma Projesi; Proje ile doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması suretiyle Ordu ve Giresun illerinde yaşayanların gelirlerinin artırılması ve yaşam standartlarının yükseltilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde tarım ve gelir getirici faaliyetler, ormancılık, kırsal altyapı, tarımsal kredi ve kurumsal yapılar ile ilgili faaliyetlerin uygulanması hedeflenmiştir.

Faaliyetlerin programlanması, köy düzeyinde Köy Kalkınma Planlarının hazırlanmasıyla başlamıştır. Projenin başarısında çiftçilerin katılımı öngörüldüğünden katılımcı bir kırsal kalkınma yaklaşımı kullanılmıştır. Amaçları aşağıda belirtilmektedir:

- Tarımsal üretimde, hayvan yetiştiriciliğinde ve bitki üretiminde (sığır ve koyun yetiştiriciliği, süt üretimi ve arıcılık) verimi artırmak amacıyla, ileri teknik ve yönetim uygulamaları da dahil olmak üzere yayım faaliyetlerinin desteklenmesi ve yem bitkisi üretiminin ve kullanımının yaygınlaştırılması,

- Ağaçlandırma faaliyetleri ile ormanların geliştirilmesi ve orman alanlarında yaşayan kesiminin erozyon kontrolü ve ayır ve mera yönetimi konularında desteklenmesi.
- Köy yollarının yapılması, küçük ölçekli sulama sistemlerinin kurulması ve köylülerin su yönetimiyle ilgili konularda eğitilmesi suretiyle köylerdeki sulama sistemlerinin iyileştirilmesi. (TKB, 2007:134).

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Havza Geliştirme Projesi; Doğu ve Güneydoğu Anadolu Havza Geliştirme Projesi ile, bitki, toprak ve su dengelerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Proje, Seyhan, Ceyhan, Göksu, Kızılırmak ve Yeşilirmak havzalarında yürütölmüştür. Proje kapsamında mera ıslahı ve yönetimi, nadas alanlarının daraltılması uygulamaları yanında, sebze, meyve ve yem bitkileri üretimi gerçekleştirilmiştir. 15.711.000 doları dış kredi, 6.578.000 doları iç kaynak olmak üzere toplam 22.289.000 dolar karşılığı Malatya, Elazığ, Adıyaman, Kahramanmaraş, Adana, Sivas, Antalya, Isparta, İçel, Gaziantep ve şanlıurfa İllerinde toplam 41.145 hektar alanda havza iyileştirme çalışmaları yapılmıştır. 1993 yılında uygulamaya konulan proje, 2001 yılı sonunda tamamlanmıştır. (Ekim: 2006:60).

Anadolu Su Havzaları Rehabilitasyon Projesi; Türkiye iklim değişikliğinden giderek daha fazla etkilenme riski altındadır ve Türkiye'nin kırsal bölgelerinin bazı kısımları doğal kaynak bozunumundan ciddi bir şekilde etkilenmektedir. Aynı zamanda, Türkiye'nin AB aday ülkesi olarak statüsü ülkenin çevre ile ilgili politika düzenleyici çerçevesinde (AB'nin Su Kaynaklarının Kullanımı, Nitratlar ve Çevresel Etki Değerlendirmesi Direktifleri) önemli değişiklikler yapılmasını zorunlu kılmakta ve destekleyici yatırımların finansmanı için fırsatlar sunmaktadır.

Projenin amacı, Türkiye'nin Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde bulunan 28 mikro havzada sürdürülebilir doğal kaynak yönetimi uygulamalarını desteklemek ve böylelikle kaynakların bozunumunun olumsuz yönde etkilediği toplulukların gelirlerini arttırmaktır. Projenin ikincil amacı, Karadeniz'e dökölen su havzalarındaki yer üstü ve yer altı su kaynaklarına kirliliğe yol açan gıda ve diğer tarımsal maddelerin boşaltılmasını azaltacak tarımsal uygulamaların getirilmesidir.

Proje faaliyetleri; Samsun, Tokat, Sivas, Kayseri, Çorum ve Amasya olmak üzere, altı ilde uygulanmaktadır. Proje üç bileşenden oluşmaktadır:

(1) Bozunan Doğal Kaynakların Rehabilitasyonu: bozunuma uğramış alanların daha fazla bozunumdan, erozyondan ve kirlilikten korunmasına yönelik destek sağlanması;

(2) Gelir Arttırıcı Faaliyetler: hedeflenen topluluklara, koruma faaliyetlerine katılım karşılığında hanehalkı gelirlerini arttırmaya yönelik olarak tasarlanmış bir dizi faaliyet sunulmaktadır;

(3) AB Standartlarını Karşılama Yönelik Politika ve Düzenleme Kapasitesinin Güçlendirilmesi: hedeflenen faydalanıcılar ve diğer paydaşlar arasında mikro havza geliştirme ile ilgili bilinç düzeyinin yükseltilmesi (WB, 2011).

Diyarbakır-Batman-Siirt Kırsal Kalkınma Projesi; Sürdürülebilir kırsal kalkınma yoluyla, bölgeler arası ekonomik ve sosyal farklılıkları ortadan kaldırmak için oluşturulan Diyarbakır-Batman-Siirt Kırsal Kalkınma Projesi'nin genel amacı hedeflenen üç ilde gerçek etkileri olacak yenilikçi stratejiler geliştirmek, proje aynı zamanda yaşam standartlarını iyileştirmek ve bölgeye yatırımı teşvik edecek bir ortam yaratmak amacıyla, köylüler tarafından belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda kırsal altyapı yatırımlarını da ele almaktadır.

Proje ortakları olan Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, (Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu) IFAD ve (Birleşmiş Milletler Kalkınma Fonu) UNDP güçlendirilmiş kırsal ekonomi sayesinde elde edilecek dönüşümsel etkilerin farkındadır. Bu, projenin kârlı ve sürdürülebilir fırsatları belirlemeye ve kırsal toplumları bu fırsatları değerlendirmeleri için strateji geliştirmeye verdiği önemi vurgulamaktadır. Proje sayesinde, kırsal kesimdeki halk, pazarın daha dinamik sektörlerine yönlendirilmekte ve daha aktif katılımcılar haline getirilerek hayatlarının işleyişinde söz sahibi olmaktadırlar. (UNDP, 2011).

12 Köyde Kanalizasyon ve Doğal Arıtma inşaatları tamamlanmıştır. Kırsal alanlardaki; sosyal altyapı tesislerinin çeşitlendirilmesine yönelik saha çalışmaları devam etmektedir. Bu kapsamda, 2009 yılı içerisinde ihale edilmesi planlanan alt yapı işlerinden 6 adet hayvan içme suyu göleti ve 1 adet küçük ölçekli sulama göleti için ihale ilanına çıkmıştır.

Meyveciliği ve bağcılığı geliştirme ve teşvik etmek amacıyla 3 ilde toplam 700 dekar alanda, 154 çiftçiye Kiraz, yarı bodur elma, badem, ceviz, nar bahçesi kurulmuştur. Bu kapsamda 87 da alanda damla sulama ve çit sistemi kurulmuştur. Bağcılığı geliştirme kapsamında 47 da alanda yüksek sistem telli terbiye bağ tesisi kurulmuştur.

Eğitim malzemeleri ve ekipmanların alınması, eğitim materyallerinin basımı gerçekleştirilmiştir. (DD, 2011).

Köylerin Altyapılarını Destekleme Projesi (KÖYDES); İçişleri Bakanlığınca 2005 yılında köylerin ve bağlılarının yatırım programına alınmayan içmesuyu ve yol sorunlarının Vali ve Kaymakamlar önderliğinde İl Özel İdareleri ve Köylere Hizmet Götürme Birlikleri aracılığı ile mahalli imkân ve kabiliyetlerin verimli bir şekilde kullanılarak kısa sürede düşük maliyetle çözülmesi amacıyla KÖYDES (Köy Altyapısını Destekleme Projesi) başlatılmıştır.

Bu proje ile öncelikle, su kaynağı olan, ancak bu güne kadar su götürülmemiş köyler, su kaynağı olmayan bu güne kadar su götürülemedi köyler, su kaynağı ve sistemi olan ancak çalıştırılmayan köyler (motor, trafo, enerji nakil hattı, depo kaçağı vs.) hedeflenmiştir. Köy katkısı %50 ve üzerinde olan köyler. Grup ishale hatları problemlili olan yerlerde gruptan ayrılabilen köylerdir. Bu konuda köy yolları ile ilgili olarak hiç yolu olmayan köyler (Ham yollar), stabilize kaplama yolu acil onarım isteyen köyler,(heyelan, sel hasarları vs.), sanat yapıları hazırlanmış, tesviyesi bitmiş grup köy yollarının stabilize kaplanması, standardı düşük stabilize yolların ıslahı ve asfalt kaplanması çalışmaları ağırlıklı olarak yürütülmektedir. (ORVA, 2007).

BÖLÜM 2: GENEL OLARAK BÖLGESEL KALKINMA AJANLARI

2.1. Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın Amaçları

Son yıllarda siyasi ve kültürel yaşamın her alanında ortaya çıkan küreselleşme kavramı ekonomi alanında da etkisini göstermektedir. Bu kapsamda üretim sistemi ve üretim politikalarında yaşanan değişimlerin bir sonucu olarak bölge kavramını ön plana çıkaran yaklaşımlar önem kazanmaktadır. Küresel rekabetçi ekonomideki rekabete tek başına dayanamayan firmalar için bölgesel ölçekte işbirlikleri içeren, Bölgesel Kalkınma Ajansı adı verilen yeni kurumsal yapılar da bu yaklaşımlardan biridir.(Öztürk:20??:1)

Farklı ülkelerde kurulmuş Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın varlık nedenleri; bölgesel stratejilerin uygulanması, yerel ve bölgesel girişimciliği destekleme, alt yapı hizmetlerinin sunulmasına yardımcı olma, özel sektörün yakın geleceği için yerel-bölgesel çözümler araştırma ve bölgesel talepleri karşılayacak yeni ürün ve hizmet üretimi için finansal garantiler ve çözümler arama şeklinde özetlenebilir. (Turan, 2007:15).

Bölgesel Kalkınma Ajansları, genel olarak, merkezi hükümetten bağımsız bir idari yapıda, sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyoekonomik koşullarını geliştirip canlandırma amacıyla kurulmuş ve kısmen kamunun finanse ettiği kuruluşlardır. Bu kurumlar, üst kurul olarak bilinen düzenleme ve denetleme kurumları benzeri kamu karar gücünü kamu organlarından alıp, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından (STK) oluşan tüzelkişilere paylaştıran yönetişimci kuruluşlardır. Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın temel kuruluş nedenleri; bölgesel stratejilerin uygulanması, yerel ve bölgesel girişimciliği destekleme, alt yapı hizmetlerinin sunulmasına yardımcı olma, özel sektörün yakın geleceği için yerel-bölgesel çözümler araştırma ve bölgesel talepleri karşılayacak yeni ürün ve hizmet üretimi için finansal garantiler ve çözümler arama şeklinde özetlenmektedir. (Maç, 2006)

Bölgesel kalkınma ajansların tek ve karmaşık bir amacı vardır ve bu da, belirli bir bölgenin ekonomik gelişimini sağlamaktır. Bu görev, bir yandan bölgenin planlama amaçlarını, diğer yandan buna yönelik girişimleri destekler nitelikte olmalı ve bölgenin başarı ve refahının artmasını sağlamalıdır. Bunun için ekonomik, çevresel ve sosyal hedefler belirlenmeli ve bu yolda adımlar atılmalıdır. Bu hedeflere ulaşmak için aşılması gereken ara hedefler ise şu şekilde sıralanabilir:

- Bölgesel ekonomik kalkınma ve yeniden yapılanmayı desteklemek,
- İş alanında yatırımı, verimliliği ve rekabet gücünü arttırmak,
- İş imkânlarını arttırmak,
- Bölgelerindeki becerileri geliştirmek,
- Sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek,
- Sanayi aktivitelerinin gelişebileceği ortamlar yaratmak,
- Bölgede yabancı yeni firmaların oluşumunu desteklemek,
- Rekabetçi ve yenilikçi firmaları desteklemek,

Uluslararasılaştırma ve iş yaratma konularında yeni projeler geliştirmek ve girişimleri bu yönde teşvik etmek şeklinde sıralanabilir. (Ünlü, 2006:129).

2.2. BKA'ların Genel Özellikleri

BKA'lar birçok Avrupa ülkesinde 1950'li ve 1960'lı yıllardan itibaren bölgesel ölçekte ekonomiyi canlandırmak, örgütlemek ve geliştirmek üzere kurulmuşlardır. BKA kurma deneyimleri ülkeden ülkeye farklılıklar sergilemekte ve ayrıca her kurum kendine özgü bir şekilde faaliyet göstermektedir. Günümüzde BKA'lar çoğunlukla tabandan tavana doğru örgütlenme modelini benimsemektedir. Tabandan tavana yaklaşım bir takım avantajlar getirmektedir.

BKA'ların nerede kurulabileceğine dair bir prensip olmamakla birlikte, işlevsel olabilmeleri için belli değişkenlerin varlığı gereklidir. Bu değişkenler: Nüfusun yeterli olması, girişim ve girişimcilik altyapısı, işgücünün becerikli olması, bölgesel gelişme stratejileri üzerinde fikir birliği sağlanması, gelişmeye elverişli sektörlerin belli bir bölgede varlığı, rekabete dayanan bir iş çevresinin olması, devlet desteğinin sağlanması ve altyapının geliştirilmesi şeklinde sıralanmaktadır.(Hasanoğlu, 2006:89).

Genel olarak nasıl yapılandırılırsa yapılandırılınsın veya hangi model olursa olsunlar ajansların bazı ortak noktaları vardır. Bunlar genel olarak şunlardır: (Koçberber, 2006:40)

- Ajansların bünyesinde bölgesel politikaları oluşturmak ve yürütmekle görevli yönetim kurulları bulunur.
- Yönetim Kurulları genellikle hükümet tarafından atanır ve ajansın kurulmasına katkıda bulunan kuruluşların temsilcilerinden oluşur.
- Harcamaları bakımından kamu idarelerine karşı sorumludur. Ancak, politikaların oluşturulması ve uygulanması bakımından ise, kendi mevzuatı çerçevesinde serbesttirler.
- Bölgeye yatırım yapmak isteyen yatırımcılara bilgi vermekle yükümlüdür.
- Bölgelerindeki işyerlerine fon verilmesini sağlarlar.
- Bölgelerindeki işgücünün eğitimi ve geliştirilmesinde rol oynarlar.
- Bölgelerine dışarıdan teknoloji transfer etmekle, altyapı düzenleme faaliyetlerinde rol oynamakla uğraşırlar.

Bölgesel hedefli oldukları için daha seçici olmak durumunda olan Bölgesel Kalkınma Ajansları politikaları gelişmeyi yönlendirici özellikleri ile önem taşımaktadır.

2.3. BKA'ların İdari Yapısı

BKA'lar merkezi hükümetten bağımsız bir idari yapıda ve bölgesel bazda faaliyet göstermelerine rağmen, büyük bir kısmının merkezi hükümetler tarafından kurulduğu görülmektedir. BKA'ların içsel örgütlenmesinin ikili bir yapısı vardır. Bu ikili yapıdan ilki Genel Kurul, Denetim Kurulu, Denetleme Komitesi ve Genel Müdür gibi temel öğelerden oluşan yasal bir yapıdır.

İkincisi ise belli bir konuyu ele alan çalışma grupları veya teknik konuları inceleyen komitelerdir. Ayrıca ajansların politikalarını oluşturmak ve yürütmekle görevli bir Yönetim Kurulu bulunmaktadır. Bu kurul, genellikle hükümet tarafından atanan ve ajansın kurulmasına katkıda bulunan kuruluşların temsilcilerinden oluşmaktadır. Bu kurulda, genellikle özel kesim temsilcileri yer almaktadır. Kurulun önemli görevlerinden biri Genel Müdürü seçmektir. Genel Müdürün önemli bir işlevi de teknik ekibi yetiştirmektir. Ajanslar, harcamaları bakımından kamu idarelerine karşı sorumlu, politikalarının oluşturulması ve uygulanması bakımından ise, kuruluş kanun ve mevzuatları çerçevesinde serbest bırakılmışlardır.

Bütün ajanslar hükümetleriyle yakın bir işbirliği içinde olmak zorundadır. Bu, bazen idare heyeti başkanlığına bir hükümet üyesinin seçilmesi bazen de bir bakanın yılda birkaç kere yönetim kurulu toplantılarına katılması ile sağlanmaktadır. Üst düzey politikacılarla direkt temas olanağının hükümet ve ajanslara çok büyük faydası vardır. Bütün ajansların bölgesel ya da mahalli idarelerle temas kurmaları gerekmektedir. (Berber ve Celepçi, 2005:147-148)

2.4. BKA'ların Faaliyetleri

Faaliyetlerine göre BKA'lar üç ana grupta toplanabilir: (Demirci, 2005:69)

Stratejik BKA'lar: Bu ajansların bilgi bankalarının oluşturulması, bölgenin ulusal ve uluslararası platformda desteklenmesi, KOBİ'lere destek bilgi sağlama, girişim potansiyelini ortaya çıkarma gibi hedefleri vardır.

Genel operasyonel BKA'lar: Stratejik BKA'ların işlevlerini dikkate almak suretiyle temel hedefleri, sektörler arası gelişme projelerinin oluşturulması, desteklenmesi ve yönlendirilmesidir.

Sektörel operasyonel BKA'lar: Bu ajanslar, bir bölgenin belirli bir faaliyetini veya bir yerin belirli projelerini desteklemek amacıyla kurulurlar.

Kalkınma ajanslarının faaliyetleri çok çeşitli ve çok yönlüdür. Bu nedenle çok genel bir çerçeve çizmek bile oldukça güçtür.

Ancak bir fikir vermesi açısından dünyadaki kalkınma ajanslarının sıklıkla yürüttükleri görevler kısaca şöyle sıralanabilir: (Özen, 2005:7-8)

- Bilgi bankaları oluşturarak bölgeyi izlemek,
- Yerel/bölgesel kalkınma için stratejik planlama yapmak ve uygulanmasını izlemek,
- Girişimciler ve yatırımcılar için bilgi sağlamak ve teknik destek vermek,
- Yerel girişimcinin yatırımlarını desteklemek,
- Yabancı yatırımcıların bölgeye çekilmesi için gerekli tanıtım çalışmaları yapmak,
- Finansman konusunda yatırımcılara bilgi sağlamak ve tavsiyelerde bulunmak,
- KOBİ'ler için finans kaynakları yaratmak, yerel, ulusal ya da uluslararası fonlar, kredi kuruluşları ve bankalarla işbirliği yapmak,
- Yeni buluş ve teknolojinin tanıtılmasını sağlamak,
- Eğitim,
- Altyapı, yol, enerji faaliyetlerini izlemek,

- Bölgenin ulusal ve uluslararası networklerinin geliştirilmesini sağlamak.

2.5. BKA'ların Finansman Kaynakları

BKA'lar Dünya'da ve Avrupa'da kuruldukları bölgeye, ülkeye ve faaliyet alanlarına göre farklı finansman kaynaklarına ihtiyaç duymaktadırlar. Ajanslara sağlanan mali teşviklerin büyük bir bölümü merkezi idarenin kontrolü altında verilmektedir. Teşviklerin bütün ülke düzeyinde aynı oranlarda uygulanabildikleri durumlar olduğu gibi farklılaştırılmış ve kademeli teşvik sistemleri de yoğun olarak uygulanmaktadır.(Berber ve Celepçi, 2005:6)

Diğer yandan BKA'lara sağlanan fonlar EURADA (Avrupa Kalkınma Ajansları Birliği)'ya göre 4 ana başlıkta toplanmaktadır: (EURADA, 1999).

- Politik destek veren kurumlardan elde edilen doğrudan fonlar: Kaynaklar,
- Politik destek veren kurumlardan elde edilen dolaylı yardımlar: Mekân, donanım ve personel,
- Hizmetlerden ve dışarıdan sağlanan gelirler: KOBİ'lerin sermayelendirilmesine katılım, KOBİ'lere sağlanan danışmanlık ve destek hizmetleri, gayrimenkul ve mülk yönetimi, yerel ve bölgesel yönetimlere sağlanan danışmanlık hizmetleri, eğitim ve seminer hizmetleri, yönetim görevleri, ticari görevler, yabancı yatırımcılara verilen hizmetler, sanayi geliştirme alanlarının ve endüstri bölgelerinin yönetimi ve yayınlar,
- Uluslararası fonlar ve projeler: Avrupa Birliği ve Dünya Bankası gibi kuruluşlardan gelenlerdir.

Bu fonlar karşılıksız veriliyormuş gibi görünse de aslında bu kurumların belirli bölgesel politikaların yerine getirilmesi için verilmektedir. Uygulamada BKA'lara gerek AB'den gerek diğer uluslararası kurum ve kuruluşlardan kullanılan fonlar BKA'lara aktarılmadan önce kullanılacağı projeler ve alanlar belirlenmektedir. Bu belirlenen amaçlar doğrultusunda kurumlar fon kullanabilmektedir.

2.6. BKA'ların Başarısını Etkileyen Faktörler

Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın başarısını belirleyen faktörler şunlardır:

Birincisi finansal kaynakla ilgilidir ve kaynakların varlığı planlama, uygulama ve yönetim aşamalarında BKA'ların etkinliğini belirlemektedir.

İkinci faktör nicelik ve nitelik açısından yeterli personelin bulunmasıdır.

Üçüncü olarak BKA'nın başarılı olabilmesi için kalkınmaya yönelik öncelikler ve stratejik planlama sürecinin bulunması gerekmektedir.

Dördüncü faktör meşruiyet ve yetkidir. Bu faktör BKA'ların bölgelerinin meşru temsilcileri olmaları ve yerel iş dünyasının desteğini almaları,

Beşinci faktör BKA'ların yerel girişimciyle olan bağlarının gücü,

Altıncı faktör BKA'ların üstlendikleri görevlerle ilgilidir. Ajansların bölgesel ekonominin motoru olabilecek sektörlerde çalışma yapmaları gerekmektedir.

Yedinci önemli faktör bölgesel tutarlılıktır. Bölgesel Kalkınma Ajansları tarafından bölgede geçerli olan ortak hedeflerin benimsenmesi, böylelikle içinde buldukları toplumun desteğini kazanmaları ajansların başarısını etkilemektedir

Diğer taraftan birbiriyle ilgili olmayan ve çok fazla çeşitlilik gösteren öğelerin olduğu bölgelerde bu açıdan güçlükler yaşanmaktadır. (Kayasü ve Yaşar, 2006:15)

2.7. Dünyada Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Ülke Örnekleri

Dünyada 'Kalkınma Ajansı' olarak adlandırılan yaklaşık 20.000 kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşların hukuki ve örgütsel yapıları, görev ve faaliyetleri, yetki ve sorumlulukları, diğer ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla olan ilişkileri büyük farklılıklar göstermektedir. Bununla birlikte, kalkınmanın dinamik ve değişken yapısına uygun olarak, kalkınma ajanslarının yapıları, faaliyetleri ve finansman kaynakları da zaman içinde değişim göstermiştir.

Ancak, Bölgesel Kalkınma Ajansları konusundaki ilk örnek 1933 yılında ABD’de kurulan Tennessee Valley Authority (TVA)’dir. Ardından Avusturya, Belçika, Brezilya, Almanya, Hollanda, İtalya, Portekiz, İspanya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya’da da birçok Bölgesel Kalkınma Ajansı kurulmuştur. Günümüzde ise ajanslar AB ülkeleri ve ABD olmak üzere bir çok gelişmiş ülkede bölgesel ve yerel gelişmeyi sağlamak amacıyla varlığını sürdürmektedir. (Turan, 2007:30)

ABD’de 1929 Büyük Ekonomik Krizi’ni izleyen yıllarda, ülkenin diğer bölgelerine göre geri kalmış olan Tennessee Vadisini kalkındırmak için “büyük birlik” politikasının izlendiği görülmektedir. Bu politika ile, büyük ölçülere ulaşan yatırımlarla bir ırmak vadisinin geliştirilmesine çalışılmıştır. (Dinler, 2005:208)

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra da gerek eyalet gerekse federal hükümetler düzeyinde geri kalmış bölgelerin problemlerine yönelik bölgesel politikalar ile bu çerçevede yeni organizasyonların teşekkül edildiği görülmektedir. Bu doğrultuda, 1960 yılında çıkarılan bir yasa ile Area Redevelopment Administration (ARA) kurulmuştur.

ARA’nın bütçesinin, hedeflenen politikalara ulaşılmasında yetersiz kalmasından dolayı, bunun yerine 1965 yılında “Ekonomik Kalkınma idaresi (EDA) ve Appalachian Regional Commission (ARC)’nin kurulduğu görülmektedir. ARA’nın yerine oluşturulan EDA’nın iki temel amacı ise; işsizliğin azaltılması ile federal, eyalet ve yerel hükümetler arasındaki ekonomik koordinasyonun geliştirilmesi olarak belirlenmiştir. EDA ilk olarak 1967 yılında, ekonomik yönden en geri kalmış bölgelerin kalkındırılmasına yönelik “en kötü ilk” (worst-first) politikasını uygulamaya geçirmiştir. Ancak bu politikadan, istenilen başarının elde edilememesi üzerine vazgeçirerek, “ekonomik kalkınma bölgeleri” olarak bilinen daha geniş kalkınma birimlerinin oluşturulmasına yönelik bölgesel politikaların izlendiği görülmektedir. Bu çeşit kalkınma bölgelerinin her biriyle en az iki tane “yeniden kalkındırılacak alanlar (redevelopment areas)” ve en az bir tane “ekonomik kalkınma merkezi (ya da büyüme merkezi)” oluşturulması amaçlanmıştır. (İldırar, 2004:147)

Avrupa Birliği üye ülkeleri arasında farklılıklar vardır. Bu farklılıkları ölçerken söz konusu bölgelerin topografik yapıları, kaynakların dağılımı, iklimleri, iç ve dış

pazarlara uzaklıkları, yerleşim özellikleri ve bölgeye yapılan yardım göz önünde bulundurulur. Bu farklılıklar, AB'nin çoğulcu yapısını desteklemeleri bakımından yararlı olsa bile, bölgelerin "refah düzeyleri" açısından eşitsizliklere yol açmaktadır. Bölgesel farklılıkların oluşmasındaki en temel unsur gayri safi milli hasılanın (GSMH) dengesiz dağılımıdır. GSMH, kişi başına GSMH, işsizlik oranı, büyüme oranı gibi ekonomik kriterlerin yanı sıra 15 yaş altı nüfus oranı, 75 yaş üstü nüfus oranı, kentleşme oranı gibi demografik kriterler de bölgesel farklılıkların ölçümünde kullanılmaktadır. (Parlak ve Özgür, 2002:64) AB bölgeleri, bu kriterlere göre de farklılıklar göstermektedir.

Gelir düzeylerindeki farklılıkların nedeni olarak görülen üç unsur vardır. İlk unsur; bölgeler arasında ekonomik gelişmeyi destekleyen etmenlerin dağılımındaki çeşitliliklerdir. Doğal kaynakların, iklim koşullarının ve yerleşim şeklinin bölgelerde gösterdiği çeşitlilik gelir düzeylerinin farklılaşmasında önemli rol oynar. İkinci unsur, bölgenin yerel işgücünün ve tüketici tabanının yapısıdır. Yerel işgücünün verimli olarak çalışması ve tüketici tabanının zengin olması ile birlikte, sanayi yapılanması, dolayısıyla da gelir düzeyin artmaktadır. Ancak sınai yapılanmanın küreselleşme ve yapısal değişime ayak uyduramaması bu defa da sanayinin gelir düzeyini düşürmesine neden olmaktadır. Üçüncü unsur ise geliri yüksek olan alanlar da; çevre alanlardan veya bölgelerden gelen nüfus nedeniyle "yığılma" olmasıdır. (Koray, 2002:46). Bu yığılma sonucunda da çevre alanlar ve bölgeler iş ve nüfus kaybı yaşarlar ve gelir seviyeleri açısından ilerleme kaydedemezler.

Sosyal yakınlaşmanın ölçütü işsizlik seviyesi ve az gelişmişlik düzeyinin altında yaşayan kişilerin toplam nüfusa oranıdır. Bu unsurda da geniş bir dağılım gözlenmektedir. Örneğin; İrlanda'da %4,3, Avusturya'da %4,6 ve İngiltere'de %4,7 olan işsizlik oranı Polonya'da %18,1, Slovakya'da %15,9 ve İspanya'da %10,2'dir. Sanayi devrimi, Avrupa'daki ekonomik dağılımı değiştirmek suretiyle, çalışan kesimin becerilerini geçersiz kılmış ve ek iş yaratılmadığı için işsizlik oranını yükseltmiştir. (Hasanoğlu ve Aliyev, 2002:94).

AB'de bölgeler arasında gözlenen gelişmişlik farklarının, yeni ülkelerin katılımıyla daha da belirginleşeceği yadsınamaz bir gerçektir. Bu gerçekten hareketle,

her bir AB üyesi ülke, kendine özgü bir bölgesel politika izlemektedir. Başka bir ifadeyle, bölgesel gelişme sorunlarının çözümü öncelikle her bir ülkenin kendi sorumluluğundadır. AB bölgesel politikasının amacı ise, gerekli rehber ve ilkeleri geliştirerek, üye devletler tarafından oluşturulan bölgesel politikaların, topluluk rekabet ve devlet yardımları kurallarıyla uyumlu ve koordinasyon içinde olmasını sağlamaktır. Bu politikanın bir başka amacı da mevcut bölgesel farklılıkların azaltılması ve bölgelerarası dengesizliklerin daha da artmasını önlenmesi olarak belirlenmiştir (İldırar, 2004:150).

Birleşik Krallık; BK, etnik farklılıklar gösteren 4 bölgeden oluşmaktadır. BK’da, Bu bölgeler temel alınarak 1990’lı yıllara kadar çeşitli Kalkınma Ajansları’nın kurulduğu görülmektedir (Kumral, 1993:61). Sözkonusu dönemde kurulan belli başlı Kalkınma Ajansları incelendiğinde, en büyüklerinin İskoçya Kalkınma Ajansı (SDA-SE), Galler Kalkınma Ajansı (WDA) ve Kuzey İrlanda Endüstriyel Kalkınma Kurumu (IDB) olduğu görülmektedir. (Peşelioğlu, 2007:159-160)

Londra Kalkınma Ajansı; Londra Kalkınma Ajansı,1999 yılında kabul edilen bir kanun gereğince 2000 yılında Londra’nın tamamından sorumlu Büyükşehir Belediyesi’nin bir organı olarak kurulmuştur. Londra Kalkınma Ajansı, Londra Büyükşehir Belediyesi’nin görev alanı içine giren ulaşım, kentsel hizmetler, planlama, kültür, eğitim, sağlık ve çevre politikaları çerçevesinde ekonomik ve sosyal kalkınmadan sorumludur. Londra Kalkınma Ajansı, İngiltere’deki diğer kalkınma ajanslarından farklı olarak İngiliz Parlamentosu’na karşı değil, Londra Belediye Başkanı’na karşı sorumludur. (Kayasü ve diğ., 2003:34)

Güney Batı İngiltere Kalkınma Ajansı; Güney Batı İngiltere Kalkınma Ajansı, 1999 yılında kurulmuştur. Ajansın en önemli amacı bölgenin ekonomik kalkınmasını sağlamak olarak belirlenmiştir. Ajansın Yönetim Kurulu üyeleri, Bölgesel Politikalardan sorumlu Devlet Bakanı tarafından, özel sektörde deneyim sahibi olan ve bölgeyi iyi tanıyan kişiler arasından 3 yıl için atanır ve yönetim kurulu üyelerine projelerin yürütülmesinden sorumlu teknik bir ekip destek verir. Yönetim Kurulu üyeleri İngiltere Parlamentosu’na karşı sorumludur. (Kayasü ve diğ., 2003:209)

İspanya; İspanya 17 özerk bölge ve 2 özerk ilden meydana gelen bir ülke olmaktadır. Her bölgenin seçimle gelen bir hükümeti bulunmakta ve bu hükümet bölgenin ekonomik, sosyal ve arazi kullanım planlarının yapılmasını üstlenmektedir. Bu bölgelerin hepsinde otonom bölgenin tümünü kapsayan Kalkınma Ajansları kurulduğu gibi alt bölgelerde de Yerel Kalkınma Ajansları'nın kurulduğu görülmektedir.

İspanya'daki Ajanslar'dan bir tanesinin Murcia Bölgesi'nde kurulmuş olan Murcia Bölgesi Kalkınma Ajansı (INFO) adlı kurum olduğu saptanmaktadır. Organik olarak Sanayi ve Çevre Bakanlığı'na bağlı olan bu Ajans'ın asıl hedefi, Murcia Bölgesi'ndeki KOBİ'lerin ekonomik açıdan güçlendirilmesi; yatırımların artırılması ve bunların önündeki engellerin kaldırılması şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca Ajans, bölgeye yabancı yatırımcıları çekmek için çeşitli politikalar üretmektedir. (IFRM, 2011).

İspanya'da kurulu Kalkınma Ajansları'ndan bir diğeri ise Andalusia Yenilik ve Kalkınma Ajansı (IDEA) olmaktadır. Ajans, yerel hükümete bağlı Yenilik, Bilim ve Girişim Bakanlığı bünyesinde faaliyet göstermektedir. IDEA, bilim, girişim ve teknoloji ekseninde işbirliği ve yeniliği güçlendirmek suretiyle bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda IDEA, şirketlere altyapı ve ekipman, hizmet ve tavsiye gibi konularda destekte bulunmaktadır. Günümüzde IDEA, 2005-2008 dönemini kapsayan bir stratejik plan çerçevesinde hedeflerini belirlemekte ve bu hedeflere göre politikalar üretmektedir. (IDEA, 2011).

İrlanda – Shannon Kalkınma Ajansı; İrlanda, Birleşik Krallık ile sınırı bulunan ve bir ada devletidir. İdari bakımdan 26 kontluğa ayrılmış ve ülkenin başkenti Dublin'dir. Bu birimlerin dışında, Kuzey İrlanda olarak adlandırılan ve Birleşik Krallık topraklarına dahil olan bölgede 6 birim daha bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla, Fermanagh, Tyrone, Londonderry, Antrim, Down ve Armagh'tır. (Wikipedia, 2011).

Bu ajansın en önemli görevi, Shannon Hava Limanı'nın, dünyadaki belli başlı hava limanları arasındaki yerini koruması ve bunun garanti alınması olarak belirlenmiştir. Ajans bu görevi gerçekleştirebilmek için gerek mal gerekse de insan taşımacılığında havalimanının önemini arttırmaya yönelik öncelik vermeye başlamıştır.

Shannon Kalkınma İrlanda'nın tek kalkınma ajansı olarak faaliyette bulunmaktadır. Shannon Kalkınma'nın ana amacı, Shannon bölgesinde bütüncül bir büyüme sağlayacak aktiviteler sürdürmek ve desteklemeyle bilgi çağına yönelik bir bölgesel kalkınmaya öncülük etmektir. Shannon Kalkınma'nın sorumluluk alanı; Shannon Kalkınma bilgi ağını oluşturmak, Shannon bölgesinde yeni turizm pazarları ve ürünleri oluşturmak ve dengeli fiziksel kalkınma ve ekonomik içermeyi garanti altına almak için hem kentsel hem de kırsal alanlarda bölgesel kalkınmayı teşvik etmektir. (Celepçi, 2006:40-41)

Avusturya – Stryia Kalkınma Ajansı; son yıllarda, Avusturya'nın il seviyesinde bölgeselleşme ve sorumluluğun merkezden bölgelere kayması yönünde bir eğilim olmuştur. Stryia Ekonomik Kalkınma Ajansı (Stryia Economic Development Agency); Stryia, Avusturya'nın dokuz bölgesinden biri olup, imalat sektörü gelişmiştir. Bölgede teknolojik yatırımları arttırmak, yenilikçiliğe yönelik adımlar gerçekleştirilmesi, kırsal ve kenar bölgelerin bölgelerarası ağlarla bağlanabilmesi amacıyla 1991 yılında bağımsız yarı kamu Stryia Ekonomik Kalkınma Ajansı(SEKA) kurulmuştur. SEKA, kümeleme ve teknoloji politikalarını yoğun bir şekilde desteklemiştir. Örneğin, Chrysler ve Manga gibi uluslar arası firmaları bölgeye çekmeye çalışmıştır. Yeni Teknolojiye Dayalı Firmaları(YTDF) desteklemiştir. Bunun için alt yapı hizmetleri, teknoloji parkları açmak, deneyimli yöneticileri girişimci ve potansiyel müşterileri bir araya getiren organizasyonlar oluşturmak, uluslar arası fuar ve sergilerde YTDF'lerin ürünlerini tanıtmak, proje bazlı finansal destekler sunmak, aktörler arasında bilgi ağları oluşturmak görevlerini yüklenmiştir. (Taş ve diğ., 20??:12).

İtalya; İtalya'da 1970'li yıllarda bölgelere bir yasayla kalkınma kuruluna sahip olabilen finansal ajanslar oluşturma izni verilmiştir. Bu ajanslar hemen hemen bütün İtalyan bölgelerinde kurulmuştur. Ajansların özellikle özel statüye sahip bölgelerde sanayi politikalarını geliştirme görevi üstlendiği görülmektedir. (Kayasü ve diğ, 2003:64).

1991 yılında KOBİ'lerin yenilikçiliğinin artırılmasına yönelik çıkarılan bir yasayla bölgeler daha da kuvvetlenmiştir. Son olarak 1997 yılında kabul edilen Bassanini Yasası ile birlikte merkezi hükümette sadece merkezi görevlerin kalması, geri

kalan görevlerin ise bölgesel ve yerel hükümetlere devredilmesi ilkesi kabul edilmiştir. Bu durum bölgesel ve yerel yönetimlerin yetkilerini büyük oranda artırarak Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın önem kazanmasını sağlamıştır. (Turan, 2007:59).

Emilia Romagna Bölgesel Kalkınma Ajansı; Emilia Romagna, İtalya'nın 20 bölgesinden bir tanesidir. İtalya'nın kuzeyinde yer alan bölge, gayri safi hasılda AB ortalamasının oldukça üstündedir. Emilia Romagna'nın ekonomisi, alanlarında oldukça ihtisaslaşmış KOBİ'lere dayanmaktadır. Bölgede sanayi politikasının oluşumu, 1974'de kurulmuş olan Emilia Romagna Ekonomik Kalkınma Alanı ERVET (Emilia Romagna Valorizzazione Economica Territorio)'le birlikte başlamıştır. Bugün bölgede faaliyet gösteren binlerce firma ERVET'e üyedir. ERVET, anonim şirket olarak oldukça ihtisaslaşmış KOBİ'lere ve zanaata dayalı üretim yapan firmalara dayalı bölge ekonomisini geliştirmek üzere kurulmuştur. Ajans hisselerinin %80'i bölgesel hükümete, %19'u yerel bankalara ve %1'de odalar, zanaatkar birlikleri ve belediyelere aittir. ERVET'in finansal kaynaklarında birliklerin ve yerel kurumların önemi büyüktür. ERVET'in bütçesinin %58'i bölgesel hükümet tarafından karşılanırken, %19'u AB programları ve fonlarından, geri kalan kısmı ise odalar, girişimci birlikleri ve kredi bankaları tarafından finanse edilmektedir.

1993 yılında bölgesel hükümet ERVET'in yapısında pazara yönelik bir yapıya sahip bir ajans yaratma amacıyla yeniden yapılandırılmıştır. Ajansın çalışma alanları yenilikçilik, uluslararasılaştırma ve finans prensipleri göz önüne alınarak yeniden düzenlenmiştir. Çalışma alanlarındaki değişime ek olarak, yönetim kurulu üyelerinin sayısı ve personel sayısı ile kamudan gelen finansman miktarı düşürülmüştür. Sonuç olarak, ajansın stratejik politika oluşturma görevi azaltılmış ve ajans bölgedeki kurumlar arasındaki arabuluculuk görevini yitirmiştir. (Celepçi, 2006:43-44).

Sviluppo Italia Ulusal Kalkınma Ajansı; Sviluppo Italia, İtalya'ya yatırımın çekilmesi ve girişimcilerin desteklenmesi için kurulmuş bir ulusal kalkınma ajansıdır. Ajans, sermayesinin tamamı Hazine'ye ait olan ve Başbakan'a karşı sorumlu olan bir kamu şirkettir. İtalya'da devlet eliyle bir kalkınma ajansı kurulmasının temel nedeni, özellikle İtalya'nın geri kalmış güney bölgelerinin ekonomik ve sosyal kalkınması için 1990'lı yılların başından itibaren aktarılmaya başlayan AB Fonlarıdır. Sviluppo Italia,

İtalya'nın güney bölgelerinin rekabet gücünü arttırmak, bu bölgelerde girişimcilik kültürünü yerleştirmek ve bölgelerin potansiyellerini ortaya çıkarabilmek için gerekli olan fiziki, ekonomik ve idari altyapıyı oluşturmak, aynı zamanda 'proje üretme becerisini' geliştirmek üzere kurulmuştur. Böylece bu bölgelerde AB Fonlarını sürdürülebilir bir ekonomik kalkınma programı çerçevesinde yönetebilecek bir kapasite oluşturulması amaçlanmıştır. (Özen, 2005:14-15).

Polonya - Pomeranya Kalkınma Ajansı; Polonya'da bölgesel kalkınmayla ilgili olarak yerel düzeyde 3 birimden bahsedilebilir. Bunlar; Marshall Ofisi, Voivodship Ofisi ve Bölgesel Kalkınma Ajanslarıdır. Polonya'da bölgesel ekonomik kalkınmayı tetikleyen ve destekleyen 70 civarında kalkınma ajansı bulunmaktadır. Polonya kalkınma ajanslarının önemli bir bölümü anonim şirket şeklinde kurulmuştur. Özünde kâr amacı olmayan bu birimlerin ise ticaret hukuku kurallarına tabi olmaları bir takım sıkıntılar doğurabilmektedir. Kamu kurumu statüsünde olmamaları, bu birimlerin diğer kamu kurumlarıyla olan ilişkilerinde de sorunlara yol açabilmektedir. Bunun gibi problemler yönetimi kalkınma ajanslarının statüsü üzerinde değişiklik yapmaya yöneltmiştir. Bu kapsamda 90'lı yılların başında BKA'lar dernekler ve vakıflar yasasına tabi olarak sivil toplum örgütü biçiminde kurulmaya başlanmıştır. Fakat kısa bir süre sonra böyle bir yapılanmanın ajansların hareket alanını sınırlandırdığı, hantal bir yapıya yol açtığı ve bürokrasiyi arttırdığı görülecektir. Süreç içerisinde yine şirket modeline geçilmekle birlikte modelin aksayan yönlerinin düzeltilmesi gayreti içine girilmiştir (Kosarczyn, 2001:6-7).

Çek Cumhuriyeti; Çek Cumhuriyeti'nde Bölgesel Kalkınma Ajansları, ekonomik yeniden yapılanmanın kurumsal çerçevesinin oluşturulmasına yardım amacıyla 1990'ların başında kuruldu. İlk ajanslar 1993 ve 1994 yıllarında Moravia Silesia bölgesindeki Ostrava ve Kuzey Batı Bohemia bölgesindeki Most ağır sanayi bölgelerinde kuruldu. Bunlar bölgesel kalkınma alanında fazla bir etkisi olmayan kuruluşlardı. Ancak Bölgesel Kalkınma Ajansları 1990'ların ikinci yarısından 2000'lere kadar süren dönemde yapılan reformlarla bölgesel kalkınma konusunda çalışan karmaşık kurumsal yapının bir parçası haline geldiler.

1993'ten bu yana aralarında ticaret odaları, belediye birlikleri, bankalar, özel şirketler ve üniversiteler gibi birçok farklı yerel kuruluş tarafından farklı Bölgesel Kalkınma Ajansları kurulmuştur. Şu anda geniş deneyime sahip, kendini Bölgesel Kalkınma Ajansı olarak tanımlayan 18'den fazla kuruluş bulunmaktadır. (TEPAV, 2007:18).

Macaristan; 1990 yılında kurulan Bölgesel Kalkınma Fonu ve Bölgesel Politika ve Çevre Bakanlığı, ardından 1993'te hazırlanan Bölgesel Kalkınma Yasa Tasarısı bölgesel politika sürekli gelişti. 1996 yılında yürürlüğe giren Bölgesel Kalkınma ve Mekansal Planlama Yasası bölgesel kalkınma konusundaki en önemli yasal düzenleme oldu. Yasanın temel amaçları arasında; bölgeler arası eşitsizlikleri ortadan kaldırmak, bölgesel ve yerel inisiyatifleri desteklemek ve sürdürülebilir kalkınmanın koşullarını oluşturmak yer almaktadır. (TEPAV, 2006a:8-9).

Macaristan'da 1990'lar, bölgesel kalkınma alanında fazlaca başarı sağlanamayan Yerel Yönetimler Yasasının oluşturduğu yapısal sorunların düzeltilmeye çalışıldığı yıllardır. Macaristan'da yönetim sistemi belediye ve il düzeyinde olmak üzere iki düzeyde örgütlenmektedir. Belediyeler ve il yönetimleri arasındaki ilişki hiyerarşik bir yapıda değildir. Belediyeler yerel kamu hizmetlerini sağlarken, belediyelerin gerçekleştirme olanağı olmayan ya da belediye sınırları dışındaki hizmetleri sağlarlar ve daha çok destekleyici bir rol üstlenmişlerdir. İl yönetimleri de aynı şekilde belediyelerin yerine getiremediği kamu hizmetlerinin sunulması görevini yerine getirmektedir. (TEPAV, 2006a:6).

Hollanda – Kuzey Kalkınma Ajansı; Hollanda'da 1974 yılından bu yana geri kalmış bölgelere destek olmak ve bölgelerindeki sosyo-ekonomik alan ve iş olanaklarını arttırmak amacıyla beş tane Bölgesel Kalkınma Ajansı kurulmuştur. Bu amaca ulaşmak için söz konusu ajansların gerçekleştirdiği görevler arasında; yeni firma oluşumlarını teşvik etmek, sanayi girişimleri bölümlerine sahip olmak, tercih edilen ekonomik faaliyetleri korumak için girişimlerde bulunmak sayılabilir.

Bölgelerinin özelliklerine göre farklı farklı nitelikler taşıyan bu ajanslar farklı zamanlarda kurulmuştur. İlk olarak 1974 yılında ülkenin kuzeyindeki problemler için

Kuzey Kalkınma Ajansı NOM (Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij-NOM) kurulmuştur. 1975 yılında ise Kalkınma ve Finans için Limburg Enstitüsü LIOF (Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering-LIOF) ve Overijssel Kalkınma Ajansı (OOM) kurulmuştur. Birincisi eski bir kömür madeni sanayi bölgesinde kurulurken, diğeri ise tekstil ve makine sanayinin bulunduğu bir bölgede kurulmuştur. Amaç her iki bölgede ekonomik olarak yeniden yapılanmaya ve iş imkanlarının artırılmasına katkıda bulunmak idi. Yine 1978 yılında Gelderse Kalkınma Ajansı - GOM'un ve 1983 yılında Brabantse Kalkınma Ajansı BOM'un oluşturulmasıyla Hollanda'nın sahip olduğu ajans sayısı beşe yükselmiştir. (Kayasü ve diğ.,2003:69)

2.8. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları

Avrupa Birliği’nde, bölgesel istatistiklerin tek bir mekânsal sınıflandırmaya göre tespitini temin etmek için, Avrupa Topluluğu İstatistik Ofisi olan Eurostat tarafından 1970’lerden bu yana geliştirilen İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics, NUTS), 1988’den itibaren AB mevzuatında yer almaya başlamış ve bu sınıflandırmaya ilişkin tüzük 2003 yılında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından onaylanarak uygulamaya geçilmiştir. Birlik üyesi ülkelerde bölgesel istatistiklerinin toplanması, geliştirilmesi ve uyumlulaştırılması için bu sınıflandırmayı temel almışlardır. Üye ülkeler kendileri için yapılacak sosyo-ekonomik analizlere temel oluşturması, Birliğin bölgesel politikalarının ve genel çerçevesinin belirlenmesi için söz konusu hiyerarşik sınıflandırmada, her bir üye ülke düzey 1, düzey 2 ve düzey 3 bölgelerine ayrılmıştır. Ülkemizde ise 19 Mart 2001 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilen AB Müktesebatının Üstlenmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı ve Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 8 Mart 2001 tarihli Çevre Konseyinde kabul edilen Katılım Ortaklığı Belgesi ile Türkiye’nin İBBS’yi tanımlaması kısa vadeli öncelikler içerisinde yer almıştır. Bu öncelik nedeni ile Avrupa Birliği’nin bölgesel düzeyde uyguladığı müktesebata da uyum çerçevesinde; Devlet Planlama Teşkilatı Müstevarlığı koordinasyonunda ve Devlet İstatistik Enstitüsü Kurumunun da katkılarıyla İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması çalışması yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda; Düzey 1 olarak 12, Düzey 2 olarak 26 ve Düzey 3 olarak da 81 (il) İstatistikî Bölge Birimi tanımlanmış olup, Bakanlar Kurulu’nun 2002/4720 sayılı kararı 22 Eylül 2002 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanması ile İBBS çalışması sonuçlanmıştır (DPT, 2011).

Türkiye’de İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması’nda iller “NUTS 3” olarak tanımlanmakta; ekonomik, sosyal ve coğrafi yönden benzerlik gösteren kamu iller ise bölgesel kalkınma planları ve nüfus büyüklükleri de dikkate alınarak “NUTS 1” ve “NUTS 2” olarak gruplandırılmaktadır. “NUTS 3” kapsamındaki İstatistikî Bölge Birimleri 81 adet olup mevcut iller bazındadır. Her il bir İstatistikî Bölge Birimini ifade etmektedir. “NUTS 2” İstatistikî Bölge Birimleri, “NUTS 3” kapsamındaki kamu illerin gruplandırılması sonucu oluşmakta ve yirmi altı adet olmaktadır. “NUTS 1” İstatistikî Bölge Birimleri ise “NUTS 2” İstatistikî Bölge Birimlerinin gruplandırılması sonucunda

oluşmakta ve on iki adet olmaktadır. Harita 1’de NUTS 1, Harita 2’de ise Türkiye’nin NUTS 2 bölgeleri görülmektedir. (DPT, 2011).

Harita 1: Türkiye’nin NUTS 1 Bölgeleri(12 Bölge)

KAYNAK: (DPT, 2011).

kapasitesini geliştirmek, bölgenin yatırım imkanlarını iç ve dış yatırımcılara tanıtmak suretiyle bölgenin, ulusal kalkınma planı ve programlarında öngörülen ilke ve politikalar çerçevesinde rekabet gücünü artırmak, ekonomik ve sosyal kalkınmasını gerçekleştirmek ve sürekli kılmaktır.” (TOBB, 2011).

2.8.2. Ege

İzmir Kalkınma Ajansı; 25 Ocak 2006 tarihinde onaylanan Kalkınma Ajanslarının Kurulmasına yönelik tasarının yasalaşmasından sonra, 1992 yılında İzmir ve Ege Bölgesi'nin ekonomik gelişmesini hızlandırmak için ve bölgede aynı amacı taşıyan diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak için kurulan EGEV'in sayesinde İzmir ili pilot il seçilmiştir. Ve böylelikle İzmir' de ilk resmi kalkınma ajanının kurulmasına onay verilmiştir. (İZKA, 2011).

Güney Ege Kalkınma Ajansı; Güney Ege Kalkınma Ajansı Denizli merkez olmak üzere Aydın, Denizli ve Muğla illerini kapsayan TR32 Bölgesi'nde kurulmuştur.

2011 yılında kurumsallaşma çalışmalarını büyük ölçüde tamamlayan Ajans, ilk mali destek programı teklif çağrısı sürecini tamamlamıştır. Mali destek programı kapsamında bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacak olan kamu kurumları, işletmeler ve sivil toplum kuruluşlarının projeleri desteklenerek uygulanmaya başlanmıştır. Güney Ege Kalkınma Ajansı; bir taraftan kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının projelerine önemli mali destekler sağlarken diğer taraftan bölgeye yönelik araştırma çalışmalarını ve bölgeye yatırımcı çekmek için tanıtım ve yatırım destek faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. (GEKA, 2012)

Zafer Kalkınma Ajansı; Zafer Kalkınma Ajansı, Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerini kapsayan ve 'TR33' olarak sınıflandırılan bölgede hizmet vermek üzere kurulmuştur.

Zafer Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliği Kütahya ilindedir. Afyonkarahisar, Manisa ve Uşak illerinde Genel Sekreterliğe bağlı Yatırım Destek Ofisleri hizmet vermektedir. (ZAFER, 2012)

2.8.3. Doğu Marmara

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı; Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinde kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon ve işbirliğini geliştirerek kalkınmaya yön veren, yerel sorunlara yine yerel odaklı çözümler sunan, kaynakların yerinde ve etkin kullanımıyla sürdürülebilir kalkınmaya hizmet eden bir kurumdur.

Temel amacı; kamu kesimi, özel sektör, sivil toplum ve üniversiteler arasındaki koordinasyon ve işbirliğini sağlayarak bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmaktır. (BEBKA, 2011).

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı; Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA), sorumlu olduğu Kocaeli, Sakarya, Bolu, Düzce, Yalova illerindeki kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlayarak bölge kalkınma stratejileri hazırlayan, bölge kaynak ve potansiyellerinin yerinde ve etkin kullanılmasıyla bölgenin kalkınmasını hızlandırmak ve küresel rekabette güçlendirmek amacıyla çalışmalar yürüten tüzel kişiliği haiz bir kamu kurumudur. (MARKA, 2012)

2.8.4. Batı Anadolu

Ankara Kalkınma Ajansı; Ankara Kalkınma Ajansı, Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan ve Ankara bölgesini kapsayan bir kuruluştur.

Faaliyetleri arasında, yerel yönetimlerin planlama çalışmalarına teknik destek sağlamak, bölge plan ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak, bölge plan ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitenin geliştirilmesine katkıda bulunmak, yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman, örgütlenme ve işgücü eğitimi gibi konularda, işletme kuruluşlarıyla işbirliği sağlayarak küçük ve orta ölçekli işletmelerle yeni girişimcileri desteklemek gibi faaliyetler yer almaktadır. (ANKARAKA, 2010:9)

Mevlana Kalkınma Ajansı; Konya'nın sorunları içinde 2008 yılından önce zikredilen "Bölgesel Kalkınma Ajansı" ile ilgili madde, Mevlana Kalkınma Ajansı'nın

kurulması ile birlikte kaldırılmıştır. Bölgenin potansiyelinin ortaya çıkarılması açısından Mevlana Kalkınma Ajansı bölge için oldukça önemlidir ve ajansın aktif olarak faaliyete geçmesi ile birlikte, Konya'nın diğer sorunlarının çözümüne de büyük ölçüde katkı sağlayacaktır. (Dede, 2009:13).

2.8.5. Akdeniz

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı; Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, Antalya, Isparta ve Burdur illerindeki paydaşları ile gerçekleştirme azim ve kararlılığında çalışmalarına devam etmektedir.

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, hizmet verdiği bölgenin zenginliklerini hem ülke hem de dünya çapında tanıtır, yerel yatırımcı ile uluslararası yatırımcıları uygun platformlarda buluşturarak bölgesel ekonomik gelişmeyi ülke düzeyine çıkarmayı da kendisine bir hedef olarak belirlemiştir. (BAKA, 2010:II)

Çukurova Kalkınma Ajansı; Çukurova Kalkınma Ajansı'nın temel amacı faaliyet alanı olan Çukurova Bölgesi'nin tüm yönleriyle kalkınmasını sağlamaktır. ÇKA, bu temel amacı gerçekleştirmede Bölgenin mevcut potansiyelini harekete geçirmeyi ve bu potansiyeli artırmayı hedeflemektedir.

Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını, istihdamı ve ihracatı artıran, yüksek katma değerli ürün üretme kapasitesini geliştiren girişimlere destek olunarak bölge ekonomisini dış dünya ile rekabet edebilir bir yapıya kavuşturmak Çukurova Kalkınma Ajansının politika önceliklerinden birisidir. (ÇKA, 2010:21-22)

Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı; Merkezi Hatay'da bulunan Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA), Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerini kapsayan TR63 Düzey 2 Bölgesinde ekonomik ve sosyal gelişmeyi katılımcı bir yaklaşımla planlamak ve uygulamak üzere Bakanlar Kurulu kararı ile kuruldu. (DOĞAKA, 2011).

2.8.6. Orta Anadolu

Ahiler Kalkınma Ajansı; Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir ve Niğde illerinden oluşan TR71 Düzey 2 bölgesini kapsayan Ajansın merkezi Nevşehir ilindedir.

Bölge kaynaklarının yerinde ve etkin kullanımının sağlanmasını, yerel potansiyelin harekete geçirilmesi suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmenin hızlandırılmasını, sürdürülebilirliğinin sağlanmasını, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılmasını hedeflemektedir. (AHİKA, 2011b).

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı; Kayseri, Sivas ve Yozgat illerini kapsayan Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN) tüm teknik ve mali kaynakları ile yatırımcılara Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinde doğru yatırımı gerçekleştirmede destek vermektedir. (ORAN, 2011).

2.8.7. Batı Karadeniz

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı; BAKKA, 2010 yılı başından itibaren hızlı bir kurumsallaşma sürecine girmiş ve genel sekreterin göreve başlamasını takiben uzman ve destek personel alımı, fiziki mekânın temin ve tefrişi ile bilgi işlem altyapısının oluşturulması çalışmaları süratle tamamlanmıştır. Zonguldak, Karabük ve Bartın illerinde kurulan yatırım destek ofisleri ile de bölgede yatırım yapmayı düşünen yatırımcılara imkanlar dahilinde her türlü desteğin sağlanması amaçlanmıştır. (BAKKA, 2011:7)

Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı; TR82 Düzey 2 bölgesini (Çankırı, Kastamonu, Sinop illeri) kapsamaktadır, ve Ajansın merkezi Kastamonu'dadır. (KUZKA, 2011).

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı; Samsun merkezli kurulan Amasya, Çorum ve Tokat illerini kapsayan Kalkınma Ajansının ilk Kalkınma Kurulu toplantısı 22 Aralık 2008 Pazartesi günü Samsun'da yapılarak faaliyetlerine başlamıştır. (OKA, 2011).

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın temel amacı faaliyet alanı olarak belirlenen TR83 Düzey 2 Bölgesinin (Amasya, Çorum, Samsun, Tokat) iktisadi, sosyal ve çevresel yönden kalkınmasını sağlamak ve bunu yaparken katılımcılığa ve yerel temsile önem vererek ilgili tüm paydaşları bu sürece dahil edip kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlamaktır. (OKA, 2010:20)

2.8.8. Doğu Karadeniz

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı; Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon illerini kapsayan TR90 Doğu Karadeniz bölgesinde, ekonomik ve sosyal gelişmeyi katılımcı bir yaklaşımla planlamak ve uygulamak üzere kurulmuştur.

Türkiye genelinde kurulmuş olan diğer 25 kalkınma ajansı gibi, DOKA da, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan paydaşlar arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyelleri harekete geçirmek suretiyle, ulusal plan ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak ve bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla hareket etmektedir. (DOKA, 2012)

2.8.9. Kuzeydoğu Anadolu

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı; Ajansın sorumluluk alanını oluşturan Erzurum-Erzincan-Bayburt illerini kapsayan bölgenin kalkınmasında en etkin ve öncü rol oynayan ve sorumluluk alanını oluşturan Erzurum-Erzincan-Bayburt illerini kapsayan bölgenin sürdürülebilir kalkınmasını sağlamak üzere, sosyal sermayeyi ve kalkınmayı geliştirmek suretiyle yerel potansiyeli harekete geçirmeyi amaçlamaktadır. (KUDAKA, 2011).

Serhat Kalkınma Ajansı; Türkiye’de 26 düzey 2 bölgesinde kurulan kalkınma ajanslarından biri olan Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA), Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerini kapsayan TRA2 Düzey 2 Bölgesi Kalkınma Ajansı olarak kurulmuştur. (SERKA, 2010:viii)

2.8.10. Ortadoğu Anadolu

Fırat Kalkınma Ajansı; Fırat Kalkınma Ajansı, TRB1 (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli) Bölgesinde faaliyet göstermek üzere kurulmuştur. (FKA, 2012)

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı; Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 22 Kasım 2008 tarihinde kurulmuştur. DAKA, Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van illerinde bölgesel

gelişmeyi hızlandırmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla faaliyet göstermektedir. (DAKA, 2012)

2.8.11. Güneydoğu Anadolu

İpekyolu Kalkınma Ajansı; İpekyolu Kalkınma Ajansı'nın temel amacı faaliyet alanı olan TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis) Bölgesi'nin tüm yönleriyle kalkınmasını sağlamaktır. İKA, bu temel amacı gerçekleştirmek üzere Bölgenin mevcut potansiyelini harekete geçirmeyi ve bu potansiyeli artırmayı hedeflemektedir. Ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeyi hızlandırmak ve rekabet gücünü arttırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak Ajansın ana hedefleri içerisinde yer almaktadır. (İKA, 2010:13).

Karacadağ Kalkınma Ajansı; Ajansın vizyonu; “Doğal, tarihi, sosyal ve kültürel zenginliği ve çeşitliliği ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinin cazibe ve ticaret merkezleri olan Diyarbakır ve Şanlıurfa'nın bu potansiyelini en iyi şekilde koruyarak değerlendiren, işsizliğin, yoksulluğun ve gelir dağılımındaki eşitsizliğin azaltıldığı, Türkiye'nin Ortadoğu'ya açılan kapısı TRC2 (Diyarbakır, Şanlıurfa) Bölgesi”dir. (KARACADAĞ, 2011).

Karacadağ Kalkınma Ajansının temel amacı, kuruluş gerekçesinde belirtilen amaçlarla birlikte TRC2 Bölgesi'nde çok sektörlü gelişmeyi hızlandırmak ve sosyo-ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesine katkıda bulunmaktır.

Dicle Kalkınma Ajansı; Dicle Kalkınma Ajansı; Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt illerini kapsayan ve İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre “TRC3” olarak adlandırılan bölgede hizmet vermek üzere kurulmuş, kamu tüzel kişiliğine haiz bir kuruluştur. (DİKA, 2012).

Yerel potansiyeli harekete geçirme ve yerel kalkınmayı gerçekleştirme rolünü üstlenecek olan Ajans, ekonomik ve sosyal potansiyelin ortaya konularak bölge cazibesinin artırılması ve bölgenin gerek ulusal gerekse uluslar arası arenada tanıtımının yapılması; bölgede üretim ve istihdamı artırabilecek özellikteki faaliyetlerin

desteklenmesi; göçün etkin olarak yönetilmesi ve insan kaynakları kapasitesinin geliştirilmesini kendine amaç edinmiştir. (MARVA, 2011).

2.8.12. İstanbul

İstanbul Kalkınma Ajansı; İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması'na göre İstanbul, TR1 İstanbul, TR10 İstanbul ve TR100 İstanbul olmak üzere her üç düzeyde de bölge olarak tanımlanmıştır. Ağustos 2009'da Genel Sekreteri atanan İSTKA, Aralık 2009'da uzman ve destek personeli istihdamı ile birlikte aktif olarak faaliyete geçmiştir. (İSTKA, 2012)

Tablo 1: Duyurulan ve Sonuçlanan Destek Programları (2010)

Ajans	Teklif Çağrısı Bileşenleri	Destek Miktarı (Milyon TL)	Proje Başvuru Sayısı	Desteklenen Proje Sayısı	Desteklenen Proje Sayısı / Toplam (%)
KARACADAĞ	Ekonomik Gelişme	12,5	404	58	14,4
	Turizm Altyapısı	10,4	66	23	34,8
DİKA	KOBİ'ler Yoluyla Girişimciliğin Artırılması	10	269	46	17,1
	Küçül Ölçekli Altyapı	8	58	22	37,9
KUDAKA	KOBİ Mali Destek Programı	10	162	46	28,4
	Tarım-Turizm-Sanayi Mali Destek Programı	5	123	33	26,8
TOPLAM		95	2576	414	16.1

KAYNAK: (KB, 2011:32)

Tablo 2: 2009 Yılında Duyurulan ve 2010 Yılında Sonuçlanan Destek Programları

Ajans	Teklif Çağrısı Bileşenleri	Destek Miktarı (Milyon TL)	Proje Başvuru Sayısı	Desteklenen Proje Sayısı	Desteklenen Proje Sayısı/Toplam (%)
İZKA	Tarım Kırsal Kalkınma	19	207	65	31,4
	Turizm ve Çevre	12,6	128	37	28,9
ÇKA	İktisadi Kalkınma	15	260	49	18,8
	Sosyal Kalkınma	5	259	29	11,2
	Küçük Ölçekli Altyapı	5	87	23	26,4
DAKA	KOBİ	14,1	549	74	13,5
MEVKA	Kırsal Kalkınma	7	367	46	12,5
	Küçük Ölçekli Altyapı	3	184	12	6,5
TOPLAM		95	2576	414	16,1

KAYNAK: (KB, 2011:32)

Tablo 3: Doğrudan Faaliyet Destek Programları (2010)

Ajans	Duyurulan Destek Miktarı	Proje Başvuru Sayısı	Başarılı Bulunan Proje Sayısı	Başarılı Bulunan Proje Sayısı/Toplam (%)
ANKARA	724.520	130	17	13,1
DİKA	609.000	52	13	25
FKA	550.000	79	Devam Ediyor	-
KARACADAĞ	1.177.000	61	28	45,9
KUDAKA	580.000	44	10	22,7
KUZKA	200.000	43	Devam Ediyor	-
OKA	640.000	62	11	17,7
TOPLAM	5.221.355	559	94	46,8

KAYNAK: (KB, 2011:33)

Tablo 4: Teknik Destek Programları (2010)

Ajans	Duyurulan Destek Miktarı (TL)	Proje Başvuru Sayısı	Başarılı Bulunan Proje Sayısı	Başarılı Bulunan Proje Sayısı/Toplam (%)
DİKA	400.00	50	40	80
DOĞAKA	740.800	115	79	68,7
KARACADAĞ	600.000	43	35	81,4
KUDAKA	170.000	21	19	90,5
MARKA	765.000	155	97	62,6
MEVKA	830.000	138	94	68,1
ZAFER	567.500	105	87	82,9
TOPLAM	4.073.300	627	451	71,9

KAYNAK: (KB, 2011:34)

BÖLÜM 3: İZMİR KALKINMA AJANSI'NIN KIRSAL KALKINMADAKİ ROLÜ İLE İLGİLİ BİR ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)

25 Ocak 2006 tarihinde onaylanan Kalkınma Ajanslarının Kurulmasına yönelik tasarının yasalaşmasından sonra, 1992 yılında İzmir ve Ege Bölgesi'nin ekonomik gelişmesini hızlandırmak için ve bölgede aynı amacı taşıyan diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak için kurulan EGEV'in sayesinde İzmir ili pilot il seçilmiştir. Ve böylelikle İzmir' de ilk resmi kalkınma ajanının kurulmasına onay verilmiştir. (İZKA, 2011).

2010-2013 İzmir Bölge Planı'nda, Ajans'ın temel politika öncelikleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. İşletmelerin rekabet gücünü artırarak bölgesel ekonominin geliştirilmesi
2. İstihdam koşulları ve olanaklarının genişletilmesi
3. Eğitim, sağlık ve sosyal içermeye yönelik hizmetlerin geliştirilerek toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesi
4. Çevrenin korunması ve çevresel kalitenin iyileştirilmesi
5. Ulaşım, kentsel, çevresel, sosyal, kültürel ve bilgi iletişim altyapılarının geliştirilmesi

Yukarıda ortaya konulan temel önceliklerin yanı sıra, 2010-2013 İzmir Bölge Planı'nda İzmir için belirlenen anahtar sektörlere ilişkin Ajans'ın politika öncelikleri de aşağıda özetlenmiştir:

1. İzmir'in ileri teknolojiler alanında sahip olduğu potansiyelin geliştirilmesi
2. Bölgenin yenilenebilir enerji bölgesi haline getirilmesi

3. Çeşitlendirilmiş turizmle İzmir'in yüksek rekabet gücüne sahip bir turizm destinasyonu haline getirilmesi

4. Lojistik altyapısı ve insan kaynağı geliştirilerek İzmir'in bir lojistik üs haline getirilmesi

5. Tarım ile sanayi arasındaki entegrasyonun geliştirilerek, bölgede tarımsal rekabet edebilirliğin artırılması

6. Kaliteli, çeşitli ve katma değeri yüksek gıda ürünlerinin üretiminin artırılması

7. Bölgenin tasarım ve moda merkezi haline getirilmesi (İZKA, 2010a:19)

Bölgede, Bayındır, Kemalpaşa ve Torbalı'da zeytin, Kemalpaşa, Buca, Foça, Menemen'de kiraz ve üzüm; Seferihisar, Menderes, Selçuk'ta mandalina; Ödemiş, Tire, Kiraz, Beydağ'da incir; Bayındır, Torbalı, Tire, Selçuk, Ödemiş, Urla, Beydağ, Kiraz'da domates; Karaburun'da enginar; Beydağ'da kestane; Bergama, Menemen, Torbalı, Tire'de endüstri bitkileri; Bayındır'da süs bitkileri; Ödemiş, Tire, Kiraz, Bayındır ve Bergama'da büyükbaş hayvancılık; Bergama, Dikili, Ödemiş, Menemen ve Kiraz'da küçükbaş hayvancılık; Kemalpaşa, Bergama, Foça, Torbalı, Urla ve Aliağa'da ise kümes hayvancılığı, kıyı ilçelerde su ürünleri gelişmiştir. Bölge'nin tarımsal rekabet edebilirliğine katkı sağlayacak bu ürünlere ilişkin yapılacak pazarlama çalışmaları önem taşımaktadır. Başta bu ürünler olmak üzere, üreticilerin elde ettikleri tarımsal ürünleri yüksek gelir elde edecek şekilde ve bölge, ülke ve uluslar arası pazarlarda marka olarak satabilmeleri sağlanacaktır. (İZKA, 2010b:61).

Bölgedeki tarımsal işletmelerin çoğunun küçük ölçekli olması, işletme sahiplerinin gerekli mesleki bilgi eksiklikleri üretim ve pazarlama aşamalarında sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır. Küçük ölçekli işletmelerin varlıklarını devam ettirmekte zorlanmalarına karşı çözüm olarak kooperatif ve birlikler şeklinde örgütlenme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. İzmir'de sayısal anlamda yeterli görülebilecek kooperatifler ve yakın sayılabilecek bir zamanda kurulan birliklerin güçlendirilmesi, özellikle küçük ölçekli tarım işletmelerinin gelirlerini artırmasının yanı sıra varlıklarını sürdürebilmeleri için de önem taşımaktadır.

Küçük işletmelerin girdilerini düşük fiyatla temin edebilmeleri, üretimle ilgili mekanizasyon ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılayabilmeleri, karlılıklarını yükseltebilmeleri için üretici örgütlerinin etkin bir şekilde çalışmalarını sağlayacak mekanizmalar geliştirilecektir. Tarımsal örgütlerin daha etkin çalışabilmesi için kendi aralarındaki işbirliği teşvik edilecek, maliyet etkinliği sağlamak amacıyla ortak makine parkı, ürün depolama ve işleme tesislerinin kurulması ya da kapasitelerinin artırılması gibi uygulamalar desteklenmektedir. (İZKA, 2010b:63).

3.2. İzmir Kalkınma Ajansı'nın Kırsal Kalkınmadaki Rolünün İncelenmesi

Son yıllarda bölgesel kalkınmada rol oynayan Bölge Kalkınma Ajansları (BKA) birçok alanda etkisini göstermiştir. Bunlardan bir tanesi de kırsal kalkınma olmuştur. Özellikle tarımın yoğun olarak yapıldığı ve nüfusun kırsal alanlarda yoğunlaştığı bölgelerde kırsal kalkınma bir gereksinim olmuştur. Tarım alanlarının geniş ve tarıma elverişli düz alanların fazla olduğu İzmir'de de kırsal kalkınma desteklenmesi gereken alanlardan biri olmuştur. İzmir bölgesindeki kırsal kalkınmayı destekleyen kurumlara baktığımızda ise karşımıza İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) da çıkmaktadır. 2006 yılında kurulan İZKA birçok alanda bölgede yatırımları desteklemiştir ve 2009 yılında yapmış olduğu bir duyuru ile de kırsal kalkınma mali destek programıyla bölgedeki kırsal kalkınmayı destekleme kararı almıştır. Bu araştırmada da İZKA'nın kırsal kalkınma mali destek programı kapsamında kırsal kalkınma alanlarından birinde faaliyet gösteren özel firmalara sağladığı desteğin firmalardaki olumlu katkıları ve kırsal kalkınmadaki etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.3. Araştırmanın Amacı, Önemi, Evren ve Örneklemi

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2002).

30 sorudan oluşan ankette, sorulardan 4'ü şirketleri genel tanıma amacıyla sorulmuş ve 26 soru da değerlendirilmeye alınmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler elektronik ortama aktarılmış ve SPSS istatistik paket programında analiz edilmiştir ve yorumlanmıştır.

2009 yılında İzmir Kalkınma Ajansının (İZKA) kırsal kalkınma mali destek programından yararlanan İzmir ve ilçelerindeki kar amacı güden 40 özel firma araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklem ise; İZKA'nın mali destek programından yararlanan 40 firmadan seçilen 25 firma oluşturmaktadır.

Çalışmanın alan araştırması İzmir Kalkınma Ajansı kırsal kalkınma mali destek programından yararlanan ve kar amacı güden 25 özel şirketler ile sınırlıdır. Kar amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerden oluşan 20 yararlanıcı çalışmanın dışında tutulmuştur.

3.4. Araştırmanın Varsayımları

V₁: İzmir Kalkınma Ajansı mali destek programıyla kırsal kalkınma alanlarında faaliyet gösteren şirketleri destekleyerek İzmir ve çevresinde kırsal kalkınmaya katkıda bulunmuştur.

V₂: Yararlanıcı şirketler üretim kapasitelerini artırarak kırsal kalkınmadaki mevcut paylarını artırmıştır.

V₃: Yararlanıcı şirketler mevcut tesislerini ve altyapılarını geliştirerek kırsal kalkınmadaki etki alanlarını artırmıştır.

V₄: Yararlanıcı şirketler yaptıkları yatırımlarla kırsal alanlarda istihdam sağlamışlardır.

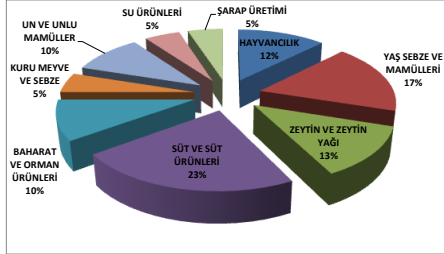
V₅: Yararlanıcı şirketler ürün ve müşteri sayılarını artırarak üretimleri hızlandırmış ve kırsal kalkınmanın gelişmesine yardımcı olmuştur.

3.5. Projelerine Destek Alan Firmalar İle İlgili Genel Bilgiler

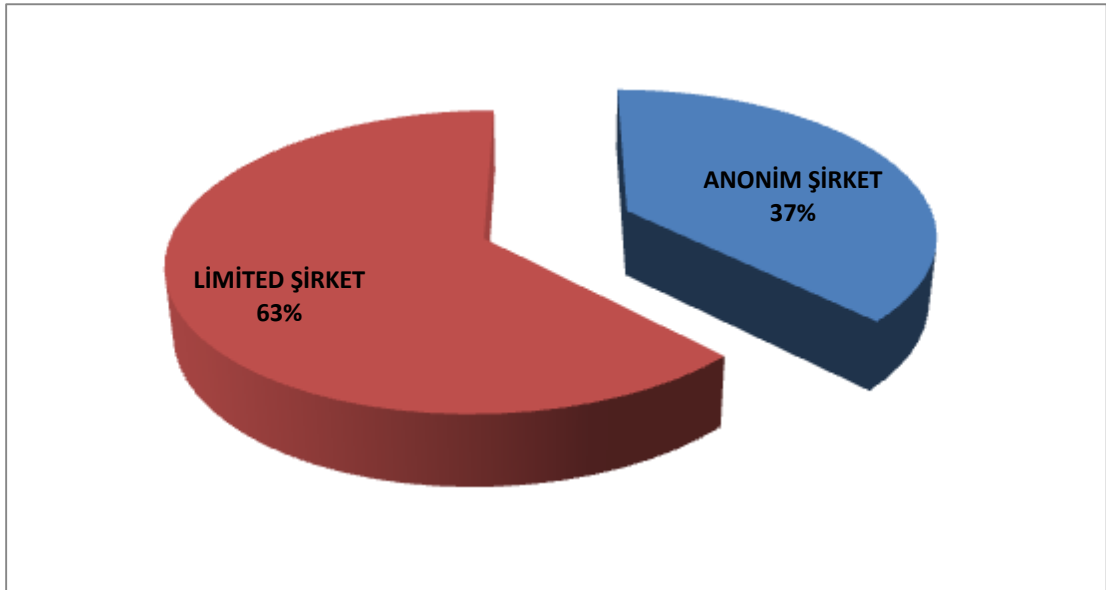
Projeleriyle İzmir Kalkınma Ajansı'ndan destek alan şirketlerin tarım ile ilgili birçok alanda faaliyet gösterdiği görülmektedir. Araştırmamızı "Kar Amacı Gütmeyen Firmalar" üzerinde gerçekleştirdiğimiz için de şirketlerin %63'ünün Limited Şirket ve %37'sinin de Anonim Şirket olduğu görüyoruz. Ayrıca, şirketlerin aldıkları destekler ile

makine alımı, sistem modernizasyonu ve Ar-Ge çalışmaları yaparak üretim kapasitelerini ve mevcut yapılarını geliştirmeye çalışmışlardır.

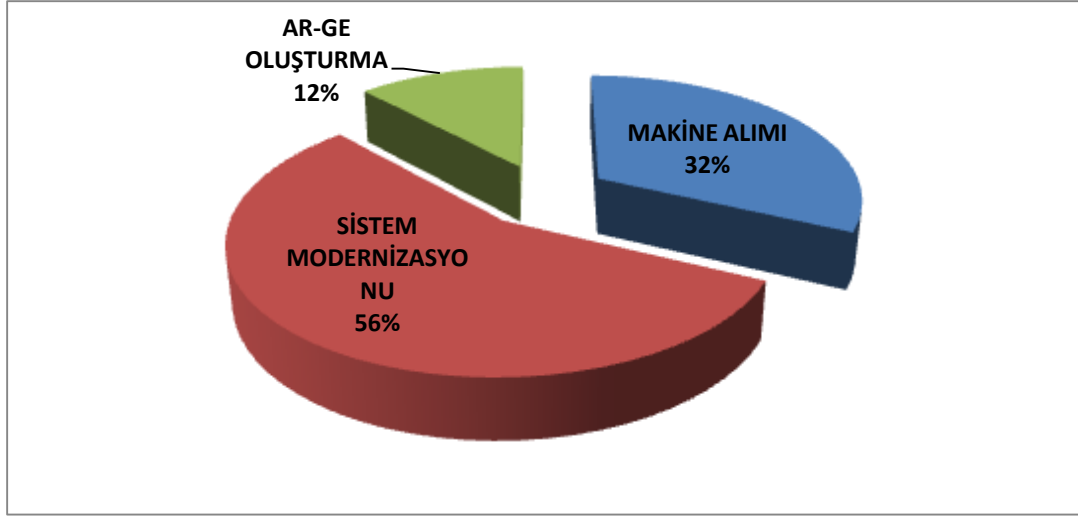
Grafik 1: Firmaların Faaliyet Gösterdiği Alanlar

Grafik 2: Firma Türleri

Grafik 3: Projeye Birlikte Firmaların Gerçekleştirdiği Faaliyetler

3.2.6. Araştırma Bulguları

3.2.6.1. Projenin Uygulanacağı Alan

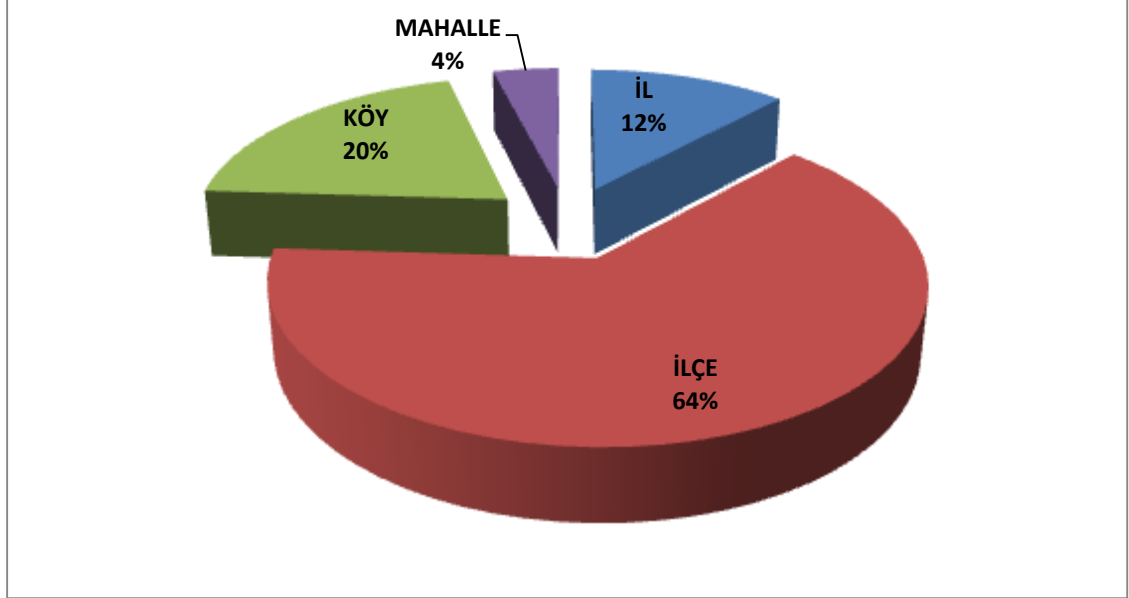
Projeleri uygulanacağı alan bakımından incelediğimizde, en çok %64 ile ilçeler olduğu görülmektedir. İzmir Kalkınma Ajansı özellikle tarımın yoğun olarak yapıldığı İzmir'in ilçelerindeki müteşebbisleri desteklemiştir.

Tablo 5: Projenin Uygulanacağı Alan

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli İl	3	12,0	12,0
İlçe	16	64,0	76,0
Köy	5	20,0	96,0
Mahalle	1	4,0	100,0
Toplam	25	100,0	

Grafik 4: Projenin Uygulanacağı

Alan

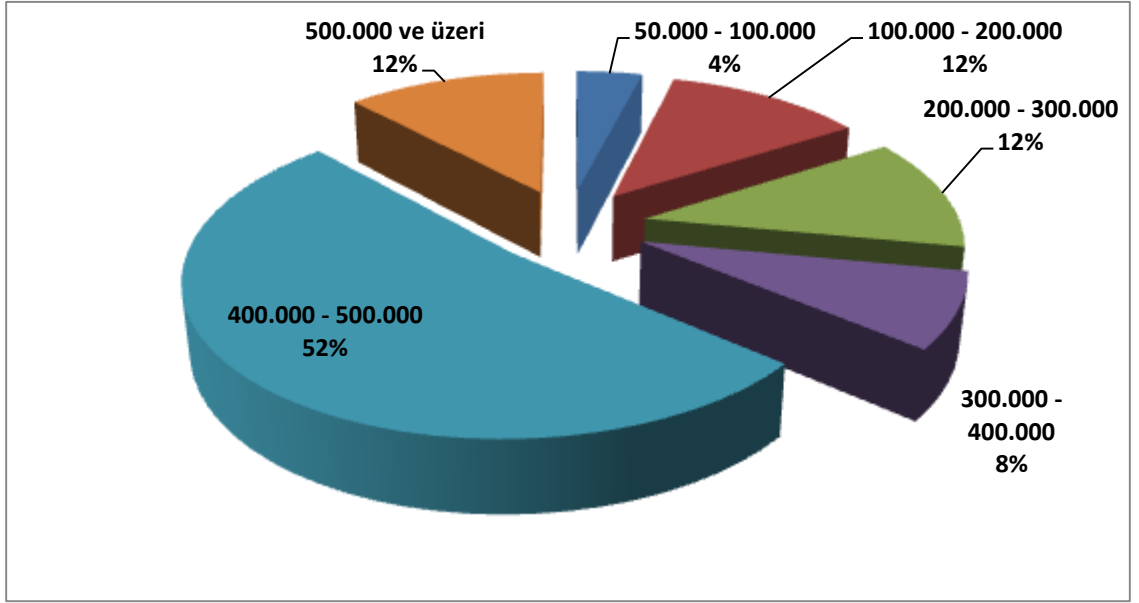
3.2.6.2. Projenin Maliyeti (TL)

Aşağıdaki tabloda projelerin maliyetleri yer almaktadır. Tablo incelendiğinde en çok maliyet aralığı 400.000-500.000 arasındadır.

Tablo 6: Projenin Maliyeti

		Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	50.000-100.000	1	4,2	4,2
	100.000-200.000	3	12,5	16,7
	200.000-300.000	3	12,5	29,2
	300.000-400.000	2	8,3	37,5
	400.000-500.000	13	50,0	87,5
	500.000-	3	12,5	100,0
Toplam		25	100,0	

Grafik 5: Projenin Maliyeti

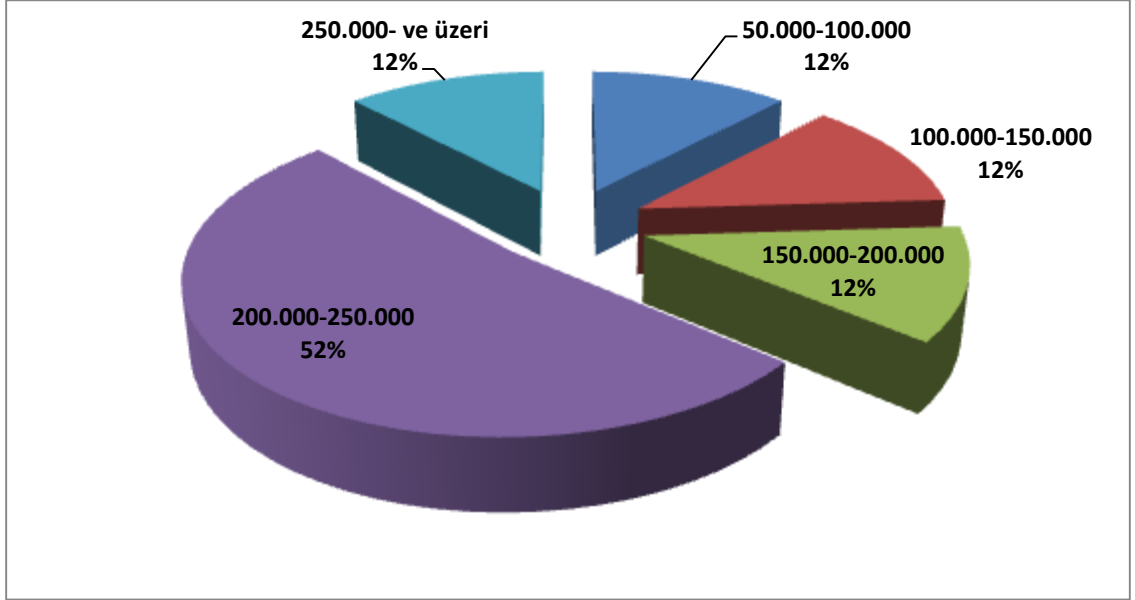
3.2.6.3. İzmir Kalkınma Ajansının Destek Verdiği Tutarı (TL)

Destek verilen tutarlar incelendiğinde en çok verilen tutar 200.000-250.000 arasındır. Şirketlerin yarısından fazlası yatırımların en az yarısını almışlardır.

Tablo 7: İZKA'nın Verdiği Destek

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli 50.000-100.000	3	12,0	12,0
100.000-150.000	3	12,0	24,0
150.000-200.000	3	12,0	36,0
200.000-250.000	13	52,0	88,0
250.000-	3	12,0	100,0
Toplam	25	100,0	

Grafik 6: İZKA'nın Verdiği Destek

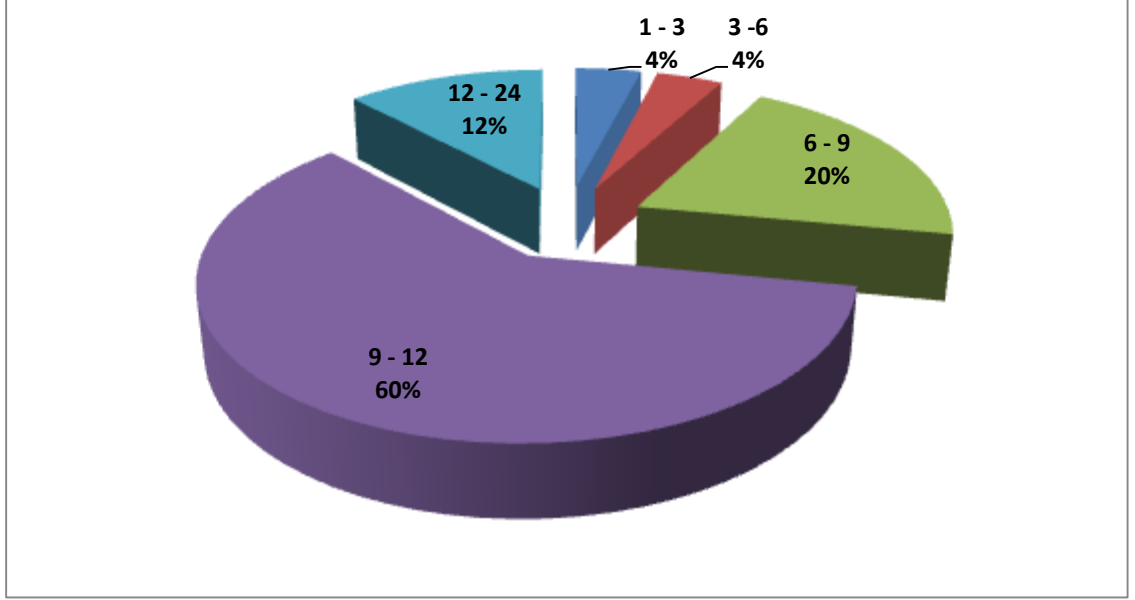
3.2.6.4. Projenin Süresi (Ay)

Proje süreleri incelendiğinde, %60 ile en çok proje süresi 9-12 aylık olanlardır. Bazı projelerin süreleri ajansın inisiyatifiyle 24 aya kadar uzatılmıştır.

Tablo 8: Projenin Süresi (AY)

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli 1-3	1	4,0	4,0
3-6	1	4,0	8,0
6-9	5	20,0	28,0
9-12	15	60,0	88,0
12-24	3	12,0	100,0
Toplam	25	100,0	

**Grafik 7: Projenin Süresi
(AY)**

3.2.6.5. Projenin Genel Amacı

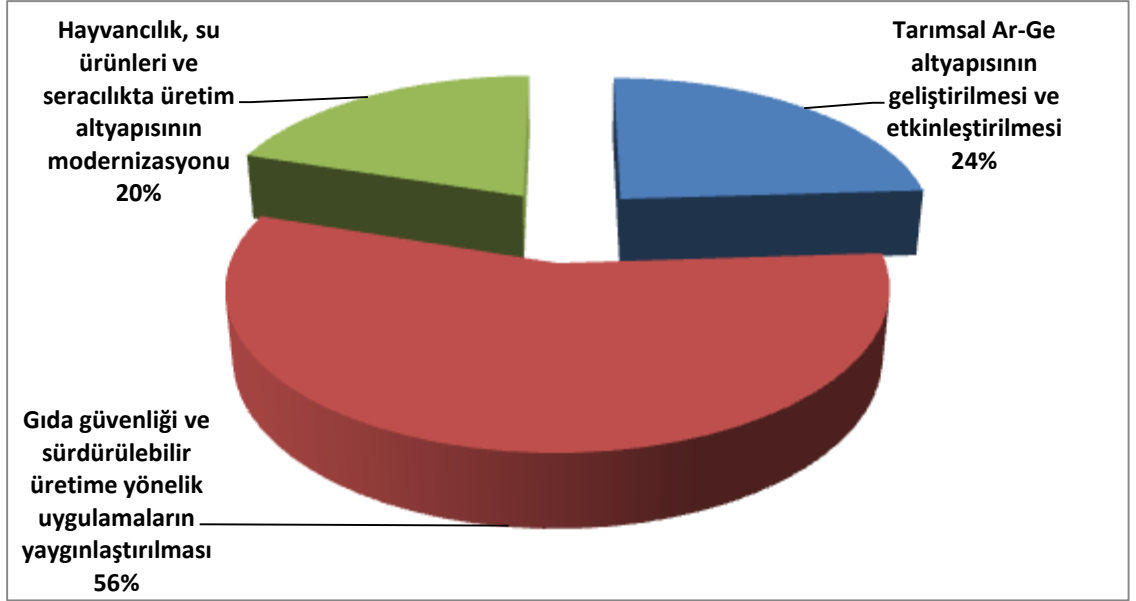
Yatırımcılar projeleri için katıldıkları ankette projelerin genel amacını %56 ile en çok “Gıda güvenliği ve sürdürülebilir üretime yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması” seçeneğini seçmişlerdir.

Tablo 9: Projenin Genel Amacı

		Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	Tarımsal Ar-Ge altyapısının geliştirilmesi ve etkinleştirilmesi	6	24,0	24,0
	Gıda güvenliği ve sürdürülebilir üretime yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması	14	56,0	80,0
	Hayvancılık, su ürünleri ve seracılıkta üretim altyapısının modernizasyonu	5	20,0	100,0

		Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	Tarımsal Ar-Ge altyapısının geliştirilmesi ve etkinleştirilmesi	6	24,0	24,0
	Gıda güvenliği ve sürdürülebilir üretime yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması	14	56,0	80,0
	Hayvancılık, su ürünleri ve seracılıkta üretim altyapısının modernizasyonu	5	20,0	100,0
	Toplam	25	100,0	

Grafik 8: Projenin Genel Amacı

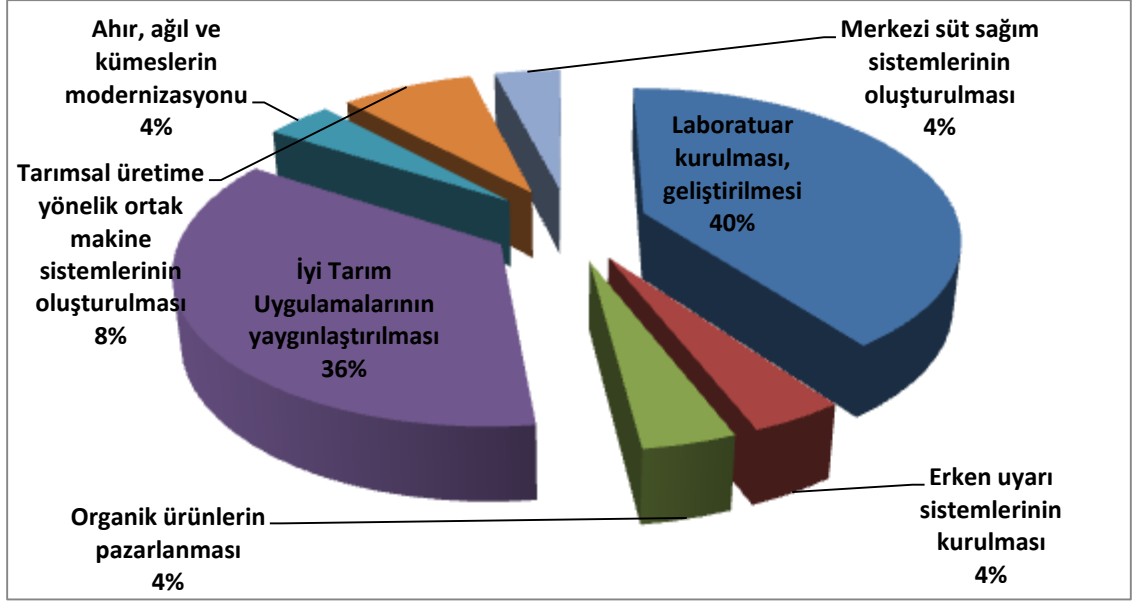
3.2.6.6. Projenin Özel Amacı

Yatırımcılar projeleri için katıldıkları ankette projelerin özel amacını %40 ile en çok “Laboratuar kurulması, geliştirilmesi” seçeneğini seçmişlerdir. Aynı zamanda, yatırımcıların % 36’sı “İyi Tarım Uygulamalarının Yaygınlaştırılması”nı kendilerine özel amaç olarak belirlemiştir.

Tablo 10: Projenin Özel Amacı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli Laboratuar kurulması, geliştirilmesi	10	40,9	40,9
Erken uyarı sistemlerinin kurulması	1	4,5	45,5
Organik ürünlerin pazarlanması	1	4,5	50,0
İyi Tarım Uygulamalarının yaygınlaştırılması	9	31,8	81,8
Ahır, ağıl ve kümeslerin modernizasyonu	1	4,5	86,4
Tarımsal üretime yönelik ortak makine sistemlerinin oluşturulması	2	9,1	95,5
Merkezi süt sağım sistemlerinin oluşturulması	1	4,5	100,0
Toplam	25	100,0	

Grafik 9: Projenin Özel Amacı

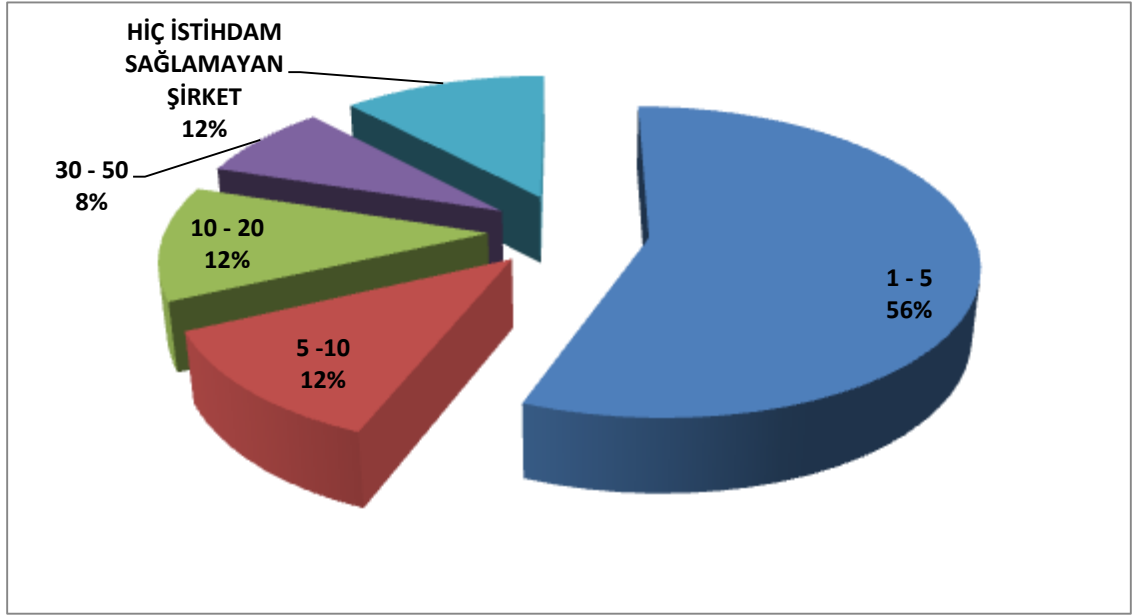
3.2.6.7. Proje Kapsamında İstihdam Edilen Kişi Sayısı

Projeler kapsamında şirketlerin %56'si proje başında 1-5 arası kişi istihdam etmiştir. Bununla birlikte, şirketlerin %12'lik bir dilimi proje kapsamında yeni bir istihdam alanı oluşturmamıştır.

Tablo 11: Proje Kapsamında İstihdam Edilen Kişi Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	1-5	14	63,6
	5-10	3	13,6
	10-20	3	13,6
	30-50	2	9,1
	Toplam	22	100,0
Kayıp	Veri	3	
	Toplam	25	

7: Proje Kapsamında İstihdam Edilen Kişi Sayısı

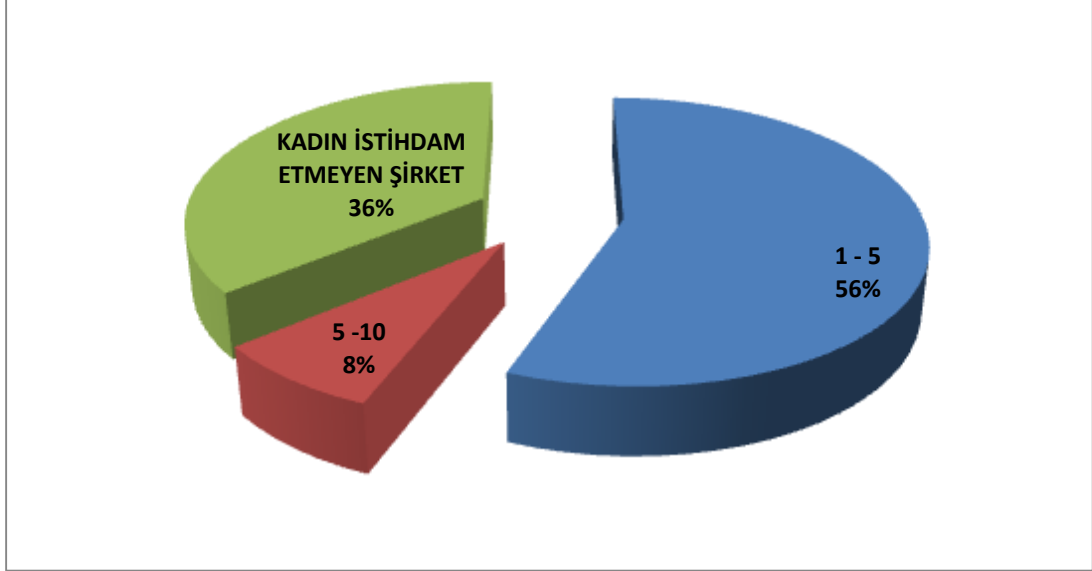
3.2.6.8. Program Kapsamında İstihdam Edilen Kadın Sayısı

Projeler kapsamında şirketlerin %56'lık bir kısmı kadın istihdamı sağlamıştır. Ancak, %36'lık kısmı ise projelerinde hiçbir kadın istihdamı sağlamamıştır.

Tablo 12: Program Kapsamında İstihdam Edilen Kadın Sayısı

	Sıklık	%	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	1-5	14	56,0	87,5
	5-10	2	8,0	100,0
	Toplam	16	64,0	
Kayıp	Veri	9	36,0	
	Toplam	25	100,0	

Grafik 11: Program Kapsamında İstihdam Edilen Kadın Sayısı

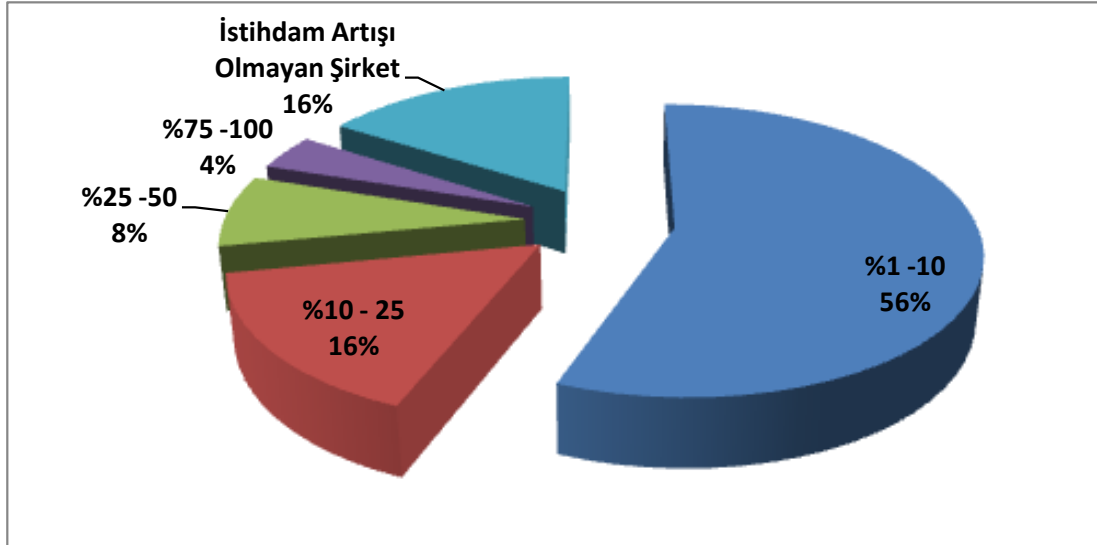
3.2.6.9. İstihdam Artışı (%)

İstihdamdaki artış incelendiğinde %56 ile şirketlerin yarısından fazlasının 1-10 arası kişiyi istihdam ettiği görülmektedir. Ayrıca, şirketlerin sadece %4'lük bir kısmında istihdam artışı görülmemiştir. Diğerlerinde ise az da olsa değişik oranlarda istihdam sağlanmıştır.

Tablo 13: İstihdam Artışı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli			
1-10	14	66,7	66,7
10-25	4	19,0	85,7
25-50	2	9,5	95,2
75-100	1	4,8	100,0
Toplam	21	100,0	
Kayıp			
Veri	4		
Toplam	25		

Grafik 12: İstihdam Artışı

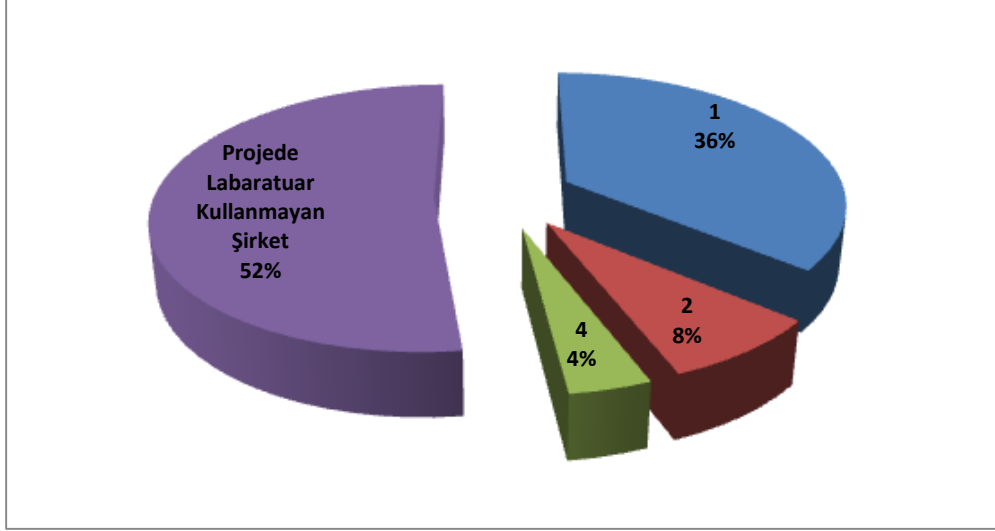
3.2.6.10. Proje Kapsamında Kurulan veya İyileştirilen/geliştirilen Laboratuvar Sayısı

Projeler kapsamında 1 laboratuvar yapımının sıklığı %36'dır. Aynı zamanda, burada şirketlerin yarısından fazlasının projelerinde laboratuvar çalışması yapmadığı görülmektedir.

Tablo 14: Proje Kapsamında Kurulan veya İyileştirilen/Geliştirilen Laboratuvar Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli 1	9	75,0	75,0
2	2	16,7	91,7
4	1	8,3	100,0
Toplam	12	100,0	
Kayıp Veri	13		
Toplam	25		

Grafik 13: Proje Kapsamında Kurulan veya İyileştirilen/Geliştirilen Laboratuvar Sayısı

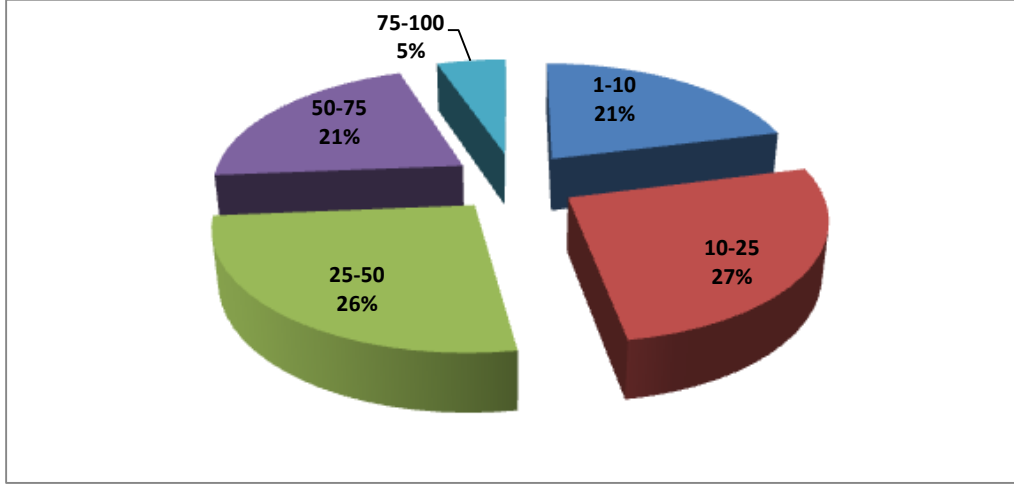
3.2.6.11. Proje Sonunda İşletmenin Üretim Kapasitesinde Meydana Gelen Artış (%)

Proje sonrasında işletmelerde toplamda şirketlerin %40'ı kapasite artışını %10-%50 oranında artırmıştır. Ancak, %12'lik bir kısım ise herhangi bir kapasite artışı sağlayamamıştır.

Tablo 15: Proje Sonunda İşletmenin Üretim Kapasitesinde Meydana Gelen Artış (%)

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	1-10	4	18,2
	10-25	5	40,9
	25-50	5	63,6
	50-75	4	81,8
	75-100	1	86,4
	100-	3	100,0
	Toplam	22	100,0
Kayıp	Veri	3	
Toplam		25	

Grafik 14: Proje Sonunda İşletmenin Üretim Kapasitesinde Meydana Gelen Artış (%)

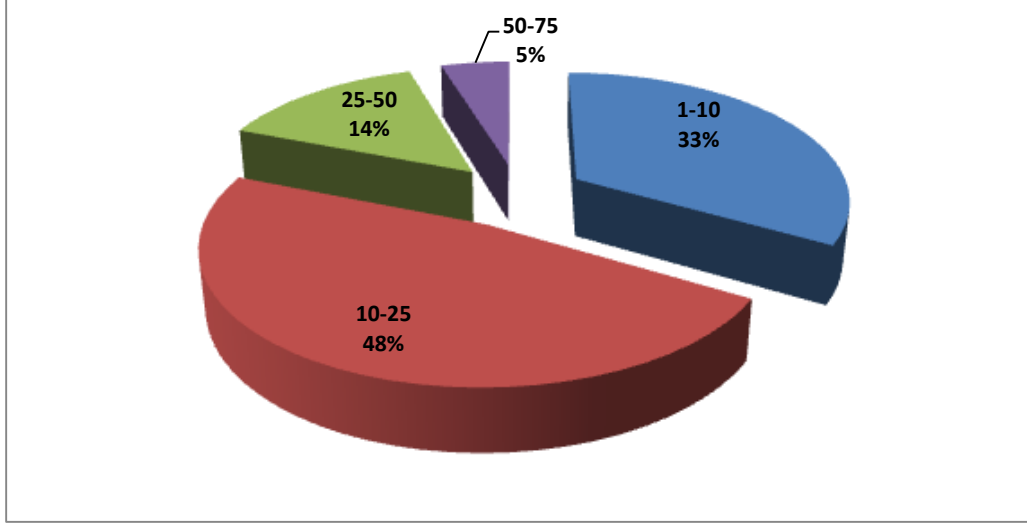
3.2.6.12. Proje Sonunda İşletmenin Üretim Miktarında Meydana Gelen Artış (%)

Proje sonrasında işletmelerin %40'lık bir dilimi üretim miktarlarındaki artışı %10 - %25 arasında gerçekleştirmiştir.

Tablo 16: Proje Sonunda İşletmenin Üretim Miktarında Meydana Gelen Artış (%)

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli 1-10	7	33,3	33,3
10-25	10	28,6	61,9
25-50	3	14,3	76,2
50-75	1	4,8	81,0
75-100	1	4,8	85,7
100-	3	14,3	100,0
Toplam	25	100,0	

Grafik 15: Proje Sonunda İşletmenin Üretim Miktarında Meydana Gelen Artış (%)

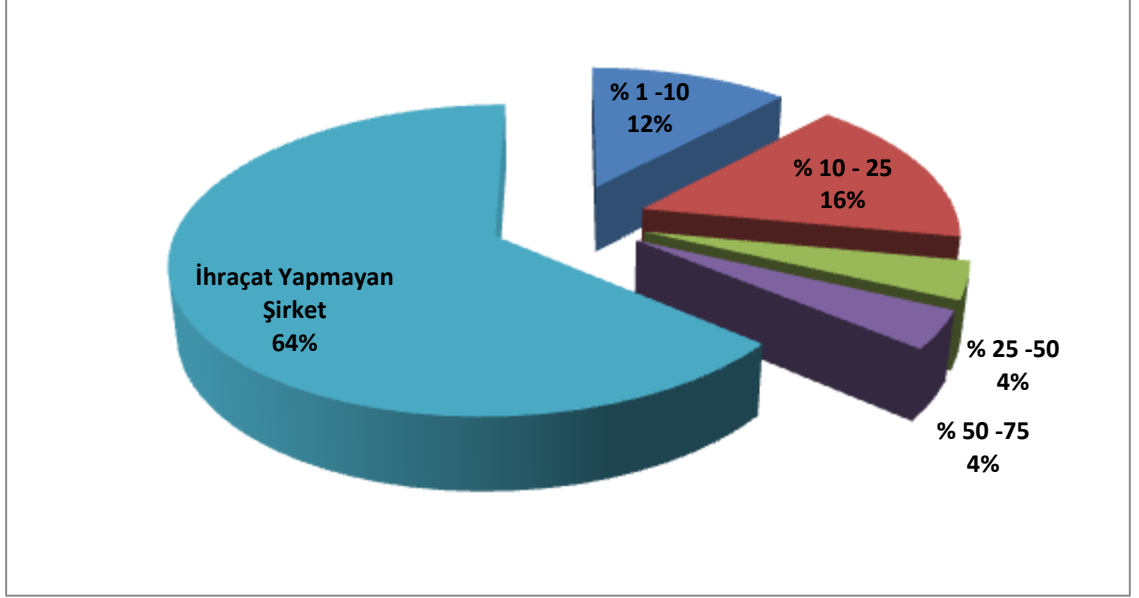
3.2.6.13. Proje Sonunda İşletmenin İhracat Miktarında Meydana Gelen Artış (%)

Proje sonunda işletmelerin geneline bakıldığında %36'sında ihracat artışı görülmüştür. Ancak, %64'ünün ihracata gerçekleştirmediği de dikkat çekmiştir. Bu verilerden ise, şirketlerin çoğunluğunun iç piyasa yönelik çalıştığı anlaşılmaktadır.

Tablo 17: Proje Sonunda İşletmenin İhracat Miktarında Meydana Gelen Artış (%)

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli			
1-10	3	33,3	33,3
10-25	4	44,4	77,8
25-50	1	11,1	88,9
50-75	1	11,1	100,0
Toplam	9	100,0	
Kayıp			
Veri	16		
Toplam	25		

Grafik 16: Proje Sonunda İşletmenin İhracat Miktarında Meydana Gelen Artış (%)

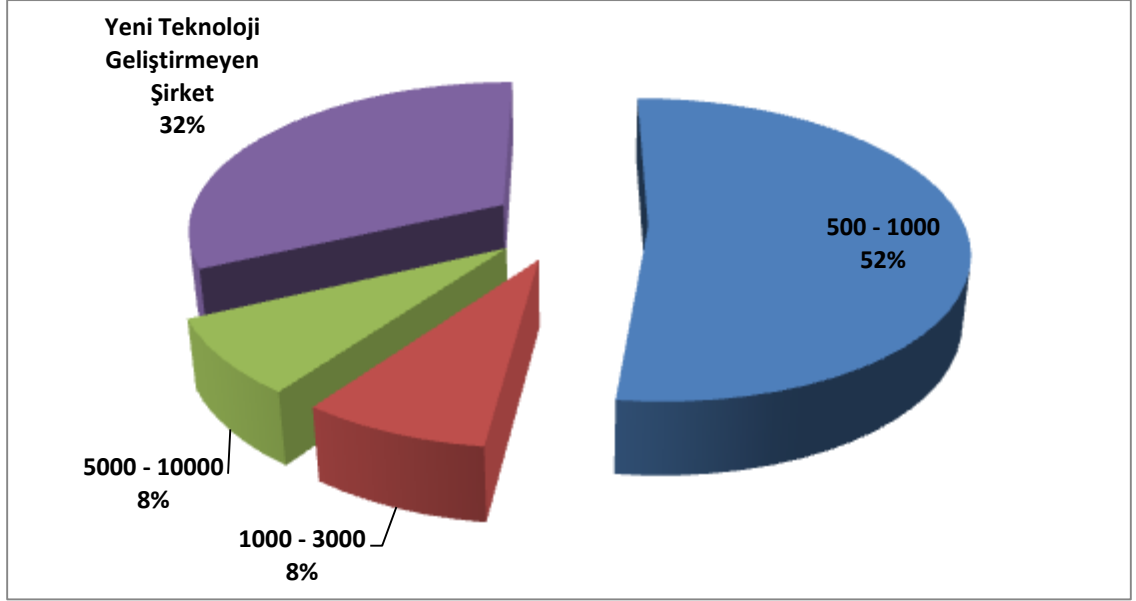
3.2.6.14. Proje Sonunda Yeni Teknoloji Uygulanan Alan (m²)

Proje sonrasında işletmelerde yeni teknoloji kullanım alanı % 52'lik oranla 500-1000m² arasında olmuştur. Buna karşın, %32'sinde yeni teknoloji kullanımına geçilmemiştir.

Tablo 18: Proje Sonunda Yeni Teknoloji Uygulanan Alan (m²)

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli			
500-1000	13	76,5	76,5
1000-3000	2	11,8	88,2
5000-10000	2	11,8	100,0
Toplam	17	100,0	
Kayıp Veri	8		
Toplam	25		

Grafik 17: Proje Sonunda Yeni Teknoloji Uygulanan Alan (m²)

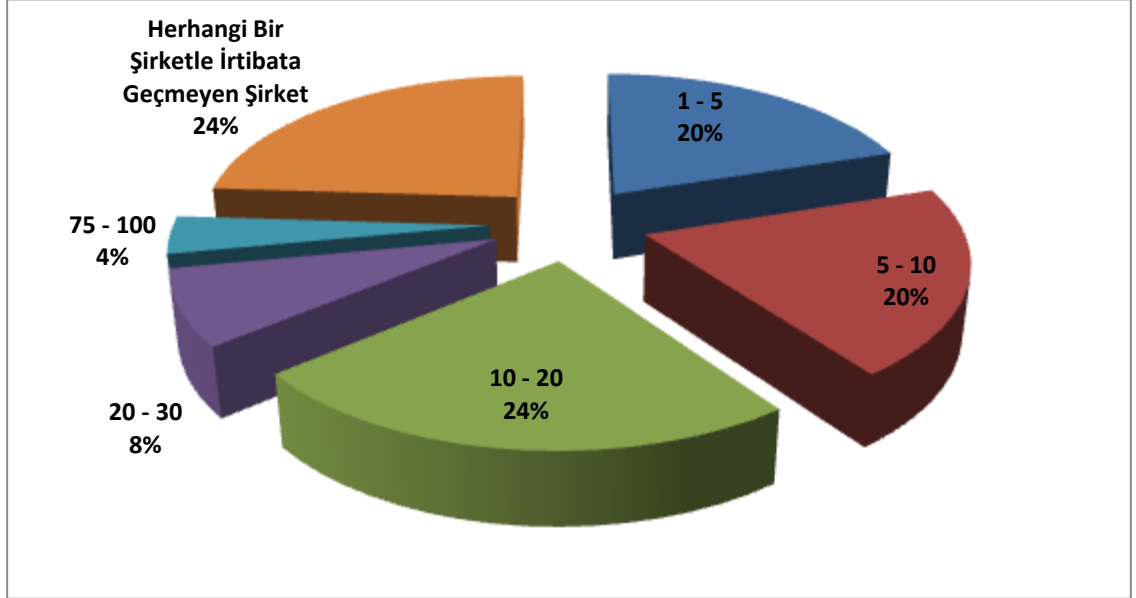
3.2.6.15. Ürün Pazarlamasına Yönelik İrtibata Geçilen Şirket veya Kurum Sayısı

Şirketlerin %24'ünün ürün pazarlaması için irtibata geçtiği şirket veya kurum sayısı 10-20 arasındadır. Aynı zamanda, şirketlerin %40'lık kısmı ise 1-10 arasında şirket veya kurumla irtibata geçmiştir.

Tablo 19: Ürün Pazarlamasına Yönelik İrtibata Geçilen Şirket veya Kurum Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli 1-5	5	26,3	26,3
5-10	5	26,3	52,6
10-20	6	31,6	84,2
20-30	2	10,5	94,7
75-100	1	5,3	100,0
Toplam	19	100,0	
Kayıp Veri	6		
Toplam	25		

Grafik 18: Ürün Pazarlamasına Yönelik İrtibata Geçilen Şirket veya Kurum Sayısı

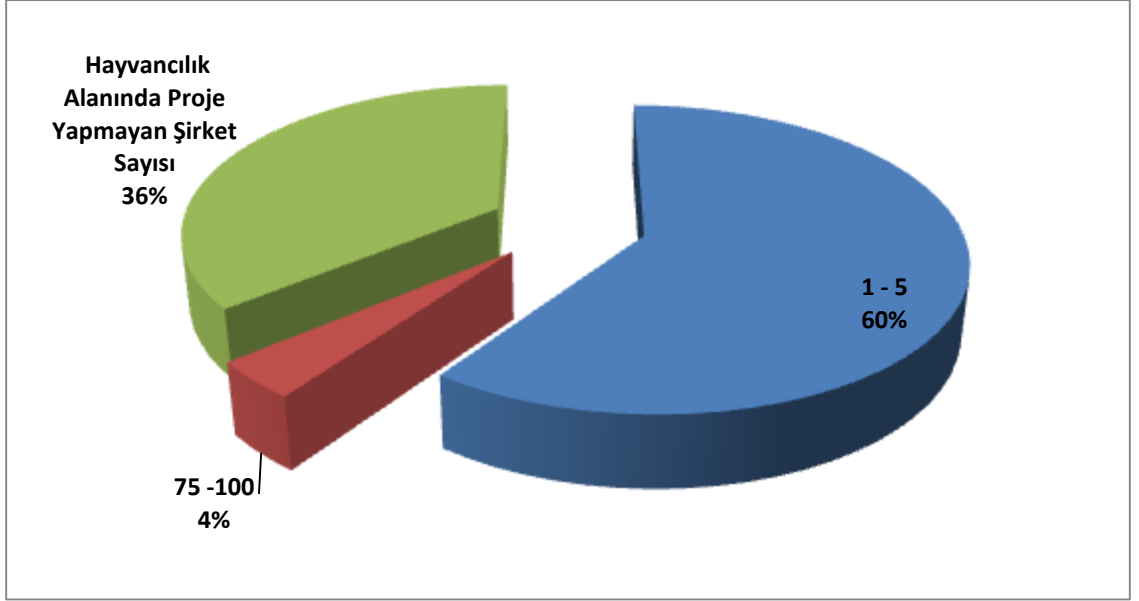
3.2.6.16. Varsa Yeni Projenin Uygulamaya Konulduğu Ahır, Ağıl ve Kümes Sayısı

Şirketlerin %60'ının yeni projelerini uygulamaya koyduğu ahır, ağıl ve kümes sayısı çoğunlukla 1-5 arasındadır. Şirketlerin %36'sı ise hayvancılıkla ilgili bir proje gerçekleştirmemiştir.

Tablo 20: Varsa Yeni Projenin Uygulamaya Konulduğu Ahır, Ağıl ve Kümes Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	1-5	15	93,8
	75-100	1	6,2
	Toplam	16	100,0
Kayıp	Veri	9	
	Toplam	25	

Grafik 19: Varsa Yeni Projenin Uygulamaya Konulduğu Ahır, Ağıl ve Kümes Sayısı

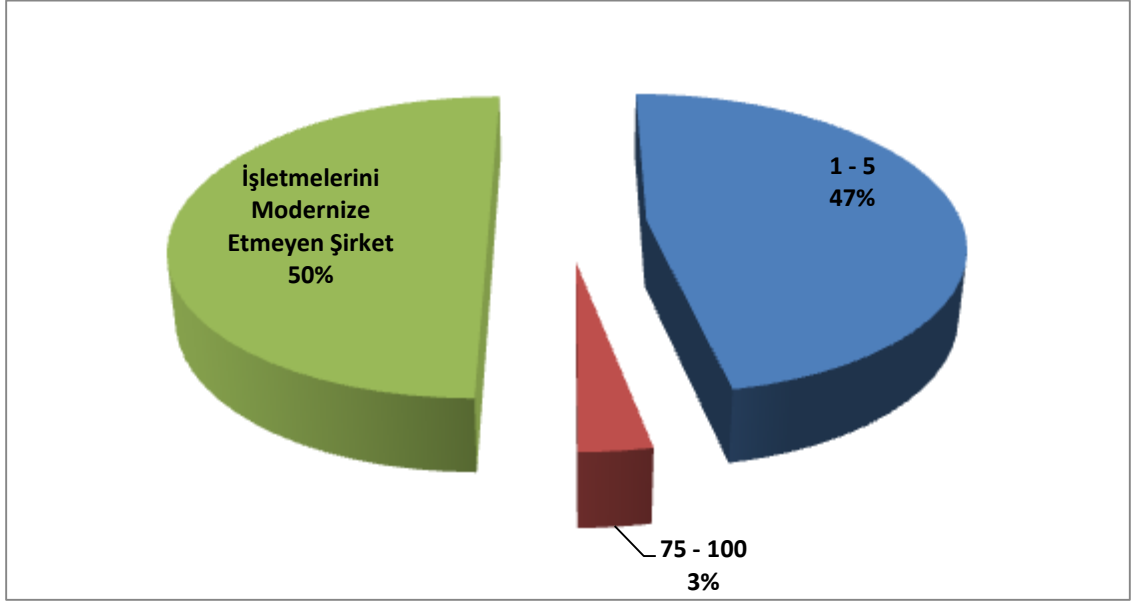
3.2.6.17. Varsa Oluşturulan ve Modernize Edilen Toplam İşletme Sayısı

Şirketlerin %47'si 1-5 arasında yeni işletme alanı oluşturmuş veya modernize etmiştir. Ancak, şirketlerin yarısı da herhangi bir işletme oluşturmamış veya modernize etmemiştir.

Tablo 21: Varsa Oluşturulan ve Modernize Edilen Toplam İşletme Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli 1-5	15	93,8	93,8
75-100	1	6,2	100,0
Toplam	16	100,0	
Kayıp Veri	9		
Toplam	25		

Grafik 20: Varsa Oluşturulan ve Modernize Edilen Toplam İşletme Sayısı

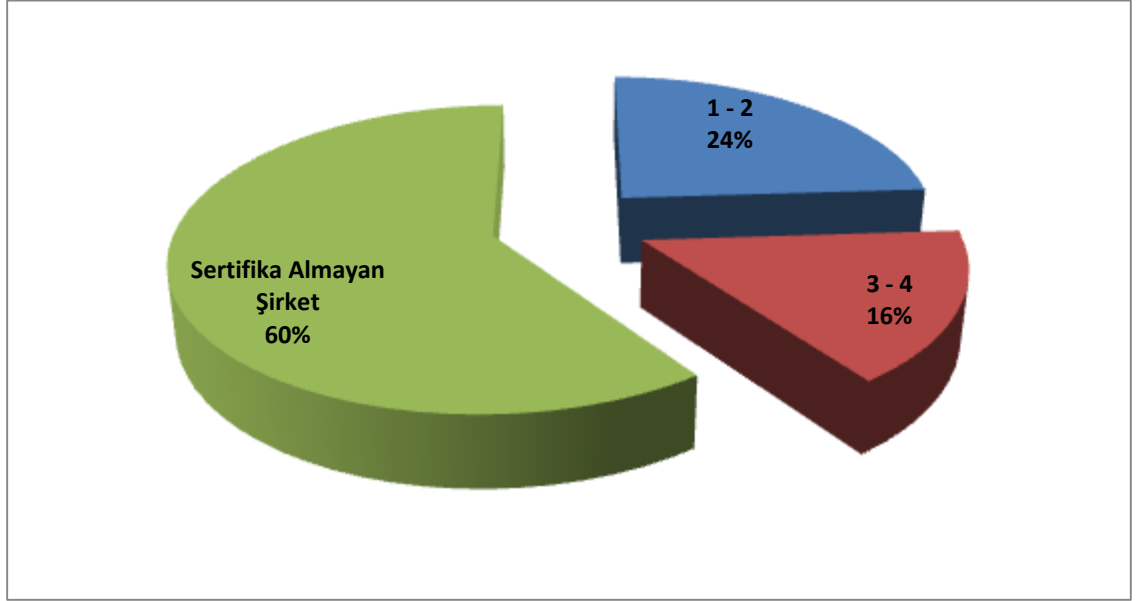
3.2.6.18. Alınan Sertifika Sayısı

Şirketlerin toplamda %40'ı projeleri kapsamında en az 1 tane sertifika almıştır. Ancak, diğer bir taraftan ise şirketlerin %60'ı projelerinden dolayı yeni bir sertifika almamıştır.

Tablo 22: Alınan Sertifika Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli 1-2	6	60,0	60,0
3-4	4	40,0	100,0
Toplam	10	100,0	
Kayıp Veri	15		
Toplam	25		

Grafik 21: Alınan Sertifika Sayısı

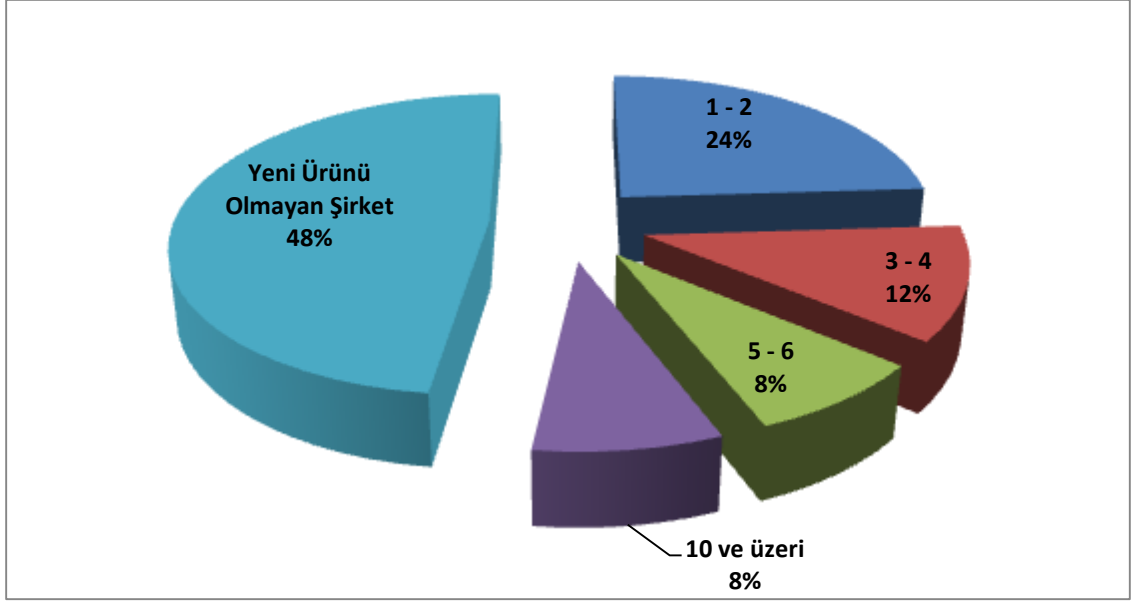
3.2.6.19. Firmanın Yeni Ürün Sayısı

Firmaların %52'lik kısmı mevcut ürünlerine en az 1 yeni ürün ilave etmiştir. Diğer geri kalan %48'lik dilim ise yeni bir ürün ortaya çıkarmamış ancak mevcut ürünleriyle üretime devam etmişlerdir.

Tablo 23: Firmanın Yeni Ürün Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli 1-2	6	46,2	46,2
3-4	3	23,1	69,2
5-6	2	15,4	84,6
10-	2	15,4	100,0
Toplam	13	100,0	
Kayıp Veri	12		
Toplam	25		

Grafik 22: Firmanın Yeni Ürün Sayısı

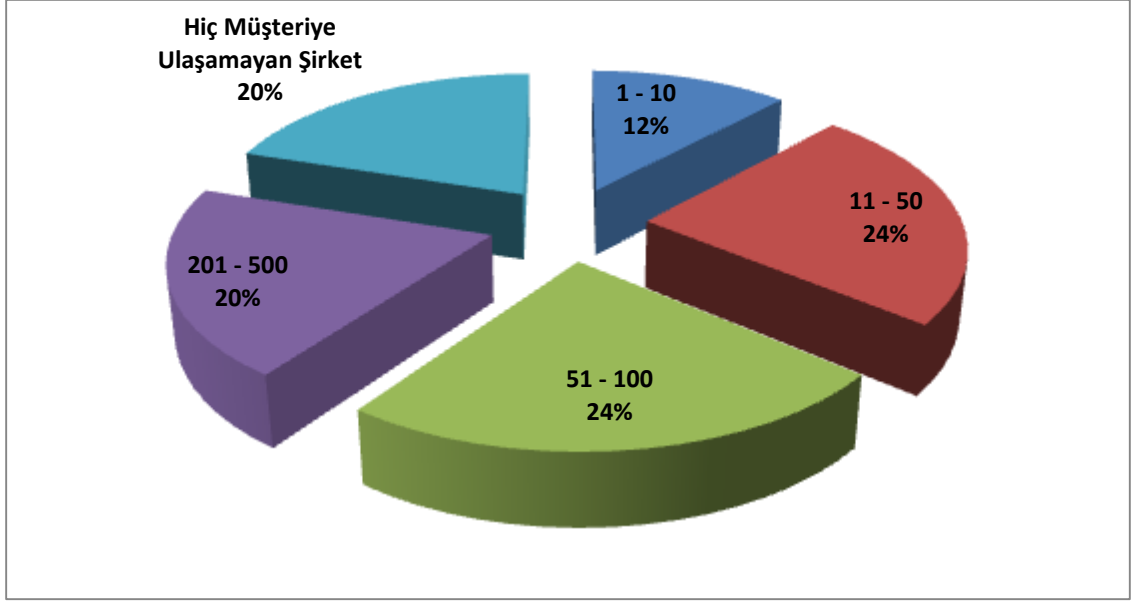
3.2.6.20. Ulaşılan Müşteri Sayısı

Şirketlerde ulaşılan müşteri sayısı genellikle 11-100 arasındadır. Projeler sonunda genel olarak şirketlerin müşteri sayısını artırdığı gözlenmiştir. Veriler incelendiğinde ise, şirketlerin %80'inin müşteri sayısını artırdığı göze çarpmaktadır. Hatta şirketlerin %20'sinin müşteri sayısındaki artışı 200'den fazla olarak tespit edilmiştir.

Tablo 24: Ulaşılan Müşteri Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli			
1-10	3	15,0	15,0
11-50	6	30,0	45,0
51-100	6	30,0	75,0
201-500	5	25,0	100,0
Toplam	20	100,0	
Kayıp			
Veri	5		
Toplam	25		

Grafik 23: Ulaşılan Müşteri Sayısı

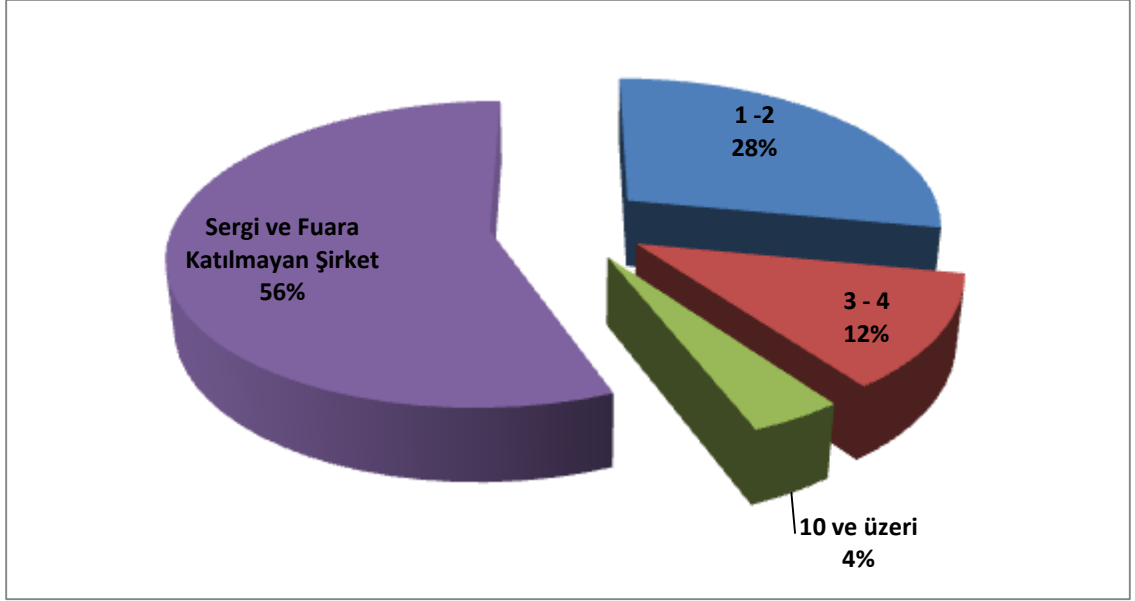
3.2.6.21. Katılım Sağlanan Sergi, Fuar Sayısı

Katılım sağlanan sergi, fuar sayısı çoğunlukla 1-2 arasındadır. Veriler incelendiğinde şirketlerin %56'lık bir bölümünün sergi veya fuara katılmadığı görülmektedir. Geriye kalan %44'lük kısmın ise en az 1 sergi veya fuara katıldığı belirlenmiştir.

Tablo 25: Katılım Sağlanan Sergi, Fuar Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	1-2	7	63,6
	3-4	3	90,9
	10-	1	100,0
Toplam	11	100,0	
Kayıp	Veri	14	
Toplam	25		

Grafik 24: Katılım Sağlanan Sergi, Fuar Sayısı

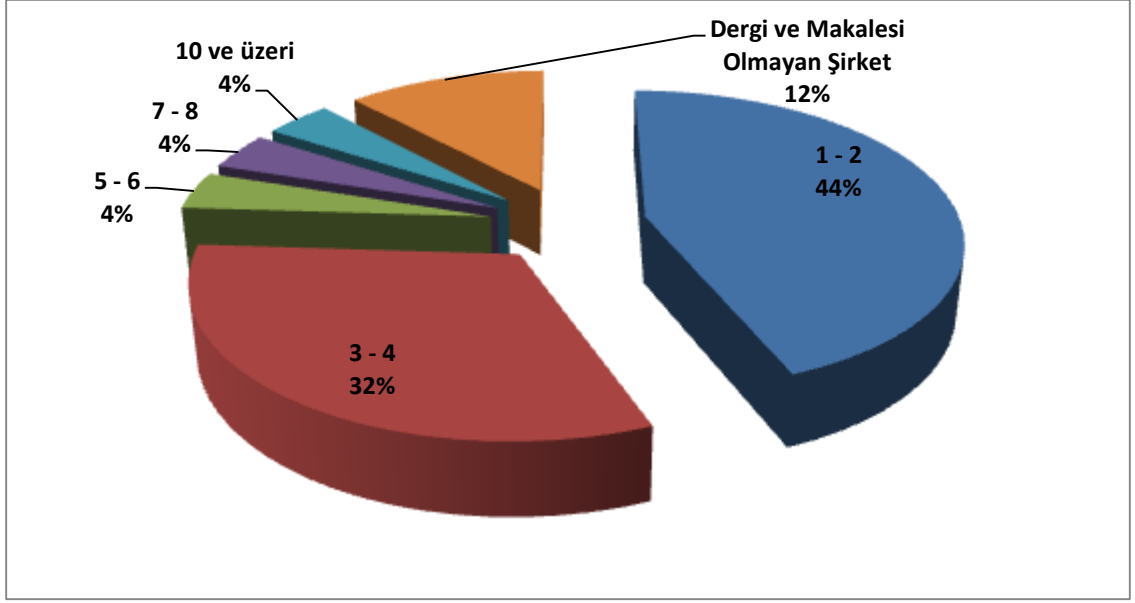
3.2.6.22. Proje Tanıtımını Yapabildiği Dergi, Gazete, Makale vb. Sayısı

Şirketlerin büyük bir kısmı yani %88'i proje tanıtımını yapabildiği dergi, gazete, makale gibi çalışmalar yapmıştır. Bunların %44'lük kısmı da en az 1 dergi, gazete veya makale çıkarmışlardır. Geri kalan kısmının da bu konuda 1'den fazla çalışma yaptığı görülmektedir.

Tablo 26: Proje Tanıtımını Yapabildiği Dergi, Gazete, Makale vb. Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	1-2	11	50,0
	3-4	8	36,4
	5-6	1	4,5
	7-8	1	4,5
	10-	1	4,5
	Toplam	22	100,0
Kayıp	Veri	3	
	Toplam	25	

Grafik 25: Proje Tanıtımını Yapabildiği Dergi, Gazete, Makale vb. Sayısı

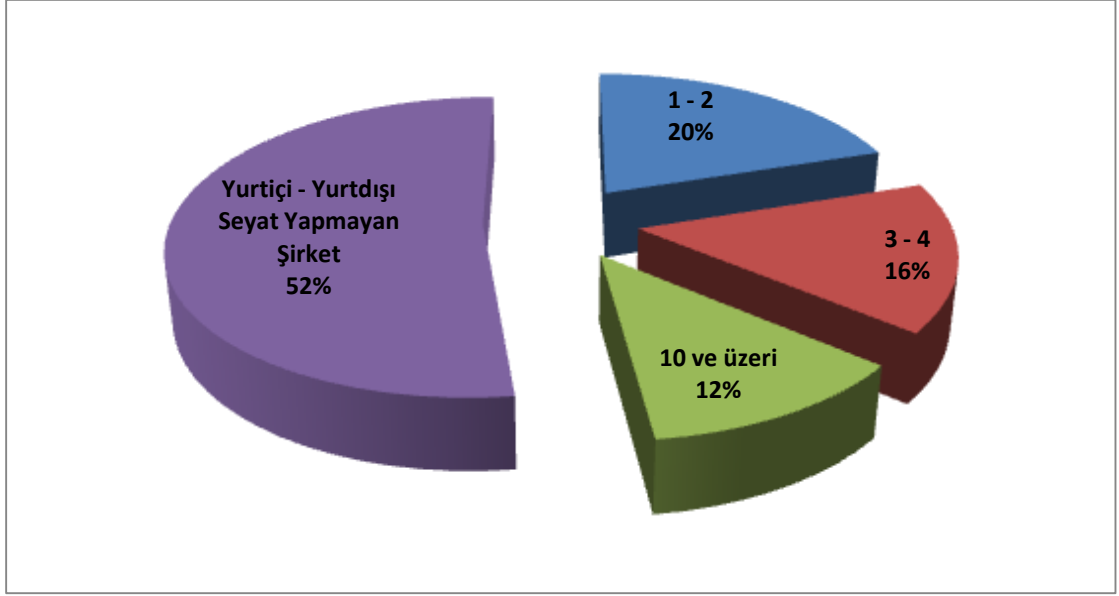
3.2.6.23. Proje Kapsamında varsa Yurtiçi-yurtdışı Toplam Seyahat Sayısı

Proje kapsamında yurtiçi-yurt dışı toplam seyahat sayısı çoğunlukla 1-2 arasındadır. Ancak, şirketlerin yarısından fazlası yani %52'lik bir kısmı ise herhangi bir yurtiçi-yurtdışı seyahat düzenlememiştir.

Tablo 27: Proje Kapsamında Varsa Yurtiçi –Yurtdışı Toplam Seyahat Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	1-2	5	41,7
	3-4	4	75,0
	10-	3	100,0
	Toplam	12	100,0
Kayıp	Veri	13	
	Toplam	25	

Grafik 26: Proje Kapsamında Varsa Yurtiçi –Yurtdışı Toplam Seyahat Sayısı

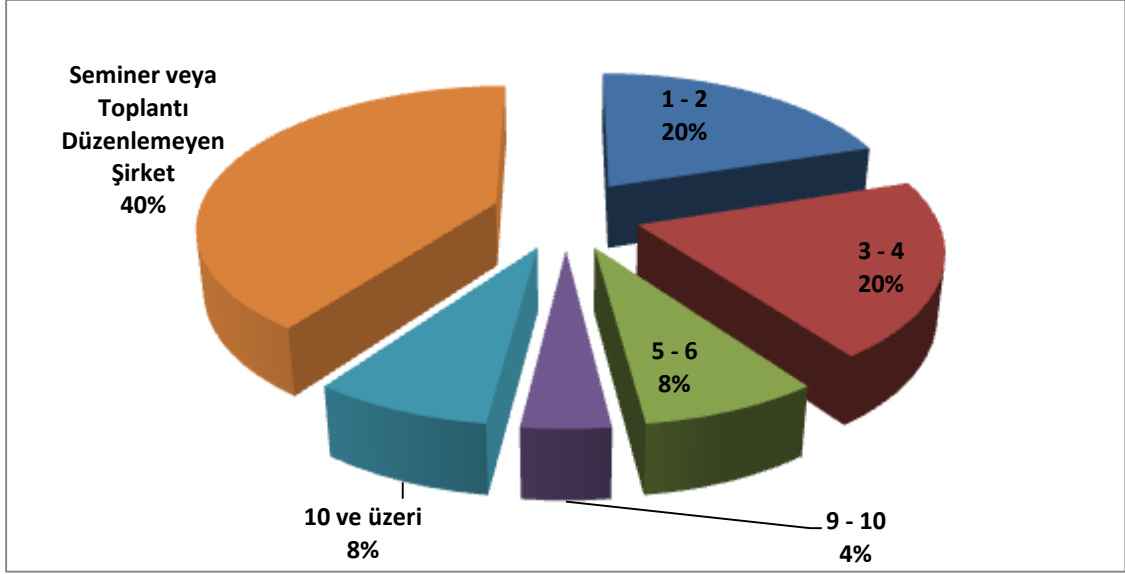
3.2.6.24. Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantı Sayısı

Proje kapsamında düzenlediğiniz seminer veya toplantı sayısı çoğunlukla 1-4 arasındadır. Verilere baktığımızda, şirketlerin %40'lık bir kısmının herhangi bir seminer veya toplantı yapmadığı görülmektedir.

Tablo 28: Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantı Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	1-2	5	33,3
	3-4	5	66,7
	5-6	2	80,0
	9-10	1	86,7
	10-	2	100,0
Toplam	15	100,0	
Kayıp	Veri	10	
Toplam	25		

Grafik 27: Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantı Sayısı

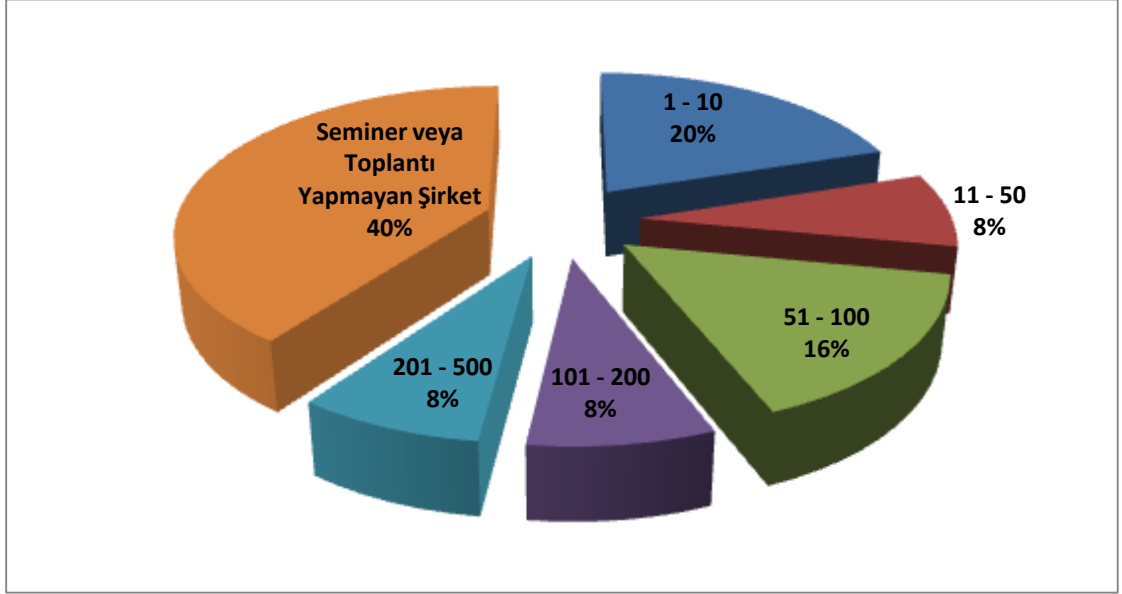
3.2.6.25. Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantılara Katılan Kişi Sayısı

Proje kapsamında düzenlenen seminer veya toplantılara katılan kişi sayısı çoğunlukla 1-10 arasındadır. Şirketlerin %40'lık bir kısmı seminer veya toplantı yapmadığından dolayı herhangi bir katılım sağlayamamıştır.

Tablo 29: Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantılara Katılan Kişi Sayısı

	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli			
1-10	5	33,3	33,3
11-50	2	13,3	46,7
51-100	4	26,7	73,3
101-200	2	13,3	86,7
201-500	2	13,3	100,0
Toplam	15	100,0	
Kayıp			
Veri	10		
Toplam	25		

Grafik 28: Proje Kapsamında Düzenlediğiniz Seminer veya Toplantılara Katılan Kişi Sayısı

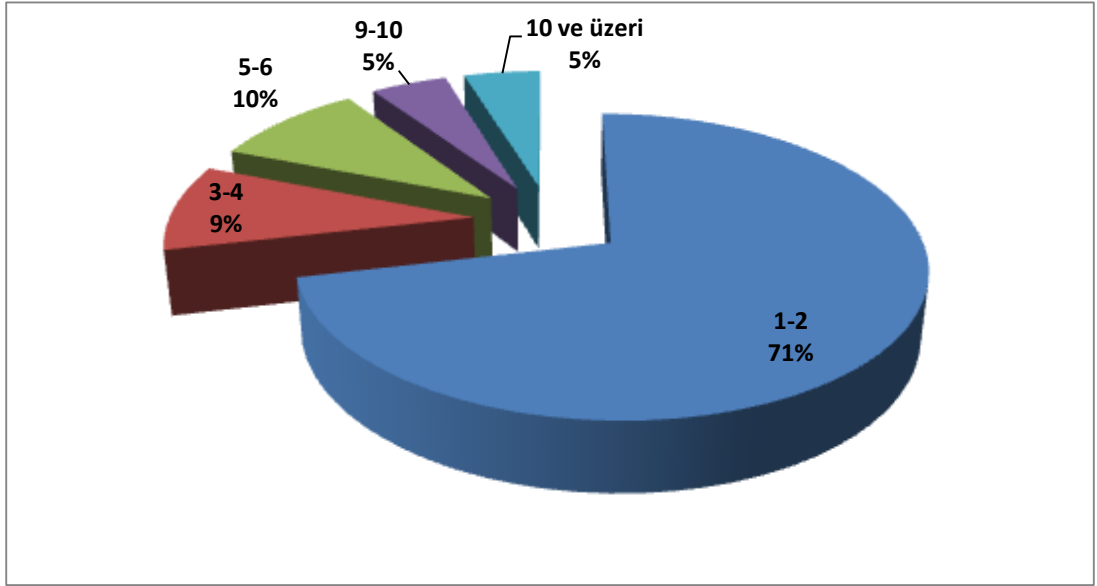
3.2.6.26. Proje Kapsamında İyileştirilen/geliştirilen Tesis ve Altyapı Sayısı

Proje kapsamında iyileştirilen/geliştirilen tesis ve altyapı sayısı çoğunlukla 1-2 arasındadır. Bununla birlikte, şirketlerin %84'ü projeler kapsamında tesis ve altyapı çalışmaları yapmış ve geliştirmiştir. Ancak, şirketlerin %16'lık kısmı ise proje kapsamında tesis ve altyapı çalışması yapmamıştır.

Tablo 30: Proje Kapsamında İyileştirilen/Geliştirilen Tesisi ve Altyapı Sayısı

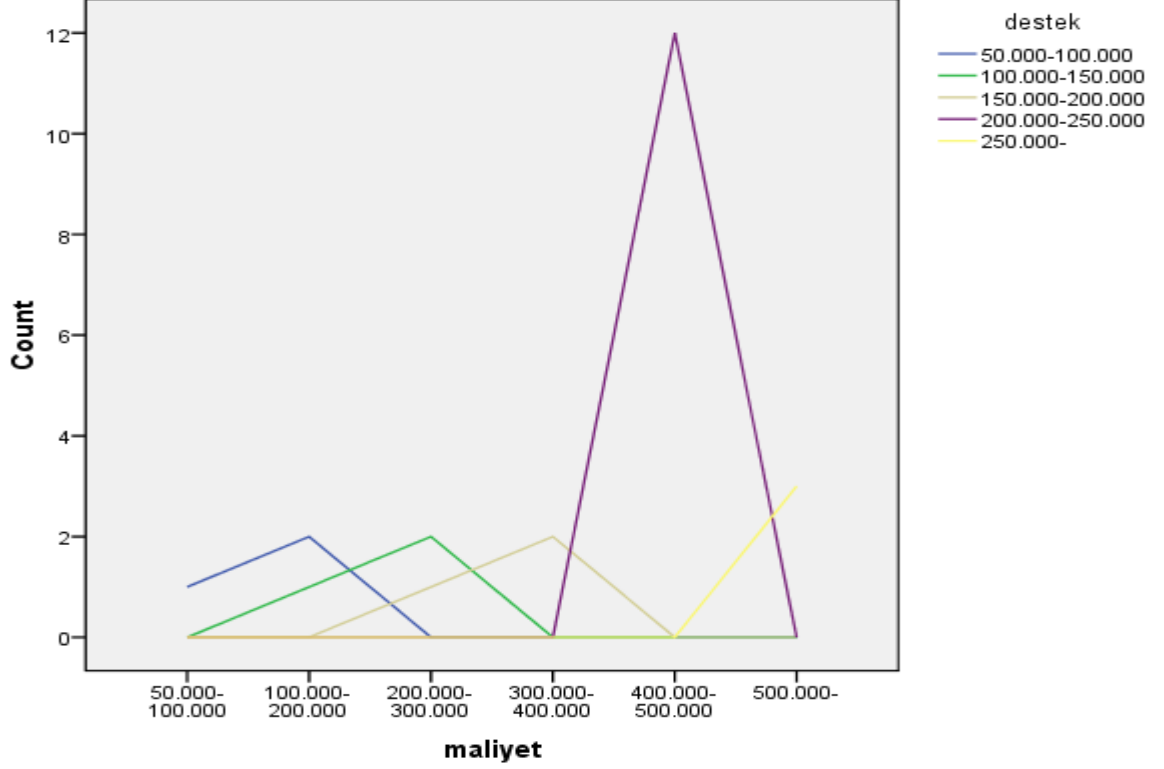
	Sıklık	Geçerli %	Kümülatif%
Geçerli	1-2	15	71,4
	3-4	2	9,5
	5-6	2	9,5
	9-10	1	4,8
	10-	1	4,8
	Toplam	21	100,0
Kayıp	Veri	4	
	Toplam	25	

Grafik 29: Proje Kapsamında İyileştirilen/Geliştirilen Tesisi ve Altyapı Sayısı

3.2.6.27. İzmir Kalkınma Ajansının Destek Verdiği Tutar ile Şirketlerin Sağladığı Gelir Fayda Analizi

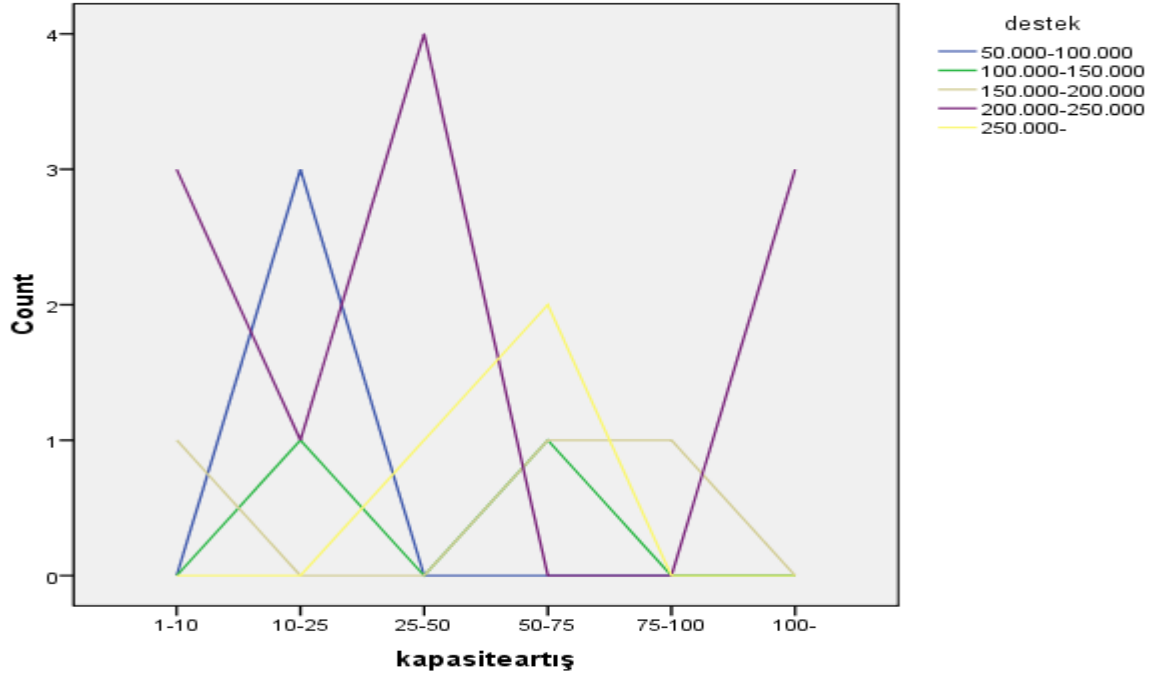
Grafik 30: Proje Maliyetleri ve Ajansların Destek Verdiği Tutar Karşılaştırması

Ajans en çok desteği 400.000-500.000TL maliyeti olan projelere sağlamıştır. Bu destekler 200.000-250.000TL arasında değişmektedir. Kısacası ajanlar projelerin yarı maliyetlerini karşılamışlardır.

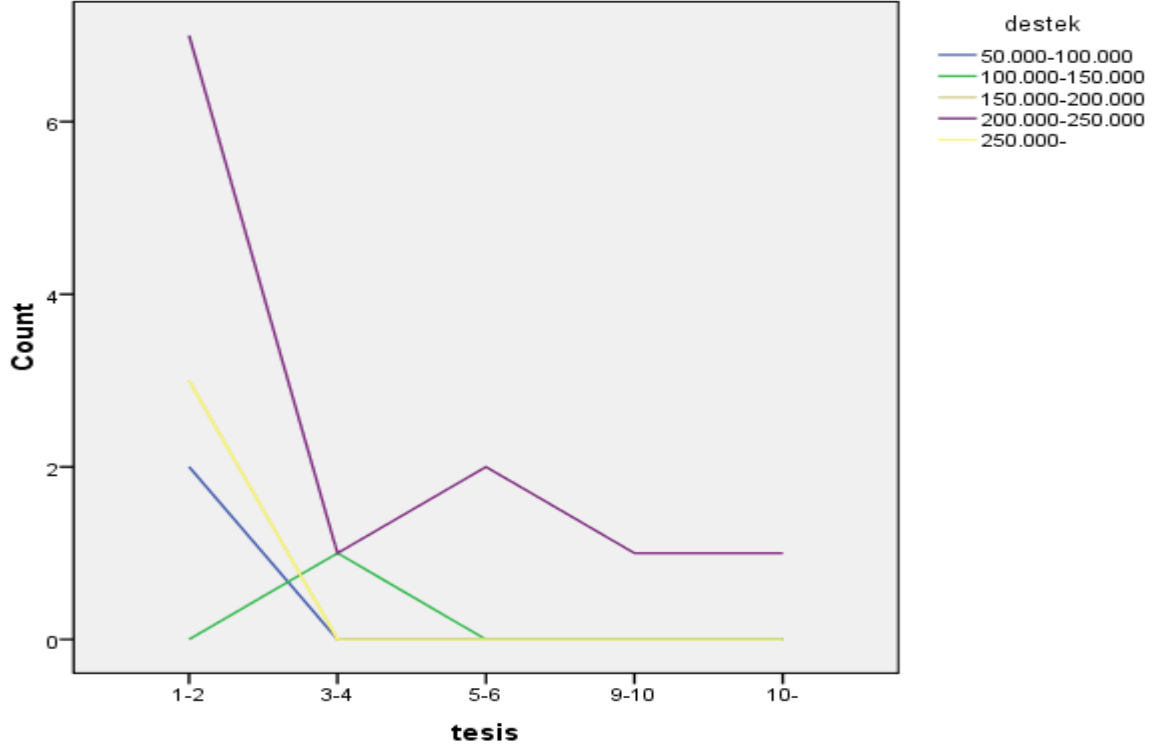
3.2.6.28. Ajansın Şirketlere Sağladığı Fayda Analizi

Grafik 31: Şirketlerin Üretim Kapasitesi ile İlişkisi

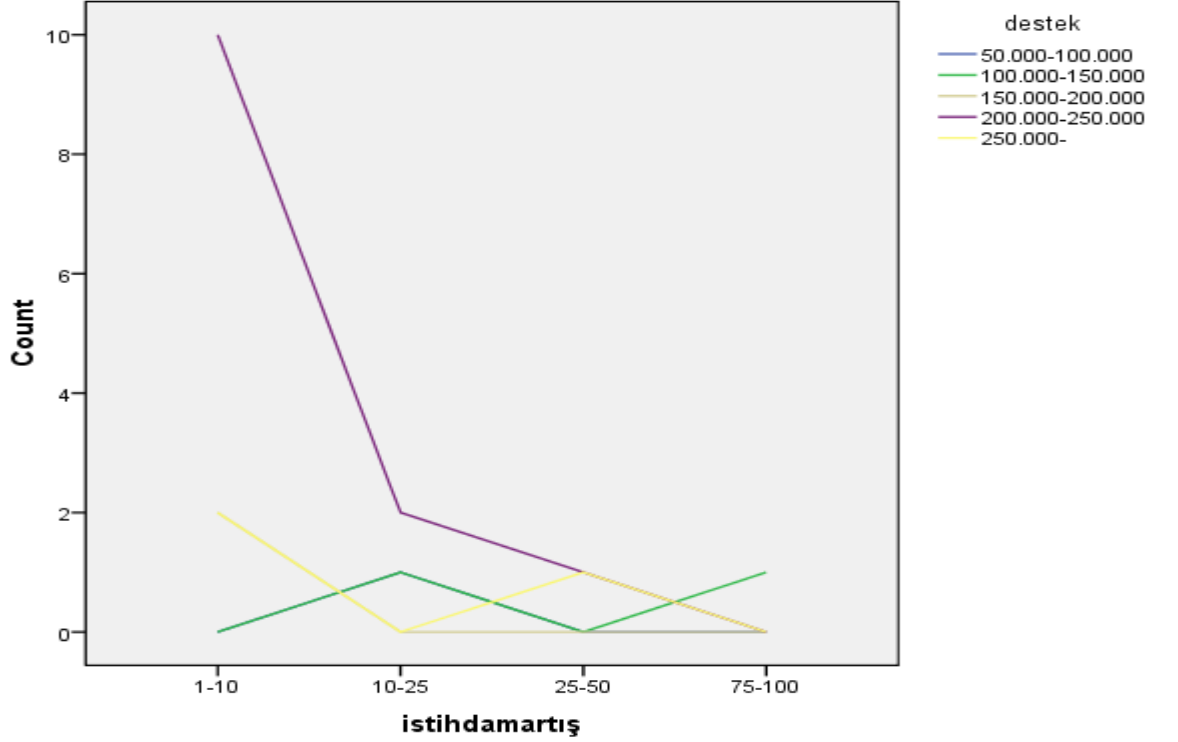
- Ajansların 50.000-100.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde %10-%25 arasında üretim kapasitesi artışına yol açmıştır.
- Ajanların 100.000-150.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde %10-%25 ve %50-%75 arasında üretim kapasitesi artışına yol açmıştır.
- Ajanların 150.000-200.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde %1-%10 ve %50-%100 arasında üretim kapasitesi artışına yol açmıştır.
- Ajanların 200.000-250.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde %1-%75 arasında ve %100 üzeri üretim kapasitesi artışına yol açmıştır.
- Ajanların 250.000TL üzerinde verdiği destekler şirketlerde %50-%75 arasında üretim kapasitesi artışına yol açmıştır.

Grafik 32: Verilen Destek ile İyileştirilen/geliştirilen Tesis ve Altyapı Sayısı İlişkisi

- Ajansların 50.000-100.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde 1-2 tesisin iyileştirilmesini/geliştirilmesini sağlamıştır.
- Ajanların 100.000-150.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde 3-4 tesisin iyileştirilmesini/geliştirilmesini sağlamıştır.
- Ajanların 150.000-200.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde hiçbir tesisin iyileştirilmesini/geliştirilmesini sağlanamamıştır.
- Ajanların 200.000-250.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde 1-10 tesisin iyileştirilmesini/geliştirilmesini sağlamıştır.
- Ajanların 250.000TL üzerinde verdiği destekle şirketlerde 1-2 tesisin iyileştirilmesini/geliştirilmesini sağlamıştır.

Grafik 33: Verilen Destek ile İstihdam Artışı İlişkisi

- Ajanların 50.000-100.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde hiç istihdam artışı sağlanamamıştır.
- Ajanların 100.000-150.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde %10-25 ve %75-100 oranında istihdam artışı sağlanmıştır.
- Ajanların 150.000-200.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde hiç istihdam artışı sağlanamamıştır.
- Ajanların 200.000-250.000TL arasında verdiği destekler şirketlerde %1-50 oranında istihdam artışı sağlanmıştır.
- Ajanların 250.000TL üzerinde verdiği destekle şirketlerde %25-50 oranında istihdam artışı sağlanmıştır.

3.2.6.29. Araştırma Sonuçları ve Bulguların Değerlendirilmesi

V₁: Grafik 30'daki "Proje Maliyetleri ve Ajansların Destek Verdiği Tutar Karşılaştırmasına" baktığımızda kırsal kalkınma faaliyetleri gösteren şirketlere projenin maliyetleri oranında 50.000 ile 500.000 TL arası yardım sağladığını görmekteyiz. Ayrıca, Ajans en çok desteği 400.000-500.000TL maliyeti olan projelere sağlamıştır. Bu destekler 200.000-250.000 TL arasında değişmektedir. Dolayısıyla, *"İzmir Kalkınma Ajansı mali destek programıyla kırsal kalkınma alanlarında faaliyet gösteren şirketleri destekleyerek İzmir ve çevresinde kırsal kalkınmaya katkıda bulunmuştur."* varsayımı kabul edilmiştir.

V₂: Grafik 31 incelendiğinde, destek alan şirketlerin üretim kapasitelerinde %10 ile % 75 arası bir artış olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, Grafik 14 ve Tablo 15'e bakıldığında da şirketlerin büyük çoğunluğunun yani %96'sının üretim kapasitelerinde artış gözlenmiştir. Bu yüzden, *"Yararlanıcı şirketler üretim kapasitelerini artırarak kırsal kalkınmadaki mevcut paylarını artırmıştır."* varsayımı kabul edilmiştir.

V₃: Tablo 30 ve Grafik 29 incelendiğinde şirketlerin %84'ünün en az 1 tane tesis/altyapı iyileştirmesi veya geliştirmesi yapmış olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, Tablo 16 ve Grafik 15'e bakarsak, yenilenen veya geliştirilen tesislerle şirketlerin üretimi miktarlarında önemli oranda artış gözlenmiştir. Şirketlerin sadece %28'i %1 ile %10 arası üretim artışı sağlamıştır. Geri kalan %72'si ise %10'un üzerinde üretim artışı göstermiştir. Hatta bazı şirketlerde bu artışın %75'i geçtiği tespit edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda, *"Yararlanıcı şirketler mevcut tesislerini ve altyapılarını geliştirerek kırsal kalkınmadaki etki alanlarını artırmıştır."* varsayımı kabul edilmiştir.

V₄: Grafik 33'ü incelediğimizde İZKA'dan yardım alan, özellikle de 100.000 – 500.000 TL arası yardım alan şirketlerin %10-25 ve %75-100 oranında istihdam artışı sağladığı görülmüştür. Aynı zamanda, Tablo 13 ve Grafik 12'ye baktığımızda da şirketlerin sadece %16'sının istihdam artışı sağlamadığını, ancak bunun yanında geri kalan %84'lük kısmın ise %100'e varan oranlarda istihdam artışı sağladığı görülmüştür. Şirketlerin geneline bakıldığında ise, %56'lık bir bölümü %1-10 arası istihdam artışı sağlamıştır. Buradan hareketle, *"Yararlanıcı şirketler yaptıkları yatırımlarla kırsal alanlarda istihdam sağlamışlardır."* varsayımı kabul edilmiştir.

V₅: Tablo 23 ve Grafik 22'yi incelediğimizde şirketlerin yarısından fazlası yani %52'si ürün portföylerine en az 1 ürün eklemişlerdir. Hatta şirketlerin %28'lik bir kısmı 3 ve üzeri mevcut ürünlerine ürün eklemişlerdir. Ayrıca, Tablo 24 ve Grafik 23'e bakıldığında şirketlerin %80'i müşteri sayısını artırdığı görülmektedir. Bazı şirketlerin ise, müşteri sayısını 500'e kadar çıkarması dikkat çekmiştir. Dolayısıyla, *“Yararlanıcı şirketler ürün ve müşteri sayılarını artırarak üretimleri hızlandırmış ve kırsal kalkınmanın gelişmesine yardımcı olmuştur.”* varsayımı kabul edilmiştir.

SONUÇ

Ülkemizde bölgelerarası dengesizlikler ve farklılıklar, özellikle batıdan doğuya gidildikçe ciddi derecede artmaktadır. Ancak, bugün diğer ülkelere bakıldığında birçok ülkede aynı problem yaşanmaktadır. Bu bölgeler arası farklılığı ve dengesizliği ortadan kaldırmak veya en aza indirebilmek için her ülke kendi has politikalar geliştirmiştir. Bugün ise BKA'lar AB üyesi olan veya olmayan birçok ülkede bu sorunu çözme adına önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. AB ülkelerinde bölgeler arası dengesizliğin azaltılması için ayrılan fonların oldukça yüksek olması ve fonların kullandırılmasında BKA gibi yapıların zorunlu kılınması AB üye ülkelerde ve aday ülkelerde BKA'ların ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Türkiye, 2000'li yıllara kadar uygulamaya koyduğu bölgesel gelişme ve bölgeler arasındaki dengesizlikleri giderici yöndeki politikalarını AB katılım sürecindeki yapılan anlaşmalar neticesinde tekrar gözden geçirmek zoruna kalmış ve bu doğrultuda da yeni bir yapılanma içerisine girmiştir. Bu yeni yapılanmanın ortaya çıkardığı en yeni oluşum da BKA'lar olmuştur.

Türkiye, BKA ile ciddi anlamda ilk kez aday üyeliğinin tescil edildiği 1999 Helsinki Zirvesi sonunda tanışmıştır. AB Komisyonu'nun hazırlamış olduğu Katılım Ortaklığı Belgesi'nde orta vadede yapılması gereken düzenlemeler arasında yer alan BKA'ları oluşturmak amacıyla yasal düzenlemeler süreci başlatılmıştır.

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics ENUTS), 1988'den itibaren AB mevzuatında yer almaya başlamış ve bu sınıflandırmaya ilişkin tüzük 2003 yılında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından onaylanarak uygulamaya geçilmiştir. Birlik üyesi ülkelerde bölgesel istatistiklerinin toplanması, geliştirilmesi ve uyumlulaştırılması için bu sınıflandırmayı temel almışlardır. Ülkemizde ise 19 Mart 2001 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilen AB Müktesebatının Üstlenmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı ve Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 8 Mart 2001 tarihli Çevre Konseyinde kabul edilen Katılım Ortaklığı Belgesi ile Türkiye'nin İBBS'yi tanımlaması kısa vadeli öncelikler içerisinde yer almıştır. Devlet Planlama Teşkilatı Müstevarlığı koordinasyonunda ve

Devlet İstatistik Enstitüsü Bakanlığı'nın da katkılarıyla İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması çalışması yapılmıştır. Bu çalıma sonucunda; Düzey 1 olarak 12, Düzey 2 olarak 26 ve Düzey 3 olarak da 81 (il) İstatistikî Bölge Birimi tanımlanmış olup, Bakanlar Kurulu'nun 2002/4720 sayılı kararı 22 Eylül 2002 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanması ile İBBS çalışması sonuçlanmıştır.

Türkiye AB üyelik müzakerelerine başlama kararı almasından sonra AB uyum sürecimiz hızlanmıştır. Bu sürecin en önemli konularından bir olan kırsal kalkınma alanıdır. Ülkemizde kırsal kalkınmayı destekleyen birçok kurum ve kuruluş olmasına rağmen, kırsal kesimin AB fonlarından yararlanabilmesi için BKA'lar aracı rol oynamışlardır.

BKA'lar buldukları bölgelere göre kırsal kalkınmayı hızlandırmak, bunu yaparken de özellikle tarımı desteklemek ve tarımda ürün çeşitliliğini artırmak gibi farklı amaç ve strateji geliştirmişlerdir. BKA'ların amaç ve stratejilerine dikkatli bir şekilde bakıldığında “tarım” ve “kırsal kalkınma” kelimelerinin bir arada kullanıldığını görmekteyiz. Bu da bize kırsal kalkınmanın öncelikle tarımda uygulanan yenilik ve değişimle başlayacağını bize göstermektedir.

Günümüzde yaşanan köyden kente göçün en önemli sebeplerinden bir tanesinin de, kırsal kesimin refah seviyelerinin düşük olması görülmektedir. Kırsal kalkınma çalışmalarının bir bölümünü de kırsal kesimde yaşayan insanların sosyo-ekonomik açıdan belli bir düzeye getirilmesi oluşturmaktadır. BKA'ların amaçlarından bir tanesi de, kırsal kalkınmaya destek sağlayarak bölge halkının gelir düzeyini, yaşam kalitesini ve refah seviyesinin artmasına katkı sağlamaktır.

Türkiye'deki BKA'lar özellikle bugüne kadar ülkemizde ihmal edilmiş ve değişik engellere takılmış kırsal kalkınma çalışmalarını hızlandırmış ve yöre halkının daha bilinçli tarım ve hayvancılık yapmalarını sağlamıştır. Ayrıca, BKA'lar tarım ve hayvancılıkla uğraşan nüfusun özellikle AB fonlarının veya Türkiye'deki hükümetlerin değişik proje kapsamındaki çiftçilere açmış olduğu teşvik fonlarının kullanılması konusunda olumlu katkıları olmuştur. AB üyelik sürecinin devam ettiği günümüz

Türkiye’inde BKA’ların yöre halkına sağlayacağı olumlu katkılar yadsınamayacak derecede çoktur.

Çalışmamızda Türkiye’deki Bölge Kalkınma Ajansları’ndan İzmir Kalkınma Ajansının kırsal kalkınmadaki mali destek programıyla oluşturduğu etkileri incelenmiştir. 2009’da İZKA kırsal kalkınma mali destek programı açıklamış ve yapılan proje incelemelerinin ardından kar amacı güden ve kar amacı gütmeyen toplamda 60 firma bu destekten faydalanmıştır. Bu araştırmada da kar amacı güden 25 firmaya anket uygulanmış ve İZKA’nın kırsal kalkınmadaki katkıları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan ankete ilk bakıldığında yapılan desteklerin genellikle 400.000 – 500.000 TL maliyetli ilçelerdeki projelere sağlandığı görülmektedir. İZKA, bu projelerin maliyetini hemen hemen yarısını karşılamıştır. Projeler ile ilgili diğer bir husus da, projeler en fazla 1 yıl sürmüş, ancak bazı firmaların yaptığı projeyi İZKA yetkisini kullanarak 2 yıla kadar uzatmıştır.

İZKA’nın desteği kırsal kalkınma ile ilgili çalışma yapan firmalara olması sebebiyle, projelerin genel amaçlarının Ar-Ge ve altyapı çalışmaları, sürdürülebilir üretim ve az da olsa hayvancılığa yönelik olduğunu görmekteyiz.

Sağlanılan istihdam değerlendirilecek olursa, sadece projelerin yürütülmesi için bile firmalar genel olarak 1-5 kişiye iş imkanı sunmuştur. Aynı zamanda, firmaların yarısından fazlası kadın istihdamı sağlamıştır. Yapılan projeye genişletilen iş sahası da genel olarak işgücü arzını oluşturmuş ve dolayısıyla şirketler istihdam artışı sağlamışlardır. Şirketlerin % 84’ü istihdam artışı sağlamış ve yarısından fazlası ise %10, hatta az da olsa şirketlerin %4’lük bir kısmı %100’e varan bir istihdam artışı sağlamıştır. Sağlanan istihdam artışı beraberinde üretimi de attırdığı gözlenmiştir. Firmaların %82’si üretim kapasitelerini artırmış, hatta firmaların %12’sinin üretim kapasitesini %100’ün üzerinde arttırdığı da dikkat çekmektedir.

Ürünlerin pazar durumunu incelediğimizde, firmaların çoğunun iç piyasada faaliyet gösterdiğini görüyoruz. Ancak, çok sayılmasa da %36’sı ihracat miktarını artırmıştır. Proje sonunda, şirketlerin %80’i müşteri sayısını artırmış hatta bazı firmaların 500 firmaya varan müşteri potansiyellerini arttırdığı gözlemlenmiştir.

Desteklenen projelerle birlikte, destek alan firmaların yarısından fazlası mevcut ürünlerine yeni ürünler eklemiş ve tescillendirmişlerdir. Aynı zamanda, şirketlerin %82'si yeni projelerini ve ürünlerini tanıtmak için dergi, makale ve gazete gibi yayın organlarını kullanmışlardır.

Desteklenen projelere bakıldığında iyileştirilen veya geliştirilen laboratuvar sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, İZKA'nın önümüzde kırsal kalkınma desteklerinde özellikle firmaların ar-ge çalışmalarını hızlandıracak olan laboratuvarların kurulması veya geliştirilmesine destek vermesi gerekmektedir.

Ayrıca, firmaların ihracat oranları incelendiğinde, şirketlerin yarısından fazlasının ihracat yapmadığı tamamen iç piyasaya yönelik çalıştığı görülmektedir. İZKA, bundan sonra destekleyeceği projelerde bu konuda teşvik edici yollar izlemeli ve firmaların ihracat oranlarını artırmalarını sağlamalıdır.

Desteklenen projelerde hayvancılık ile uğraşan firmaların oranının düşük olduğu dikkat çekmektedir. Desteklenen firmaların yüzde altmışının hayvancılıkla ilgili herhangi bir çalışma yapmadığı dikkat çekmektedir. Kırsal kalkınma denildiğinde belki de ilk aklı gelen sektörlerden biri olan hayvancılık burada ihmal edilmiş görülmektedir. Önümüzdeki desteklerde bu konunun biraz daha dikkate alınması gerekmektedir.

İZKA'nın kırsal kalkınmaya yönelik desteklere baktığımızda ise, 2009 ve 2010 yıllarında olduğunu görmekteyiz. Ancak, burada dikkat çekici olan taraf son iki yıldır doğrudan kırsal kalkınmaya yönelik başka bir desteğin sağlanmamış olmasıdır. İzmir gibi verimli topraklara sahip ve tarımla uğraşan nüfusun fazla olduğu bir kentte kırsal kalkınma ihmal edilmemelidir. Dolayısıyla, kırsal kalkınmada önemli rol oynayan kalkınma ajansları, burada da etkisini göstermeli ve İzmir'deki kırsal kalkınmayı daha da hızlandırmalıdır.

Sonuç olarak, firmaların ürün miktarlarında ve kapasitelerindeki artışı, istihdam oranındaki artışı, işletmelerin tekrar gözden geçirilerek modernizasyonunun yapılması, şirketlerin kendilerini yenilemeleri için proje yapmaları, ürün çeşitliliğinin artırılması ve sertifika alarak kurumsallaşma yolunda ilerlemeleri, müşteri sayılarını artırmaları ve proje kapsamında düzenledikleri seminer ve toplantılarla kırsal kesimde yaşayan

insanları bilinçlendirmeleri göz önüne aldığımızda İZKA'nın vermiş olduğu mali destekle bölgedeki kırsal kalkınmayı desteklediğini ve hızlandığı rahatlıkla söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

AHİKA (Ahiler Kalkınma Ajansı) (2011b), <http://www.ahika.org.tr/index.php?page=sayfa&id=10>, 03.04.2011

ANKARAKA (Ankara Kalkınma Ajansı) (2010), “Ankara Kalkınma Ajansı Mali ve Teknik Destek Programları Görünürlük Usul ve Esasları”, Ankara

BAKA (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı) (2010), “Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı TR61 Bölgesi Bölge Planı 2010 – 2013”, Isparta.

BAKKA (Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı) (2011), “Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı 2010 – 2013 Batı Karadeniz Bölge Planı I.Sürüm”, Zonguldak

BEBKA (Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı) (2011), <http://www.bebka.org.tr/sayfa.php?id=1>, 01.04.2011

BERBER, Metin, CELEPÇİ, Ebru, “Türk Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Arayışlar: Kalkınma Ajansları ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, (2005), Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Sempozyumu, www.metinberber.com/kullanici_dosyalari/file/12.doc., 08.01.2011

CELEPÇİ, Ebru (2006) , “Bölgesel Dengesizliklerin Giderilmesinde Kalkınma Ajanslarının Rolü ve Türkiye Uygulamaları”, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon..

ÇEVİK, Bahri (2000), “Kırsal Kalkınmada Fiziksel Planlama ve Merkez Köy Yaklaşımı”, Tarım ve Köy Dergisi, TKB Yay.Dairesi Bşk. Matbaası, Ankara

ÇKA (Çukurova Kalkınma Ajansı), (2010), “Çukurova Kalkınma Ajansı, 2010 Yılı Altı Aylık Ara Raporu”, Adana.

DAKA (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı), (2012),
<http://www.daka.org.tr/?cmd=page&id=15>

DD (Devlet Desteklemeleri) (2011), “Diyarbakır Batman Siirt Kalkınma Projesi Hakkında”,
www.desteklemeler.com/diyarbakir-batman-siirt-kalkinma-projesi-hakkinda/, 07.04.2011

DEDE, Ayşegül (2009), “AB Uyum Sürecinde Kalkınma Ajansları ve Mevlana Kalkınma Ajansları”, Konya Ticaret Odası

DEMİRCİ, Aytül Güneşer (2005), “Farklı Ülkelerde Bölge Kalkınma Ajansları”, Bölgesel Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir?, Derleyen: Menaf Turan, Paragraf Yayınları, Ankara.

DİKA (Dicle Kalkınma Ajansı) (2012),
http://www.dika.org.tr/upload/archive/files/Musterek_Sanayi_ve_Ticaret_Alanlarinin_Iyilestirilmesi_Mali_Destek_Programlari.pdf

DİNLER, Zeynel (2005), “Bölgesel İktisat”, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa,

DOĞAKA (Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı) (2011),
<http://www.dogaka.org.tr/index.php/kurumsal/hakkimizda> 03.04.2011

DOKA (Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı) (2012),
<http://www.doka.org.tr/files/yayin/DOKA%20Katalog/HTML/index.html#/4/zoomed>

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) (1984), “Kırsal Kalkınma”, Ankara,

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) (2011),
<http://www.dpt.gov.tr/bgyu/biid/ibbs.html>, 04.05.2011

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) (2000), “Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyon Raporu”, Ankara

EKİM, Recep Murat (2006), “Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Politikaları ve Türkiye’nin Uyumu”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

EURADA, (1999) “Creation, Development and Management of RDAs, Does it have to be so difficult”, Bruxelles, <http://www.eurada.org/site/files/RDA/Creation%20development%20and%20management%20of%20RDA.pdf>, 14.03.2011,

FKA (Fırat Kalkınma Ajansı) (2012), <http://www.fka.org.tr/>

GEKA (Güney Ege Kalkınma Ajansı) (2012), <http://www.geka.org.tr/yukleme/dosya/993acfc3cfa2e870b283441b99bf1ae7.pdf>

Gerhard, K. Heilig (2002), “European Rural Development Project Description 4th Revision” April 18, Austria

GİRGİN, İrfan (2000) “Kırsal Sanayi ve Kalkınma İlişkileri”, Tarım ve Köy Dergisi, TKB Yay.Dairesi Bşk. Matbaası, Ankara

GÜDER, Gökhan (1998), “Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Politikaları ve Değişim Eğilimleri”, Ankara, www.zmo.org.tr/etkinlikler/abgst03/10.pdf. 06.04.2011

GÜLÇUBUK, Bülent, (2009) “Kırsal Kalkınma Yaklaşımları ve Politika Değişimleri”, http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/e443d6819ae22b2_ek.pdf

GÜRLÜK, Serkan (2001) “Dünyada ve Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Sürdürülebilir Kalkınma”, Uludağ Üniversitesi, İİBF Dergisi, Bursa

HASANOĞLU, Mürteza (2006), ALİYEV, Ziya, “Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları”, Sayıştay Dergisi, Sayı:60, Ankara.

IDEA (Andalusia Yenilik ve Kalkınma Ajansı) (2011), <http://www.agenciaidea.es/ing/pg1.html>, 20.03.2011

IFRM (Murcia Bölgesel Kalkınma Ajansı) (2011), <http://www.ifrm-murcia.es/contenido/info/queeing.html>, 20.03.2011

ILDIRAR, Mustafa (2004), “Bölgesel Kalkınma ve Gelişme Stratejileri”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

İKA (İpekyolu Kalkınma Ajansı) (2010), “İpekyolu Kalkınma Ajansı 2010 Yılı Ara Faaliyet Raporu”, Gaziantep

İSTKA (İstanbul Kalkınma Ajansı) (2012), http://www.arastirma.boun.edu.tr/arastirma.php?a_l=tr&p=259

İZKA (İzmir Kalkınma Ajansı) (2010b), “İzmir Kalkınma Ajansı İzmir Bölge Planı 2010 – 2013”, İzmir.

İZKA (İzmir Kalkınma Ajansı) (2011), www.izka.org.tr, 21.03.2011

İZKA (İzmir Kalkınma Ajansı), (2009), “İzmir Kalkınma Ajansı, Tarım ve Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı, 2009 Yılı Teklif Çağrısı Başvuru Rehberi”, İzmir

İZKA (İzmir Kalkınma Ajansı), (2010a) “İzmir Kalkınma Ajansı, 2010 Yılı Faaliyet Raporu”, İzmir.

İZKA (İzmir Kalkınma Ajansı), (2010b), “İzmir Kalkınma Ajansı, Kırsalda Ekonomik Çeşitlilik Mali Destek Programı, 2010 Yılı Teklif Çağrısı Başvuru Rehberi”, İzmir.

KARACADAĞ (Karacadağ Kalkınma Ajansı) (2011),
<http://www.karacadag.org.tr/vizyon-misyon.asp>, 06.04.2011

KARASAR, Niyazi, (2002) “Bilimsel Araştırma Yöntemleri” Nobel Yayın Dağıtım,
Ankara

KAYASÜ, Serap ve YAŞAR Suna (2006) “Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinde
Bölgesel Kalkınma- Politikaları: Yasal ve Kurumsal Dönüşümler”, Bölgesel Kalkınma
ve Yönetişim Sempozyumu, Ankara.

KAYASÜ, Serap, PINARCIOĞLU Melih, YAŞAR Suna S. ve DERE Sencer,
(2003), “Yerel/Ekonomik Kalkınma Rekabet Gücünün Artırılması: Bölgesel Kalkınma
Ajansları”, İTO Yayınları, Yayın No: 2003-08, İstanbul.

KB (Kalkınma Bakanlığı) (2011), “Kalkınma Ajansları 2010 Yılı Faaliyet
Raporu”,http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/View/13604/Kalk%C4%B1nma_Ajanslar%C4%B1_2010_Y%C4%B1n%C4%B1_Genel_Faaliyet_Raporu.pdf, 20.05.2012

KHGM (Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü) (2011),
<http://www.khgm.gov.tr/kutuphane/toprakiskan1.htm>, 06.04.2011

KKÇG (Kırsal Kalkınma Çalışma Grubu) (2003), “Avrupa Birliği’ne Üyelik
Yolunda Türkiye Kırsal Kalkınma Politikası Raporu”,
http://213.139.233.100/arayuz/6/icerik.asp?fl=sanal_kutuphane2/kırsal_kalkınma_raporu_9-07-2003.zip),

KOÇBERBER, Seyit (2006), “Kalkınma Ajansları ve Sayıştay Denetimi”
Sayıştay Dergisi, Sayı:61, Ankara,

KORAY, Meryem (2002), “Avrupa Toplum Modeli”, Tuses Yayını, İstanbul.

KOSARCZYN, Hanna (2001), “Regional Development In Poland: An Overview”, Polska Agencja Roawoju Regionalnego, Warszawa,

KOYUNCU, Emre (2005), “Kalkınma Ajansları Açısından Ülke Modelleri Karşılaştırması”, İzmir,
http://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/BKA_TEPAV_emrekoyuncu.ppt,
20.03.2011

KUDAKA (Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı) (2011), www.kudaka.gov.tr
21.03.2011

KUMRAL, Neşe (1994), “Ekonomik Kalkınma Ajansları ve Girişimciliğin Teşviki”, EĞİAD Ekonomik Raporları, İzmir.

KUZKA (Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı) (2011),
<http://www.kuzka.org.tr/yeni/?sayfa=hakkimizda>, 06.04.2011

Locationusa (2011), “ ABD ve Kalkınma Ajansları”,
www.locationusa.com/UnitedStatesGovernmentAssistance/jul08/economicEdevelopmentEorganizationsEagenciesEUSA.shtml, 20.03.2011

MAÇ, Nazlı (2006), “Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye”,
<http://www.kto.org.tr/tr/dergi/dergiyazioku.asp?yno=683&ano=60>, 08.01.2011

MARKA (Doğu Marmara Kalkınma Ajansı) (2012),
<http://www.marka.org.tr/sayfa/13/74/hakkimizda>

MARVA (Mardin Valiliği) (2011),
<http://www.mardin.gov.tr/turkce/basinaciklamasi/kalkinmatoplanti.asp>, 01.04.2011

OKA (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı) (2010), “Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı 2010 Yılı Ara Faaliyet Raporu”, Tokat.

OKA (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı) (2011), www.oka.gov.tr 21.03.2011

ORAN (Orta Anadolu Kalkınma Ajansı) (2011), <http://www.oran.org.tr/kategori/10/hakkimizda.html>, 03.04.2011

ORVA (Ordu Valiliği), (2007), “KÖYDES Projesi Ordu 2007 Uygulaması”, <http://www.ordu.gov.tr/koydes/2007.pdf>, 07.04.2011

ÖZEN, Pınar, “Bölgesel Kalkınma Ajansları”, (2005), http://www.tepav.org.tr/upload/files/1271245092r8246.Bolgesel_Kalkinma_Ajanslari.pdf, 08.01.2011,

ÖZGÜVEN, Ali (1988), “İktisadi Büyüme İktisadi Kalkınma Sosyal Planlama ve Japon Kalkınması, Filiz Kitapevi, İstanbul

ÖZTÜRK, Ayşegül, (20??), “Türkiye’de Kalkınma Ajansı Uygulamalarından Bir Örnek: Doğu Marmara Kalkınma Ajansı”, (<http://ipuder.org/katlimclarn-tematik-calmalar/202-tuerkiyedeki-kalknma-ajans-uygulamalarndan-bir-oernek-dou-marmara-kalknma-ajans.html>), 08.01.2011

PARLAK, Bekir ve ÖZGÜR, Hüseyin (2002), “Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler”, Alfa Yayınları, İstanbul.

PEŞELİOĞLU, İstemihan (2007), “Avrupa Birliği Perspektifinde Türkiye Ekonomisinde Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Uygulama İmkanları”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

SEKP (Sivas Erzincan Kalkınma Projesi) (2011), <http://www.sekp.org/index.php/projenin-amaci>, 07.04.2011

SENCER, Muzaffer, (1982), “Osmanlı Toplum Yapısı”, May Yayınları, İstanbul

SERKA (Serhat Kalkınma Ajansı) (2010), “Serhat Kalkınma Ajansı TRA2 Düzey II Bölgesi 2010 – 2013 Bölgesel Planı”, Kars

TAŞ, Seyhan, ÖRNEK, İbrahim, IŞIK, Nalan, (20??), “Ekonomik Yönetişim Aktörü Olarak Bölgesel Kalkınma Ajansı”, <http://ozal.congress.inonu.edu.tr/pdf/27.pdf>, 20.03.2011

TEPAV (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı) (2006a), “Macaristan’da Kalkınma Ajansları”, http://www.tepav.org.tr/upload/files/1271248654r6905.Macaristan___da_Bolgesel_Kal_kinma_ve_Kalkinma_Meclisleri.pdf, 20.03.2011

TEPAV (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı) (2006b), “Polonya’da Kalkınma Ajansları”, http://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/polonya_enson.pdf, 30.03.2011

TEPAV (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı) (2007), “Çek Cumhuriyeti’nde Kalkınma Ajansları”, http://www.tepav.org.tr/upload/files/1271250638r4812.Cek_Cumhuriyetinde_Bolgesel_Kalkinma.pdf, 20.03.2011

TKB (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı) (2007), “Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma (IPARD) Programı (2007 – 2013)”, http://www.zafer.org.tr/downloads/destekler/ipard_program.pdf, 06.04.2011

TKBa (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı), (20??), “Kırsal Kalkınma Politikaları Komisyonu, II.Tarım Şurası Kırsal Kalkınma Politikaları Komisyon Raporu”, <http://tarimsurasi.tarim.gov.tr/PDFLER/VIII.Komisyon.pdf>, 06.04.2011

TKBb (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı), (20??), “Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, II. Tarım Şurası, 10. Çalışma Komisyonu, “Tarımsal Örgütler ve Örgütlenme”, <http://tarimsurasi.tarim.gov.tr/PDFLER/X.Komisyon.pdf>, 06.04.2011

TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği) (2004) Ziraat Mühendisleri Odası, “Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı’nın Yeniden Yapılandırılması”, Haber Bülteni, http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/ebcc77dc72360d0_ek.pdf?dergi=137, 29.04.2011

TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) (2011), http://www.bigatso.tobb.org.tr/index2.php?l=1&sayfa_id=112&id=160&k_id=2, 01.04.2011

TRAKYAKA (Trakya Kalkınma Ajansı), (2011), http://www.trakyaka.org.tr/default.asp?page=content&page_id=110, 01.04.2011

TURAN, Seyida (2007), “Bölgesel Kalkınma Ajansları Dünyadaki Uygulamalar ve Türkiye Modeli”, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

TURAN, Seyida (2007), “Bölgesel Kalkınma Ajansları Dünyadaki Uygulamalar ve Türkiye Modeli”, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

TURAN, Kamil (1975), “Türk Tarım Toplumunun Sosyal Politika Açısından “Merkez Köyler” Projesi Uygulama Olanakları, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, Ankara

TURHAN, Mehmet Serdar (2005), “Avrupa Birliği Üyeliği Yolunda Kırsal Kalkınma Tedbirleri Uygulama Süresi”, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara.

UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) (2011), <http://www.undp.org.tr/Gozlem3.aspx?WebSayfaNo=983>, 07.04.2011

UZAY, Nisfet (2005), “Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Giderilmesi ve Bölgesel Kalkınma Ajansları”, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ÜNLÜ, Ali İhsan 2006, “Türkiye’nin Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Kalkınma Ajansı Bağlamında Bölgesel Kalkınma Politikalarının Gelişimi”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

WB (Dünya Bankası) (2011),
<http://siteresources.worldbank.org/TURKEYINTURKISHEXTN/Resources/455687-1288165927706/ECATRAnatolianWatershedManagement-tr.pdf>, 07.04.2011

Wikipedia (2011), “Republic of Ireland”,
http://en.wikipedia.org/wiki/Republic_of_Ireland#Administrative_Divisions,
05.03.2011

YILDIRAK, Nurettin (1991) “Kırsal Kalkınma”, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Ankara

ZAFER (Zafer Kalkınma Ajansı) (2012),
<http://www.zafer.org.tr/kurumsal/hakkimizda/zafer-kalkinma-ajansi.html>

EK

**İZMİR KALKINMA AJANSI'NIN KIRSAL KALKINMADAKİ ROLÜ
ÜZERİNE BİR ANKET**

Not: Lütfen parantez içerisine (x) işareti koyarak doldurunuz.

1- Başvuru Sahibinin Adı :

2- Projenin Başlığı:

3- Projenin Uygulanacağı Alan:

() İl () İlçe () Köy () Mahalle

4- Varsa Tüzel kişiliğiniz:

() Belediye () Muhtarlık () İl Özel İdaresi

() Sivil Toplum Kuruluşları () Üniversite

() Odalar () Mesleki Okullar () Toplum Merkezleri

5- Proje Maliyeti (TL):

() 50.000 - 100.000 () 100.000 - 200.000 () 200.000 - 300.000

() 300.000 - 400.000 () 400.000 - 500.000

6- İzmir Kalkınma Ajansının Destek Verdiği Tutarı (TL):

() 30.000 - 50.000 () 50.000 - 100.000 () 100.000 - 150.000

() 150.000 - 200.000 () 200.000 - 250.000

7- Projenin Süresi (Ay):

() 1-3 () 3-6 () 6-9 () 9-12 () 12-24

8- Projenizin Genel Amacı:

() Tarımsal Ar-Ge altyapısının geliştirilmesi ve etkinleştirilmesi

() Gıda güvenliği ve sürdürülebilir üretime yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması

() Hayvancılık, su ürünleri ve seracılıkta üretim altyapısının modernizasyonu

9- Projenizin özel amacı:

() Laboratuvar kurulması, geliştirilmesi

() Erken uyarı sistemlerinin kurulması

() Organik ürünlerin pazarlanması

() İyi Tarım Uygulamalarının yaygınlaştırılması

() Hayvan refahına yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması

- Ahır, ağıl ve kümeslerin modernizasyonu
- Seraların modernizasyonu
- Tarımsal üretime yönelik ortak makine sistemlerinin oluşturulması
- Merkezi süt sağım sistemlerinin oluşturulması
- 10- Proje kapsamında istihdam edilen kişi sayısı:**
- 1-5 5-10 10-20 20-30 30-50 50-75 75-100
- 11- Program kapsamında istihdam edilen kadın sayısı:**
- 1-5 5-10 10-20 20-30 30-50 50-75 75-100
- 12- İstihdam artışı (%):**
- 1-10 10-25 25-50 50-75 75-100 100 ve üzeri
- 13- Proje kapsamında kurulan veya iyileştirilen/geliştirilen laboratuvar sayısı:**
- 1 2 3 4 5
- 14- Proje sonunda işletmenin üretim kapasitesinde meydana gelen artış (%):**
- 1-10 10-25 25-50 50-75 75-100 100 ve üzeri
- 15- Proje sonunda işletmenin üretim miktarında meydana gelen artış (%):**
- 1-10 10-25 25-50 50-75 75-100 100 ve üzeri
- 16- Proje sonunda işletmenin ihracat miktarında meydana gelen artış (%):**
- 1-10 10-25 25-50 50-75 75-100 100 ve üzeri
- 17- Proje sonunda yeni teknoloji uygulanan alan (metre kare):**
- 500-1000 1000-3000 3000-5000 5000- 100000
- 18- Ürün pazarlamasına yönelik irtibata geçilen şirket veya kurum sayısı (adet):**
- 1-5 5-10 10-20 20-30 30-50 50-75 75-100
- 19- Varsa yeni tarım uygulamasına geçen üretici sayısı (adet)**
- 1-5 5-10 10-20 20-30 30-50 50-75 75-100
- 20- Varsa yeni projenin uygulamaya konulduğu ahır, ağıl ve kümes sayısı (adet)**
- 1-5 5-10 10-20 20-30 30-50 50-75 75-100
- 21- Varsa oluşturulan ve modernize edilen toplam işletme sayısı:**
- 1-5 5-10 10-20 20-30 30-50 50-75 75-100

22- Alınan sertifika sayısı (adet)

1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 10 ve üzeri

23- Firmanın Yeni Ürün Sayısı (adet)

1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 10 ve üzeri

24- Ulaşılan Müşteri Sayısı (adet)

1-10 11-50 51-100 101-200 201-500

25- Katılım Sağlanan Sergi, Fuar Sayısı (adet):

1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 10 ve üzeri

26- Proje tanıtımını yapabildiğiniz dergi, gazete, makale vb. sayısı

1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 10 ve üzeri

27- Proje kapsamında varsa yurtiçi-yurt dışı toplam seyahat sayısı

1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 10 ve üzeri

28- Proje kapsamında düzenlediğiniz seminer veya toplantı sayısı:

1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 10 ve üzeri

29- Proje kapsamında düzenlediğiniz seminer veya toplantılara katılan kişi sayısı:

1-10 11-50 51-100 101-200 201-500

30- Proje kapsamında iyileştirilen/geliştirilen tesis ve altyapı sayısı:

1-2 3-4 5-6 7-8 9-10 10 ve üzeri

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet İÇEN 25.09.1980 tarihinde Manisa-Saruhanlı'da doğdu. İlk ve orta öğretimini Saruhanlı'nın Koldere kasabasında tamamladı. Lise öğrenimin Manisa Anadolu Öğretmen Lisesinde tamamladıktan sonra, 1999 yılında Marmara Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği'nde yüksek öğrenimine başladı ve 2004 yılında mezun oldu. 2009 yılında Yalova Üniversitesi'nde Sosyal Politika alanında yüksek lisansa başladı. 2004 - 2011 arası özel ve resmi kurumlarda İngilizce Öğretmenliği yaptı. Şuanda TRT'de muhabir olarak çalışma hayatına devam ediyor.